

KAITSELIIDU MODERNISEERIMINE II LK 6

KAITSE KODU!

5. 2005 (59)
KAITSELIIDU AJAKIRI

**KUIDAS VALMIS FILM
HAUKKA GRUPIST**

**RIIGIKAITSEÕPETAJA
KALLE REA**

**ESTGUARD 1 TEEL
BOSNIA-HERTSEGOVIINASSE**

ISSN 1406-3387

9771406338004

Kirjastuse Grenader uued raamatud

KIRJASTUS GRENADER, MIS ALUSTAS TEGEVUST 2003. AASTAL JA ON SENI TUNTUD EELKÕIGE MÄRKLEHTEDE TOOTJANA, ON NÜÜD ALGATANUD EESTI AJALOO HUUVITAVAMAID JA KEERULISEMAID ETAPPE POPULAARSE VORMIS TUTVUSTAVA RAAMATUSARJA. ESIMISE NELJA RAAMATU AUTOR ON AJALOODOKTOR JA KAHEKORDNE EKSPAMINISTER MART LAAR. RAAMATUD ILMUVA LISAKS EESTI KEELELE VEEL INGLISE, SAKSA, VENE, SOOME JA LÄTI KEELES, AITAMAKS KAASA EESTI AJALOO JA TÄNAPÄEVA ARUSAADAVAKS TEGEMISELE NII MUJAL EUROOPAS KUI KAUGEMALGI.

Linnulennul Eesti ajaloost

MART LAAR

Pehme köide, formaat 120x200 mm, 72 lk.

Rikkalikult illustreeritud raamat annab lühikese ülevaate Eesti ajaloost alates inimasustuse kujunemisest Eestimaa umbes 10 000 aastat tagasi kuni Eesti astumiseni Euroopa Liitu ja NATOsse. Kuues keeles saada olev raamatuke on mõeldud eeskätt neile, kes Eesti ajaloost eelnevalt väga vähe teavad. Illustratsioonidena on kasutatud mitmeid seni avaldamata fotosid.

Eesti Teises maailmasõjas

MART LAAR

Pehme köide, formaat 120x200 mm, 72 lk.

Autor kirjeldab Eesti okupeerimise protsessi Nõukogude Liidu poolt, võrdleb Nõukogude ja Saksa okupatsiooni ning räägib ka sõjaaegsest rahvuslikust vastupanuliikumisest. Punaarmee ja Saksa armee lahingutegevuse kirjeldustes keskendub autor peamiselt Saksa poolel võidelnutele. Raamatu viimane peatükk räägib Otto Tiefi valitsuse katsest taastada Eesti iseseisvus.

Rohke pildimaterjal pärineb peamiselt Eesti Filmiarhiivi kogudest ja illustreerib nii Saksa kui ka Nõukogude okupatsiooni ja sõjategevust.

Unustatud sõda. Relvastatud vastupanuliikumine Eestis 1944–1956

MART LAAR

Pehme köide, formaat 120x200 mm, 48 lk.

Mart Laar nimetab aastate 1944–1956 metsavendade relvastatud võitlust üheks kangelaslikumaks leheküljeks Eesti ajaloos. Autor annab ülevaate metsavendluse tekkimise põhjustest, Relvastatud Võitluse Liidust ja nõukogude

võimuvõitlusest "bandiitide" vastu kuni viimaste tuntumate metsavendade vahistamiseni.

Raamat on rikkalikult illustreeritud Eesti muuseumidest ja erakogudest pärit fotodega. Fotosid on Ülo Altermanni ja Jaan Rootsi salgast, August Sabbest, Alfred Käärmanist, Aksel ja Hugo Möttusest jt. Sisaldab hukkunud metsavendadele püstitatud mälestusmärkide kaarti.

Punane terror. Nõukogude okupatsioonivõimu repressioonid Eestis

MART LAAR

Pehme köide, formaat 120x200 mm, 48 lk.

Raamat kommunistlikust terrorist Eestis pärast Eesti Vabariigi okupeerimist 1940. aastal. Autor toob näiteid vahetult pärast seda alanud massilistest vahistamistest ja Nõukogude julgeolekorganite tegutsemisest Eestis juba enne selle ametlikku liitmist Nõukogude Liiduga. Samuti kirjeldab ta 1941. aasta juuniküüditamise ettevalmistamist ja läbiviimist. Justiitsmõrvade ülekasvamist massilisteks kohtuvälisteks repressioonideks 1941. aasta suvel illustreerivad konkreet- sed juhtumid hävituspataljoni ja taganevate punaarmeerlaste veretöödest nii sõnas kui ka pildis. Lõpuosas kirjeldatakse terrorilainet, mis tabas Eestit pärast 1944. aasta septembrit. Autori seisukoht on, et analoogselt natside vallandatud terroriga on Nõukogude okupatsioonivõimude kuriteod aegumatud ja tegemist on kuritegudega inimsuse vastu, mida ei saa ega tohi unustada.

Raamat on rikkalikult illustreeritud. Sisaldab punase terrori ohvritele püstitatud mälestusmärkide kaarti.

Eesti Leegionist Venemaa Vangilaagrites. Meenutusi aastatest 1942–1955

AGO LOORPÄRG

Köva köide, formaat 148x210 mm, 208 lk.

1920. aastal sündinud Ago Loorpärg valis 1939. aastal kaadriohvitseri elukutse. Enne kaitseväge allutamist Punaarmeele läks ta 1940. aasta lõpul omal soovil erru. Astus 1943. aastal Eesti Leegionisse. Tegi 45. rügemendi 14. tankitõrjekompanii ülemana kaasa lahingud Neveli ja Narva all, Auveres ja Sinimägedes ning sõja lõpul 1945. aastal Sileesias Oppelni rindel. Loorpärg elas üle "Tšehhi põrgu", sattus Vene sõjavangi, arreteeriti ja viibis 1955. aastani erinevates vangilaagrites. Praegu Tallinnas elav Ago Loorpärg pani oma mälestused aastatest 1942–1955 kirja Uus-Meremaal elava erusõjaväelasest poja õhutusel. Nagu ütleb raamatu toimetaja Mart Laar: "See on lugu eesti mehe saatusest, kes ei murdunud raskemateski katusmistes."

Sõjateemaliste mälestusraamatute sarja esimene raamat.

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!
Asutatud 11. september 1925**

**Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kuus korda aastas.**

**Peatoimetaja:
kpt Ivar Jõesaar**

**Makett ja küljendus:
Matis Karu**

**Reklaam ja levi:
Virgo Tamm
kaitsekodu@hotmail.ee**

**Toimetus:
Riia 12, Tartu 51013
Telefon 731 4151
Faks 731 4150**

**Toimetuse e-mail:
kaitsekodu@kaitseliit.ee
kaitse.kodu@ksk.edu.ee**

Trükitud ASi Printall trükikojas

**Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.**

Kaitseliit Internetis:

- www.kaitseliit.ee
- www.alutaguse.ee
- www.jogevamalev.ee
- laane.kaitseliit.ee
- www.staap.ee
- www.hot.ee/parnukl
- polva.kaitseliit.ee
- rapla.kaitseliit.ee
- tallinn.kaitseliit.ee
- akm.zzz.ee
- www.hot.ee/laanemk
- nomme.kaitseliit.ee
- yhend.kaitseliit.ee
- www.virumalev.ee

KAITSE KODU!

5' 2005 (59/505)
KAITSELIIDU AJAKIRI

SISUKORD

Foto: Ivar Jõesaar

KAANELUGU:

**ESTGUARD 1 EES ON TERENDAMAS
BOSNIA-HERTSEGOVIINA**

Valitsus otsustas kaasata Eesti kaitseväge üksused Euroopa Liidu relvajõudude (European Union Force) poolt juhitud rahu- ja humanitaarmissiooni ALTHEA Bosnia-Hertsegoviinas. Missiooni tähtaeg on kuni kaks aastat ja sellel osalevad poole aasta kaupa neli Kaitseliidu baasil moodustatud rühma. Esimene rühm ESTGUARD 1 asub Bosnia-Hertsegoviinas Tuzla lennuväljal teenistusse detsembris. **LK 26**

ASJU OTSIDES EHK KAITSELIIDU ARENGUKAVAST MINEVIKUS JA TULEVIKUS

Erik Reinhold

2003. aastal vastu võetud Kaitseliidu arengukavas aastani 2008 on mitmed praegused Kaitseliidu moderniseermisarutelu teemad lahti kirjutatud. **LK 12**

RIIGIKAITSEÕPETAJA KALLE REA:

RELV ON VÕHIKU KÄES SAMA HEA KUI PUUTÜKK

Anu Jõesaar

Kauaaegne riigikaitseõpetaja arwab, et riigikaitsetunnis saadud kogemus aitab mehel igas olukorras hakkama saada. **LK 30**

Riigikogu fraktsioonid Kaitseliidu tulevikust

LK 6

Vajame Kaitseliitu

LK 8

Uutmine uutmise nimel?

LK 9

Operatiivstruktuuri rakendamine Kaitseliidu Tallinna maleva näitel

LK 15

Pikk eemalolek muudab meid kõiki

LK 18

Missiooniperede toetusprogramm on käivitunud

LK 19

Tagavaravägi nr 13

LK 21

Kaksteist aastat arendavat koostööd

LK 25

Cobra tõstab pead

LK 27

Kaitseliidud pidasid Rootsisis nõu

LK 29

Riigikaitseõpetajad käisid seminaril

LK 32

USA armee uus digitaalmustriga välivorm

LK 33

Rebase retk 2005

LK 36

Kuidas valmis film Hauka Grupist

LK 38

Naised ja ajateenistus

LK 40

KAITSELIIT ON IKKA KAITSELIIT

Kaitseliidu ümber veeretatav väitlus meenutab kangesti ammu loetud India mui-nasjuttu neljast pimedast, kes tahtsid teada, milline on elevant. Ja kui siis ühel lasti katsuda elevanti lonti, teisel kõrva, kolmandal jalga ja neljandal saba, ei saanud nad omavahel kuidagi ühtses nägemuses/visioonis kokku lepitud.

Tegelikult elab Kaitseliit oma aja jooksul paika loksunud rütmis elu hoolimata sellest, kuidas teda kirjeldada püütakse. Rahva vabast tahtest sündinud kaitsetahte kehastus ei ole üleöö teisendatav ja ümbersõnastatav – ta edeneb ikka omal alalhoidlikul ja tasasel moel sisemistest seaduspäradest kantuna. Vaid pikas perspektiivis sõltub Kaitseliidu elu ja tervis sellest, milliseid võimalusi ja väljakutseid talle dokumentide keelde pandud mänguruumis antakse.

Samas on märgata ka uusi avarusi, kuhu rahvaülesed kokkulepped Kaitseliitu viivad. Esimese kaitseliitlastest rühma siirdumine Euroopa Liidu juhitavale ALTHEA missioonile on nüüd ka valitsuses otsustatud. Teisedki Kaitseliidule pandud väljakutsed muudavad mõndagi organisatsiooni olmes ja olemuses. Õnneks jääb alles peamine – Kaitseliit on vabade inimeste vaba kaitsetahte avaldus, mis on endiselt oma liikmete kaudu esindatud igal ajal kõikjal Eestis.

Samal ajal ei saa ka Kaitseliidu lahtiseletajaid süüdistada selles, et neist igati näeb kirjeldatavat elevanti erinevalt. Vastuoksa, just need erinevad seletused loovadki eelduse, et üha suuremad hulgad hakkavad meie oma rahva sees sündinud ühistegevuslikust kodukaitsesuutlikkusest aru saama.

Vajadus kaitseliitlaste arvamused ja arusaamad Kaitseliidu olemuse ja tuleviku kohta sõnadesse seada lasub lisaks riigikaitsefilosoofidele-visionääridele ka Kaitseliidu propagandapealike õlgadel. Nende ülesanne on üha paremini ja veenvamalt tutvustada Kaitseliitu kui kodanikuühiskonna üht alustala oma kaaskodanikele sõnas ja pildis. Lisaks oma maakonna meedia ja avalikustamise võimaluste üha paremale ära kasutamisele tuleb see teavitusekspansioon suunata ka üleriigilisse meediasse ja – *last not list* – ka taaskäivitamise üheteistkümnendasse aastasse astunud Kaitse Kodusse! Selleks juba homme edenemist soovides

Ivar Jõesaar, kpt

SUMMARY

Modernization in the name of modernization?

Several forces have wanted to change Kaitseliit. The need to reform, modernize and transform has been talked about since summer, but it has not been made clear what is the thing in Kaitseliit, that has to be changed. There has to be some reason to change Kaitseliit or hasn't?

For today several seminars have been organized to discuss modernization and to formulate visions. People, who are well informed about Kaitseliit, caution that with every new suggestion should be considered whether it would be beneficial for Kaitseliit. Also it should be kept in mind that Kaitseliit is not government agency that has been founded by state authority, but it is organization that has been re-established by people's

personal initiative. Kaitseliit must not be reformed without taking into consideration its members opinion. Pp. 9-11.

ESTGUARD 1 – Bosnia-Herzegovina ahead

Most of the readers of Kaitse Kodu! probably know that since July the first platoon from Kaitseliit that is planned to deploy on peace operation has been trained in Peace Operations Center. The unit will be sent to Bosnia – Herzegovina in December, its objective shall be the guarding of Tuzla airport.

During four-months-long training in Peace Operations Center, the members of the platoon have received versatile training. Soldiers have learned English, improved basic skills and trained operating in unit. Good training was received also in topography, shooting and first aid. The days of training are long and intensive because the deployment day is not far. Pp. 26.

New US Army Combat Uniform with digital pattern

United States Army replaced Battle Dress Uniform (has been in use since 1981) by Army Combat Uniform. New uniform is more functional. Instead of two kinds of patterns (forest and desert) one universal camouflage pattern has been worked out. US Army started to work out the new kind of uniform since the beginning of 2003. Altogether three different prototypes were created. They were tested by 10 000 soldiers in Iraq and in US. After months of testing, the new uniform was taken into use by regular Army in February 2005. The reserve and National Guard will get the new uniform probably in 2007.

Also Estonia has made the preparations for a new uniform with digital pattern. It will be in use since 2006. Pp. 33-34.

KAITSELIIT – POLITSEI JALGPALLIS 3:0

Kaitseliidu meeskond alistas 8. oktoobril peetud sõpruskohtumises politsei meeskonna tulemusena 3:0.

Värvaskoori avas kohtumise esimesel poolajal Meelis Tasa, kes mängis üle politseinike väravavahi ja saatis palli tühja väravasse. Teisel poolajal niitsid politseinikud karistusallas maha Sven Jarno Lullu, kes kasutas kohtuniku määratud penaltit edukalt, misjärel edumaa suurenes veelgi – 2:0. Lõpuskoori eest hoolitses mängu esimese värava autor Meelis Tasa – lõppseisuks jäi 3:0.

Politsei ja Kaitseliidu jalgpallivõistlus peeti esimest korda ja loodetavasti saab sellest meeldiv traditsioon. Politsei poolt võtsid sõpruskohtumisest osa 15 Põhja Politseiprefektuuri, kolm Lõuna Politseiprefektuuri, kaks Keskkriminaalpolitsei ja üks Julgestuspolitsei töötaja.

Kaitseliidu võistkonda kuulusid peamiselt Eesti meistrivõistluste III liigas mängiva JK Kaitseliit-Kalevi pallivõlurid, kes muu hulgas võitsid tänavused Eesti kaitseväge karikavõistlused.

Mäng peeti Tallinnas Lasnamäel Punane 45 kergejõustikuhalli kõrval asuval jalgpallistaadionil, selle avas politsei peadirektor Raivo Aeg.

METSAÜLEMAD KÄISID PIIRVALVE POLÜGOONIL

Kaitseliidu Lääne malev korraldas 30. septembril endises Piirvalve raketibaasis Kaitseliidu tegevust tutvustava teabepäeva Eesti metsaülematele.

Baasi tuli kohale enam kui 60 metsaülemat ja keskkonnaameti töötajat. Riigimetsamajandamise Keskuse Piirvalve metskonna ülem Taivo Raudsaar, kelle vastutusallas asub Piirvalve baas, tutvustas kokkutulnuile, kuidas kulgeb koostöö Kaitseliidu ja teiste väeosadega, kuidas läbiviidavaid üritusi kooskõlastatakse ja kuidas käib kontroll riigimetsa kasutamise üle.

Kaitseliidu Lääne maleva instruktorid panid välja relvanäituse, kus tutvustati Kaitseliidu relvastust ja õppustel kasutatavaid imitatsioonivahendeid. Ürituse raames viidi läbi laskevõistlus ja kostitati külalisi tõelise Kaitseliidu supiga.

VILLEM JAANSONI

MÄLESTUSVÕISTLUSED LASKMISES

Mart Puusepp, major

Kaitseliidu laskurklubi MäLK korraldas 19. oktoobril kolmekordse laskmise maailmameistri Villem Jaansonini mälestusvõistlused Männiku tiirus.

Villem Jaanson on ainus eestlane, kes on võtnud viis korda osa laskmise maailmameistrivõistlustest: 1931. aastal Lvovis, 1935. aastal Roomas, 1937. aastal Helsingis, 1939. aastal Luzernis ja 1947. aastal Stockholmis. Kokku võitis ta kolm kuld-, kaks hõbe- ja kaks pronksmedalit. Seoses Kaitseliidu Tallinna maleva omaaegse liikme Villem Jaansonini 100. sünniaastapäevaga 22. oktoobril 2005 korraldaski Kaitseliidu laskurklubi MäLK mälestusvõistlused laskmises täiskaliibrilisest relvast (standardpüss) 3x20 lasku 300 meetrilt.

Võitja Ain Muru (KL MäLK) saavutas tulemuseks 570 silma, mis ületab 5 silmaga suurmeistri normi ja on eestlaste parim tulemus sellel hooajal. Teise koha sai Tormis Saar (Järvamaa Laskeklubi) 557 silmaga (meistrinorm) ja kolmandaks tuli Meelis Saar (Piirivalve) 551 silmaga (meistrinorm). ■

Villem Jaansonini mälestusvõistlusest osavõtjad pärast autasustamist Männiku lasketiirus maailmameistri auhinnu tutvustava väljapaneku juures.

KAITSELIIDU LASKEMEISTRIVÕISTLUSED

NÄITASID TASEME ÜHTLUSTUMIST

Mart Puusepp, major

Kaitseliidu meistrivõistlused laskmises viidi läbi 24. septembril 2005 Männiku lasketiirus. Võistluste avarivistusele oli kohale saanud 12 võistkonda. Puudusid Jõgeva, Lääne, Võrumaa ja Kaitseliidu peastaabi laskevõistkonnad. Võistlused avas pidulikult Kaitseliidu Tallinna maleva pealik major Kajari Klettenberg.

Võistlused kulgesid tasavägiselt. Laskmise tase on ühtlustunud, esile on kerkinud Alutaguse ja Tartu maleva laskurite

head tulemused. Varasematel võistlustel palju esikolmikukohiti saanud Rapla ja Põlva maleva laskurid olid sunnitud oma positsioone loovutama ja taanduma esikuuiku lõppu.

Kogusummas üle 2000 punkti kogunud võistkondi oli tervelt kümme, mis näitab laskespordi sihikindlat arengut Kaitseliidu malevates, sest varasematel aastatel oli nn kahetuhandelisi maksimaalselt viis-kuus.

Esiletõstmist väärivad noored laskurid, kelle tulemused on märgatavalt paranenud. Näiteks tütarlaste võistlusklassi võitja Paula Lepparu kaotas naiste sama ala võitjale ainult mõne silmaga, olgugi, et naisteklasi võitjad on kõik suurte rahvusvaheliste tiitlivõistluste medaliomanikud.

Üldkokkuvõttes säilitas Tallinna malev oma juhtpositsiooni, kuid esmakordselt jõudsid esikolmikusse Alutaguse (II koht) ja Tartu (III koht). ■

RIIGIKOGU FRAKTSIOONID KAITSELIIDU TULEVIKUST

Kaitseliidu tuleviku üle peetava arutelu käigus küsis Kaitseliit Riigikogu fraktsioonidelt: Millised on need ülesanded, mille täitmist Eesti riik ja ühiskond Kaitseliidult ootavad?

Peeter Tulviste,
Riigikogu Isamaaliidu fraktsiooni liige

Kaitseliit peab jääma territoriaalselt korraldatud vabatahtlikuks riigikaitseorganisatsiooniks.

Isamaaliidu seisukoht on, et Kaitseliit peab jääma territoriaalselt korraldatud vabatahtlikuks riigikaitseorganisatsiooniks, mis:

- valmistab erasikuid ette professionaalsel tasemel tegutsemiseks tänapäevale iseloomulikes sõja- ja muudes ohuolukordades;

- korraldab üksi või koostöös teiste instantsidega neis olukordades tegutsemist;

- edendab inimestes kaitsetaht.

Kaitseliidu üldise korralduse ja mallevat juriidilise staatuse võimaliku muutmise põhjuseks saab olla ainult soov nimetatud ülesandeid paremini täita ja kohaneda ohtude muutumisega tänapäeva maailmas (mitte raamatupidamise hõlbustamine!).

Oleme seisukohal, et vajalikud muudatused Kaitseliidu seaduses tuleb teha ühekorraga, mitte ükshaaval.

Toomas Raag,
Keskerakonna infojuht

Kaitseliit on Eesti üks vanemaid ühiskondlikke organisatsioone. Ta sündis Vabadussõja ajal ja siht oli selge – kaitsta oma riiki, relv käes. See oli tolle aja esmane vajadus.

Praegu elame hoopis teistes oludes. Me oleme ÜRO, Euroopa Liidu ja NATO liige. Seepärast on selge, et ka Kaitseliit peab vastama muutunud oludele. Sellest tulenebki vajadus Kaitseliidu seadust täiendada ja korrastada.

Kuna ohu korral tuleb meil ikka esimesena ise täie jõuga oma kodu kaitsete, on hea väljaõppe saanud Kaitseliidu üksustel oma kindel koht. Arvan, Kaitseliit peaks saama ka reservi koolituse kohaks. Usun, et ta saaks reservõppekogunemiste korraldamistega üsna hästi hakkama. Samuti võiks Kaitseliit

senisest tunduvalt rohkem tegelda koollides riigikaitseõppe ja kodanikukaitseõppega.

Ka olen ma ühte meelt nendega, kes arvavad, et Kaitseliitu ei peaks käsitlema üksnes puhtsõjalise organisatsioonina. Otsingu- ja päästetöödel on Kaitseliit ka seni abiks olnud, usun, et selleski valdkonnas on neid võimalik senisest veel tõhusamalt kasutada.

Kaitseliit võiks olla ka see koht, kus ealistel või tervislikel põhjustel kaitseväest lahkunud saaksid end sotsiaalselt rehabiliteerida.

Kaitseliidu maine on viimaste aastatega muutunud paremuse poole, enam pole ilmselt ühtegi erakonda, kes ütleks, et Kaitseliitu pole vaja. Kaitseliidu suurim väärtus seisab selles, et ta on vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon. See annab talle hindamatut tugevust. Siin on koos inimesed, kes mitte peavad, vaid tahavad kas või oma elu hinnaga kaitsta oma riiki.

Tiit Tammsaar,
Eestimaa Rahvaliidu aseesimees,
Riigikogu Rahvaliidu fraktsiooni aseesimees, Kaitseliidu vanematekogu aseesimees

Riigi otsused ei tohiks pärssida kaitseliitlaste vabatahtlikku initsiatiivi.

Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse esitatud kujul Riigikogusse andmisel lähtuti tõenäoliselt vaid kaitseministeeriumi nägemusest. Olen kaheksa aastat osalenud riigikaitsekomisjoni töös, neist viimased neli aastat esimehena, seetõttu üpris hästi kursis ka praeguste arengutega. Olles tegevkaitseliitlane ja pikki aastaid vanematekogu aseesimees, jääb mul momendil selline tunne, et püütakse minimaalsete juriidiliste ümbertõstmistega Kaitseliidu uue staatuse küsimused tulevikku lükata.

Olen seda meelt, et selgus uute ülesannete ja uute väljakutsete osas tuleb siiski kohe lahendamisele võtta. Jah, see on riigi komplitseeritud ülesanne. Tuleb ju ühe paramilitaarse organisatsiooni

ni arengud üpris selgesti sätestada. Vanematekogus on arutatud mitmeid variante. Riigikogusse sattus neist kahjuks minimaalseim ja karta on, et selle seadusemuutusega ei olda lihtsalt rahul. Muidugi on täiesti uue seaduse valmimine veninud ja minu arvates lubamatult.

Kaitseliidu ajaloolise missiooni, kodanike kaitsetahte kujundamise ja vabatahtlikkuse alusel realiseerimise ning tänapäevaste sõjaliste kohustuste ehk võimekuste arendamise sobitamisel peab tegema väga tasakaalustatud otsuseid. Ei tohiks mingilgi määral langetada kaitseliitlaste vabatahtliku initsiatiivi pärssivaid otsuseid.

Kaitseliit oli on ja jääb meie väikese riigis julgeoleku- ja kaitsepoliitika nurgakiviks. Ta on meie riikliku iseloomuse sümbol riigi tekke algusest ja häda neile, kes julgevad sümbolite kallale minna.

Maret Maripuu,
Riigikogu liige, Reformierakonna fraktsiooni esimees

Olemuslikult tugineb Kaitseliit Eesti kodanike armastusele oma riigi vastu, mis väljendub vabatahtlikus riigikaitse ühistegutses.

Kaitseliit sündis siis, kui maailm ja ka Eesti olid teistsugused kui täna. Ent organisatsiooni idee oli siis ja võiks endiselt olla inimeste loomuliku riigikaitsetahte kanali säilitamine.

Riigikaitse reaalsus, selle olemus on aga maailmas üksjagu muutunud. Maailm me ümber on läbipaistvam, haavatavam, keerulisem ja väiksem kui varem. Eraldumised ei õnnestu. Koostöö on oluline. Kaitseliidu taassünd koos meie riigi taassünniga 1980. aastate lõpul käis läbi vaevade, kuid oli Eestile ülimalt oluline.

Eesti iseseisvuse taastamise protsessis oli kaitseliitlastel väga oluline roll. Seda ei tohiks me kunagi unustada. Täna Eesti ühiskond on arenev, ent ühteist on riigi reeglilikus ehk õigusruu-

mis ka valmis. Raamatupidamise mängeeglid näiteks on kõikjal ühesugused, eriti kui kasutuses on märkimisväärne kogus riigi raha. Maksumaksja nõuab õigusega oma raha kulutamise täpset arvestust.

Kaitseliitlased võiksid organisatsiooni sees leida mõistliku püsiva tasakaalu nende inimeste soovide vahel, kelle ambitsioon ulatub Eestist välja, ja nende vahel, kes soovivad vaid koduõuel toimetada.

Kaitseliidu varade tagastamine on kohati piinlikult veninud, seda protsessi tuleb kiirendada. Aga ka varade asjakohane kasutamine olgu kontrolli all. See on jätkuvalt avalikkuse huviorbiidis. Kaitseliidu koht meie riigikaitse süsteemis on väljaspool kahtlust. Meie mõtte- ja tegude energia tuleb koondada selle väärrika ja tubli organisatsiooni tulevikule.

Tiit Matsulevitš, Riigikogu ja Kaitseliidu vanematekogu liige, Res Publica

Olen veendunud, et ei liialda, kui väidan: Kaitseliidu tähendus Eesti ühiskonnale on unikaalne ja asendamatu juba seetõttu, et tegemist on iseseisva Eesti rahvusriikliku identiteeti loova ühendusega, mille roll sotsiaalse ja poliitilise keskkonna muutudes ei kahane, vaid täiustub ja omandab uusi mõtmeid.

Kaitseliidu ülesanne on olla riigi ja ühiskonna kandejõuline sidustaja kaitseküsimustes ja rahvusliku julgeoleku asjus tervikuna. NATO liikmena on meil kohustus tagada koostöö tsiviil- ja militaarstruktuuride vahel: paremat põhimikku kui hästitoimiv Kaitseliidu üle-eestiline võrgustik on selleks raske välja mõelda. Ajal, mil Eesti ühiskonnas kogub tuure põhimõtteline väitlus palgaarmeele üleminekust ja kohustusliku ajateenistuse kaotamisest, on just Kaitseliidu ülesanne olla veenvaks tõestuseks riigikaitsele kui üldrahvalikule ülesandele ja mitte kui "avalikule teenusele". Julgeoleku laiendatud mõiste kontekstis on Kaitseliit oma eripäraga kindlasti see jõud, kelle ülesandeks on suurendada Eesti ühiskonna julgeolekut ja pakkuda Eesti inimestele usaldusväärset, käegakatsutavat turvatunnet.

Põhiline on siin tõsiseltvõetav vastutustunne: pidev valmisolek igas olukorras kaitsta kodu ning organiseerida ja arendada üldrahvalikku kaitsetahet.

KAITSELIIT KUTSUB ÜLES TÄHISTAMA ÜLDIST MÄLESTUSPÄEVA

Kaitseliidu vanematekogu kutsub üles tähistama 11. novembril üleriikliku mälestuspäevana, mil mälestatakse kõikides sõdades kogu ajaloo jooksul langenud eestlasi.

"11. novembril tähistatakse üleüldise mälestuspäevana laialdaselt üle kogu maailma," lausus Kaitseliidu vanematekogu aseesimees professor Peeter Lorents. "Eestlastel, kes on ajaloo jooksul võidelnud väga erinevates maailma riikides erinevate lippude all, oleks väga asjakohane oma ajaloo leppida ja hakata oma veterane meenutama just sel päeval."

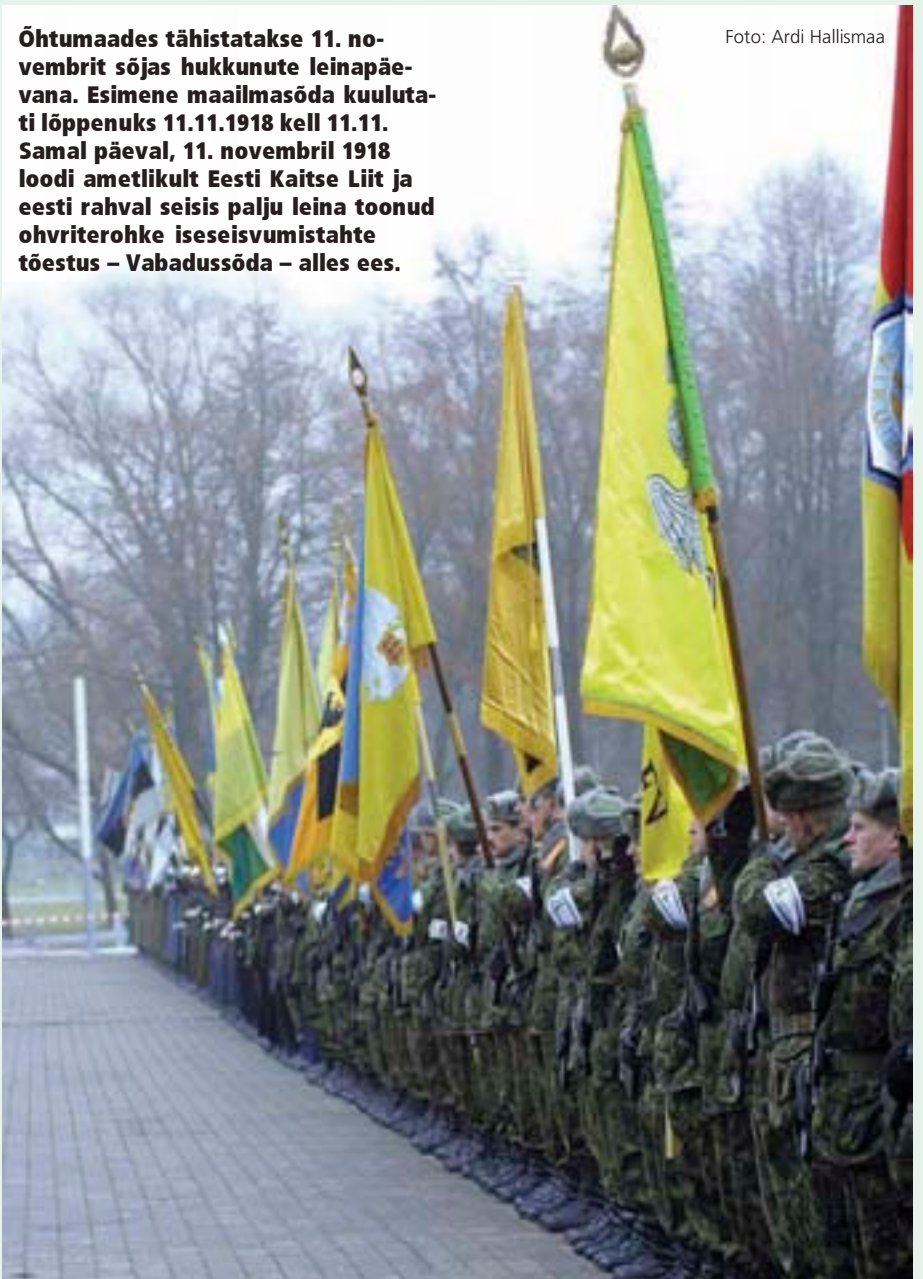
11. novembril 1918 lõppes vaerahuga Esimene maailmasõda. Sel päeval mälestatakse kõiki sõdades osalenuid ja langenuid näiteks Ameerika Ühendriikides, Suurbritannias, Kanadas, Šveitsis jne.

11. novembril 1918. aastal loodi ka Kaitseliit.

Kaitseliidu vanematekogu on Kaitseliidu keskkogu poolt valitav korraldav organ, mis koosneb vähemalt 15 kaitseliitlastest – silmapaistvast riigi- ja avaliku elu tegelasest. Kaitseliidu vanematekokku kuuluvad Olari Taal, Rein Aidma, kindralmajor Harry Hein, viitseadmiral Tarmo Kõuts, Vahur Kraft, Peeter Lorents, Tiit Matsulevitš, Lennart Meri, Arnold Rüütel, Kalle Talviste, Tiit Tammsaar, Enn Tarto, Jüri Saar, Taavi Veskimägi, Robert Antropov, Mati Raidma, Toivo Tootsen, Helir-Valdor Seeder.

Õhtumaades tähistatakse 11. novembril sõjas hukkunute leinapäevana. Esimene maailmasõda kuulutati lõppenuks 11.11.1918 kell 11.11. Samal päeval, 11. novembril 1918 loodi ametlikult Eesti Kaitse Liit ja eesti rahval seisis palju leina toonud ohvriterohke iseseisvumistahte tõestus – Vabadussõda – alles ees.

Foto: Ardi Hallismaa

VAJAME KAITSELIITU

Eesti riik ja rahvas vajavad jätkuvalt vabatahtlikku riigikaitseorganisatsiooni Kaitseliitu ja tema eriorganisatsioone.

Enn Tarto

Pärast Eesti Vabariigi saamist Euroopa Liidu ja NATO liikmeks kipub mõningal määral maad võtma samasugune julgeolekupoliitiline meeoleolu nagu pärast võidukat Vabadussõda möödunud sajandi kahekümnendate aastate alguses.

1. detsembril 1924 ei õnnestunud kohalikel kommunistidel ja Nõukogude Venemaalt saadetud agentidel tappa noort Eesti Vabariiki. Pärast seda õnneks ebaõnnestunud mässukatset tuli kainenemine – taastati Kaitseliit, loodi selle eriorganisatsioonid, tugevdati jõustruktuuri jne.

Vene oht pole kadunud

Kas tänapäeva Eestis on 1924. aasta 1. detsembri sündmuste kordumine uues vormis täiesti välistatud? Kahjuks mitte. Selliste sündmuste ennetav ärahoidmine ongi Kaitseliidu üks põhiülesandeid – kaitsta riigi põhiseaduslikku korda ja sisemist stabiilsust.

Venemaa ei ole leppinud olukorraga, et tema läänepiir on vastu Peipsi järve idakallast nagu tuhat aastat tagasi.

Tuhat aastat tagasi oli aga ka Vana-Vene idapiir Volga jõe keskjooksust umbes 400 km lääne pool. Ida suunas jõudis Venemaa tuhande aastaga Beringi väinani, mis on Peipsi järvest umbes 10 000 km idas. Venemaa vallutas isegi Alaska, mis müüdi 1867. aastal Ameerika Ühendriikidele.

Tulles tänapäeva tagasi, peame tõdema, et arenevad ja muutuvad nii väikesed kui ka suured riigid. Praegune nn Putini Venemaa ei ole selline, nagu oli Venemaa vahepeal, 11–14 aastat tagasi.

Päästeametist ja piirivalvest kaotati militaarüksused. Selle käigus likvideeriti Piirivalve Narva-Jõesuu õppekeskus ja päästekompaniid Eesti erinevate regioonide keskustes. Nii kadus ka hulk Eesti eri paikadesse hajutatud reserve, mis oleksid saanud reageerida eri olukordades kohapeal. Rääkimata sellest, nimetatud üksused andsid järelkasvu nii päästeametile kui ka piirivalvele. Kui nüüd realiseerub minu arvates ennatlik palgaarmee üleminek, kasvab hüppeliselt Kaitseliidu ülesanne kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.

Oleme juba harjunud sellega, et Venemaa ei taha loobuda Eesti suhtes vae-

nuliku ja ähvardava retoorika kasutamiseks. Venemaa suurendab oma majanduslikku kohalolekut Eestis. Toimub Balti riikide vastane ülemaailmne info-sõda.

Suurimaks ohuks on ikkagi see, kui Venemaal õnnestub organiseerida Eestis sisemaiseid rahutusi, mida Lääneriigid Venemaa survele võivad tõlgendada kui Eesti siseasja. Venemaa võib sellist olukorda tõlgendada “keskvalitsuse nõrkusena naaberriigis”. Ja imperium “hakkab kaitsma naabermaal elavaid venelasi ja vene keelt kõnelevaid kodanikke”.

Kaitseliidu vanematekogu ülesannetest

Kaitseliidu vanematekogu liikmete üheks ülesandeks ongi jätkuvalt selgitada Eesti ja Euroopa poliitikutele ning NATO kõrgetele tegelastele Venemaalt lähtuvate ohtude mitmekesksust. Vanematekogu liikmetel on võimalus seda välja öelda, mida sõjaväelased ei tohi öelda. Ka on Kaitseliidu vanematekogu tõhus tsiviilkontrolli organ. Oleks ülimalt kahetsusväärne, kui kavandatavad Kaitseliidu reformi käigus kaotataks vanematekogu kui institutsioon.

Minu arvates peaksid Naiskodukaitse ja isamaalikud noorteorganisatsioonid Noorkotkad ja Kodutütred jätkama Kaitseliidu koosseisus. Isamaalise kasvatusel läbiviimist tuleb ajakohastada nii sisuliselt kui ka tehniliselt. Tuleb kirjutada uusi raamatuid, teha filme, miks ka mitte multfilme, arvutimänge jne.

Ajaga tuleb kaasas käia nii tegudes kui ka retoorikas. Loodan, et kaitseliitlaste osalemine rahvusvahelistel missioonidel laabub hästi ning Kaitseliidu ja tema eriorganisatsioonide rahvusvaheline koostöö muutub veelgi viljakamaks.

Ometi peame uut Kaitseliidu seadust kavandades säilitama kõik selle, mis on taganud Kaitseliidu kui hästitoimiva struktuuri toimetuleku pika aja jooksul ja väga erinevates oludes. ■

Kaitseliitlane peab ka uutes oludes olema alati valmis parimal võimalikul viisil kasutama tema kätte riigikaitseks antud vahendeid.

Enn Tarto on Kaitseliidu auliige ja Kaitseliidu vanematekogu liige.

UUTMINE UUTMISE NIMEL?

Igaks muutmiseks peab olema põhjus. Kuid keegi pole öelnud, mis on Kaitseliidus seni halvasti ja valesti. Alljärgnev kajastab üksnes autori isiklike seisukohti.

Andres Mihkels

Suve algul aktiveerusid korraga mitmed jõud, väljendades soovi Kaitseliidus midagi muuta. On ju tore, et paljud inimesed on hakanud Kaitseliidule mõtlema ja oma mõtteid avaldama. Diskussioonist saab aga kasu olla ainult siis, kui räägitakse selgelt ja otse.

Mõned mõtted Kaitse Kodu! eelmisest numbrist:

- Kaitseliit sündis, kui maailm ja Eesti olid hoopis teistsugused;
- riigikaitse reaalsus, selle olemus on maailmas üksjagu muutunud;
- julgeolekusituatsiooni üldine muutumine nõuab Kaitseliidu edasiarendamist;
- NATO konteksti arvesse võttes on vaja ajakohastada ka Kaitseliidu rolli;
- maailm meie ümber muutub väga kiiresti, tänaseks on esile kerkinud uued julgeolekuriskid ja ohud jne, jne.

Kui rõhutatakse Kaitseliidu reformimise, moderniseerimise, transformeerimise jms vajadust, ei ole seni üheselt selgeks tehtud, mis siis seni viltu on läinud, mis on halvasti, mis Kaitseliidu puhul enam ei rahulda. Muudatuste tegemiseks peaks vist ikka mingi põhjus olema?

Maailm muutus äkki

Veel kevadtalvel oli Kaitseliidu ümber vaikus ja uutmise vajadusest ei rääkinud keegi. Millised olulised sündmused on pärast seda maailmas ja meie julgeolekukeskkonnas aset leidnud, et Kaitseliitu on vaja hakata kindlasti reformima?

Oletan ainult üht põhjust – selleks on aasta esimesel poolel ajakirjanduses tekitatud pilt Kaitseliidust kui distsiplineerimatust ja maksumaksja raha raiskavast organisatsioonist, kus puudub isegi elementaarne raamatupidamine. Kõikvõimalikud auditid, kontrollimised ja inspekteerimised Kaitseliidus on tänaseks jõudnud siiski järeldusele, et Kaitseliit pole maksumaksjate raha eba-peremehelikult kasutanud ega ammugi mitte varastanud. Kogu probleem oli meie raamatupidamisarvestuse põhimõ-

tetes, mis olid Kaitseliidule ette kirjutatud. Et ajakirjandus lõpptulemuse ja kogu “skandaali” tegelikud põhjused maha vaikis, on see ilmselt isegi paljudele kaitseliitlastele seni teadmata.

Siiski on diskussioonis kõlanud ka mõned etteheited. Kaitseliidust olevat vaja vähemalt “tõest ja ausat pilti”. Jääb vägisi mulje, et Kaitseliit varjab midagi või annab endast valeinformatsiooni. Mis on sellise kahtlustuse põhjuseks? On leitud, et Kaitseliidu moderniseerimine peab hõlmama eelkõige juhtimisprotseduuride korrastamist, kaitseliitlastele olemasolevatele võimalustele lisaks uute arengusuundade avamist ja organisatsiooni logistilise poole arengut. Sooviga arendada Kaitseliidu logistilist poolt saab tõesti ainult nõustuda, aga igale kaitseliitlasele on selge, et see sõltub peaaegu täielikult riigi toetusest organisatsioonile. Juhtimisest ja muust tegevusest aga lähemalt allpool.

Kurb on tõdeda, et mõni diskussioonis osaleja pole vaevunud lugema Kaitseliidu arengukava aastani 2008 (vt ka Kaitse Kodu! 2/2003) ja murrab sisse lahtisest uksest, tehes ettepanekuid, milleni kaitseliitlased ise jõudsid mitu aastat tagasi. Kahetsusväärset paljudel asjaosalistel pole piisavalt teadmisi, mida kujutab endast Kaitseliit. Kui see pilt diskussiooni tagajärjel selgemaks saab, võib pidada seda arutelu suurimaks saavutuseks. Kahju aga, et nii mõnigi isik, kes peab oma töö tõttu ilmselt ka meie liitlastele Kaitseliidu olemust selgitama, on selles võhik. Kas mitte siit ei tulekski otsida põhjust aegajalt lendu lastavale väitele, et NATO osles pole meile Kaitseliitu tarvis? Kui asi on endale segane, ei suuda seda teistele ammugi seletada.

Rohkem informatsiooni kaitseliitlastele

Et näen Kaitseliidu ühe probleemi-na seda, et informatsioon Kaitseliidus ja Kaitseliidu ümber toimuva kohta ei jõua reakitseliitlasteni, püüan siinkohal kõnealust tühikut pisut täita.

Mäletatavasti esitas kaitseministeerium 2004. aasta kevadel Kaitseliidule

Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille kohta oodati Kaitseliidu arvamust ja ettepanekuid.

Eelnõu oli keskendatud ainult ühele valdkonnale – Kaitseliidu paljude avalik-õiguslike juriidiliste isikute asemele ainult ühe juriidilise isiku moodustamisele. Et niivõrd oluline teema vajas aega selle arutamiseks kogu organisatsioonis, jõudis Kaitseliidu keskkogu Kaitseliidu ettepanekute kinnitamiseni alles sama aasta augustis. Nagu oli ette arvata, jõudsid kaitseliitlased järeldusele, et kui seadust muuta, tuleb seda teha läbimõeldult ja tasakaalustatult. Seepärast pole ime, et Kaitseliit esitas seaduseelnõule ligi 90 muudatusettepanekut. Paraku jäeti kõik meie ettepanekud, mis ei puudutanud Kaitseliidu muutmist üheks juriidiliseks isikuks, arvestamata ja teisigi ettepanekuid arvestati ainult osaliselt.

Käeoleva aasta mais esitaski valitsus Riigikogule Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis sai seal numbriks 666. Selleks ajaks oli siiski ka “ülal” tekkinud laiem arusaam, et Kaitseliidu seadus vajaks põhjalikumalt läbivaatamist, sellepärast moodustati kaitseministeeriumis vastav töörühm, milles spetsialistidena osalevad Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik kapten Erik Reinhold ja allkirjutanu. Töörühmale anti väga ebamäärane ülesanne koostada uus Kaitseliidu seadus ja ebareaalne tähtaeg – 1. september. Praeguseks on enam-vähem kindel, et enne kevadet töörühm uut terviklikku eelnõu valmis ei saa.

28. septembril oli Riigikogus valitsuse esitatud seaduseelnõu esimene lugemine. Sellele eelnenud riigikaitsekomisjoni istungil kuulati ära Kaitseliidu seisukohad (nt et seaduses oleksid kõik praegused malevad ka edaspidi nimeliselt loetletud). Komisjoni soovil edastas Kaitseliit oma ettepanekud selle konkreetse eelnõu kohta. Lisaks soovis komisjon Kaitseliidult saada ka kõiki teisi ettepanekuid, mida seaduseelnõu koostamisel ei arvestatud.

Mis praegu Riigikogus olevast seaduseelnõust edasi saab, on raske ennustada.

Kaitseliidu sõjalised ülesanded

Diskussioon on kõlanud ka arvamused, et Kaitseliit on lihtsalt üks militaarfännide klubi, kes peavad õnnelikud olema, et riik nende eralõbu üldse rahaliselt toetab. Nii see siiski ei ole. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 54 ütleb: "Eesti kodaniku kohus on olla ustav põhiseaduslikule korrale ning kaitsta Eesti iseseisvust." Pangem tähele – iga kodaniku, seega nii mehe kui ka naise, nii vana kui ka noore kohus. Ja loomulikult peab riik looma kõik tingimused selleks, et kodanikud oma kohust täita saaksid-suudaksid, sealhulgas tagama vastava ettevalmistuse ja vahendid-varustuse ning kompenseerima kodaniku poolt selleks tehtud kulutused täies mahus.

Kaitseliidu seaduse § 2 selgitab: "Kaitseliit on kaitsejõudude osa, kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ning sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale käesoleva seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid."

Kaitseliit on seega riigikaitseorganisatsioon. Riigikaitse eesmärgi leiame rahuaja riigikaitse seaduse § 2 lõikest 1: "Riigikaitse eesmärk on säilitada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, tema maaala, territoriaalvete ning õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkus, põhiseaduslik kord ning rahva turvalisus."

Kaitseliidu seaduse § 3 kehtestas, et "Kaitseliit täidab riigikaitstes funktsioone, mis väljenduvad temale käesoleva seadusega või selle alusel pandud ülesannetes".

Sama seaduse § 4 sätestab Kaitseliidu ülesande:

"(1) Kaitseliidu ülesanne on vabale tahtele ja omaalgatusele toetudes suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.

(2) Kaitseliidu täpsemad ülesanded kehtestatakse mobilisatsioonikavas, riigikaitse üldkavas, riigikaitsealastes tegevuskavades ja teistes riigikaitsealastes aktides.

(3) Mobilisatsioonikava ja riigikaitse üldkava alusel koostab Kaitseliidu Peastaap Kaitseliidu tegevuskava, mille kinnitab rahuajal kaitseväge juhataja, sõjaajal – kaitseväge ülemjuhataja."

Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused (Riigikogu 16. juuni 2004 otsus) kohustavad kaitseväge ja Kaitseliitu koos kaitseministeeriumiga tagama valmisoleku konkreetsete sõjalise riigikaitse põhirollide täitmiseks.

Sõjalise kaitse strateegilise kava (vabariigi valitsuse 18. jaanuari 2005.

aasta määrus nr 10) punkti 16 kohaselt on kaitseministeerium, kaitseväge ja Kaitseliit sõjalist riigikaitset korraldavad struktuurid. Sama dokumendi 32 alusel on Kaitseliit vabatahtlik, üleriigiliselt organiseeritud jõud, mis tagab talle pandud sõjaliste ülesannete piires sõjalised vahendid kaitsepoliitiliste eesmärkide saavutamiseks, militaarkultuuri arendamiseks ja rahva valmisoleku suurendamiseks kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda. Punkt 34 sõnastab Kaitseliidu sõjalise komponendi peamised ülesanded. Kaitseliidu sõjalised ülesanded on sätestatud ka kaitsejõudude struktuuris ja arenguplaanis kuni aastani 2010.

Kaitseliidu mittesõjalised ülesanded on sätestatud (ka) teistes õigusaktides (nt hädaolukorraks valmisoleku seadus, eriolukorra seadus, erakorralise seisukorra seadus, riiklik kriisireguleerimisplaan). Kaitseliidu mittesõjalised ülesanded, mida praegu kirjeldatakse paljudes õigusaktides, võiksid olla mingil kujul sätestatud ka Kaitseliidu seaduses. Kaitseliit abistab politseid, Päästametit, piirivalvet, kohalikke omavalitsusi. Kaitseliidus saab omandada kümneid (ka igapäevases elus vajaminevaid) riigikaitseks vajalikke oskusi, meil on palju huvialategevust alates laulmisest-pillipuhumisest ja lõpetades teenistuskooerte juhtide ettevalmistamisega.

Kas kellegi arvates on veel midagi, mida Kaitseliit pole seni teinud, aga peaks tegema (milliseid uusi arengusuundi avama)?

Välismissioonid? Kehtivate õigusaktide kohaselt lähevad kaitseliitlased välismissioonidele siiski mitte kaitseliitlaste, vaid lepingulises tegevteenistuses olevate kaitseväelastena, kes on üksnes värvatud kaitseliitlaste seast. Kui kõrvale jätta välismissioonidel osalevate kaitseliitlaste õiguslik seisund ja sotsiaalsed tagatised (see on aga kaitseväteestuse seaduse, mitte Kaitseliidu küsimus), probleeme meil missioonidega pole.

Muud ülesanded

Kui sõjalised ülesanded on praegu õigusaktides piisavalt konkreetsetelt kirjeldatud, siis mittesõjalised ülesanded on kirjeldatud üldisemalt. See sunnib tahes-tahtmata organisatsiooni keskenduma sõjalistele ülesannetele ja jätab väga olulise osa Kaitseliidu ülesannetest tagaplaanile. Samas peame endale aru andma, et mittesõjaline tegevus on Kaitseliidu sõjaliste võimete saavutamise vältimatuks eeltingimuseks. Et riigikaitse eesmärkideks on ka säilitada riigi põhiseaduslik kord ja rahva turvali-

sus (Kaitseliidu nn mittesõjaline tegevus), tuleb sellealast tegevust riigi vahenditest piisavalt ka toetada. Seejuures ei oma ühiskonna ega sealhulgas Kaitseliidu seisukohalt mingit tähtsust, kas need vahendid jõuavad Kaitseliitu selle, teise või koguni mitme ministeeriumi kaudu.

Ka arutelu on liigselt keskendunud ühele kitsale valdkonnale Kaitseliidu ülesannetes – kaitseväge operatiivstruktuuri üksuste ettevalmistamisele. Selline lähenemine eirab tõsiasja, et Kaitseliidu roll Eesti riigikaitstes on märksa laiem ja olulisem – roll Eesti riigikaitse üldise kandepinna, ühiskonna kaitsekultuuri edendamisel, rahva turvalisuse tagamisel, kaitseväge värbamisvälja loomisel jne. Viimatinimetatud rollid on küll märksa abstraktsemad ja nende täitmise tulemuslikkust on raske mõõta, kuid see ei õigusta selle tõsiasja eiramist.

Kaitseliit – püramiid või sambad

Kaitseliitlased tunnetavad pidevalt teatud usaldamatust väljastpoolt, püüdu tagada organisatsioonist väljastpoolt võimalikult tsentraalne juhtimine ja kontroll lausa detailsetes küsimustes, alates Kaitseliidu peastaabi struktuurist ja lõpetades kodutütarde seelikute pikkusega. Diskussioonis on soovitatud korrastada Kaitseliidu juhtimisprotseduure. Mis on praegusel juhtimisel või selle protseduuridel viga? On see liiga sõjaväeline või liiga tsivilistlik? Või häirib kedagi Kaitseliidu kollektiivsete juhtorganite, juhatuste ja teiste autoriteetsete esinduskogude olemasolu?

Põhiseaduse § 127 ütleb selgelt, kes juhib Kaitseliitu kui riigikaitseorganisatsiooni. Selleks ei ole ei kaitseminister, kaitseministeerium ega kaitsejõudude peastaap, vaid kaitseväge juhatajasõja ajal ülemjuhataja). Kaitseliidu tegevust juhib Kaitseliidu seaduse § 11 lõike 1 kohaselt Kaitseliidu ülem, kes allub vahetult kaitseväge juhatajale (ülemjuhatajale). Kaitseväge juhataja pädevus Kaitseliidu juhtimisel on sätestatud Kaitseliidu seaduses ja teistes õigusaktides. Kaitseministeeriumi pädevus Kaitseliidu kui avalik-õigusliku juriidilise isiku suhtes on samuti piisavalt sätestatud. Põhiliselt seondub see Kaitseliidu varustamise ja riigieelarveliste vahenditega (Kaitseliidu finantseerimistaotlus, aruandlus ja riikliku järelevalve teostamine).

Levima on hakanud on uus skeem, mille mõned kaitseliitlased on ristinud "kahe toika skeemiks". Selle tegelikuks sisuks on raiuda viljakandev puu pikuti pooleks – Kaitseliidu n-ö sõjaliseks

struktuuriks ja tsiviilstruktuuriks. Loomulikult toetaks riik ainult sõjalist poolt, teine pool peaks olema isemajandav.

Olen aeg-ajalt kuulnud isegi väiteid, et Kaitseliit võib oma kinnisvara pealt teenida miljoneid, millega suudaks vaat et täielikult ennast ära majandada. Sellistelt ärigeeniustelt ootan küll konkreetsete äriplaanide esitamist või vastasel juhul selliste utoopiliste juttude lõpetamist.

Ja loomulikult soovitatakse sellisel kaheks lõhutud organisatsioonile sisuliselt kaht eraldi staapi (tundub üldse, et kõikvõimalike staapide loomine, reformimine ja ristimine näib olevat üllatavalt paljude eestlaste salakirj). "Sammastamise" tegelikuks tulemuseks oleks kaks organisatsiooni – kaitsevää reservüksused ja midagi nõukogudeaegse Armeed, Laevastiku ja Mereväe Vabatahtliku Abistamise Ühingu (ALMAVÜ) taolist. Kumbagi ei oleks aga enam põhjust Kaitseliiduks nimetada.

Kahe samba skeemis on olemuslik viga: sõjaline samm ei saa (taas)tekkida ega eksisteerida tsiviilsambast lahus. Kaitseliidus on seni eelistatud püramiidi kujundit – püramiidi alumine osa koosneb ühiskonna liikmetest, kes toetavad Kaitseliitu, järgmine osa Kaitseliidu liikmetest, erioorganisatsioonidest jne ja alles püramiidi kitsa tipu moodustavad Kaitseliidu sõjaja üksused ja välismissioonidel osalejad. See tipp ei saa aga eksisteerida ilma korraliku, kandva laia aluseta. Sama kehtib ka tegevuste kohta – Kaitseliit peab pakuma kõigile soovijatele võimalikult palju huvitavat, mitmekülgset ning osalejale ja riigile vajalikku tegevust (lähtudes mõistagi sellest, et tegemist on siiski riigikaitseorganisatsiooniga). Need tegevused on ainuvõimalikuks baasiks Kaitseliidu sõjalise võimekuse edasiseks suurendamiseks ja arendamiseks.

Minu arvates vastab Kaitseliidu praegune juhtimisskeem nii ühiskonna kui ka Kaitseliidule antud ülesannete täitmise vajadustele. Kaitseliidu allumine kaitseväge juhatajale tagab piisava kontrolli Kaitseliidu sõjaliste ülesannete täitmise üle. Kaitseliidu kollegiaalsed juhtimisorganid ja aruandekohustus kaitseministeriumi ees tagavad piisava tsiviilkontrolli Kaitseliidu kui kaitsejõudude osa, relvi valdava, sõjaväelisel korraldatud ja sõjaväeliste harjutustega tegeleva organisatsiooni üle. Kollegiaalsed juhtimisorganid tagavad ka selle, et Kaitseliidu kui väga laiapõhjalise organisatsiooni juhtimises osalevad just ühiskonna aktiivseimad, võimekaimad, lojaalseimad ja kohusetundlikemad kodanikud.

Vabatahtlikud kaitseliitlased on ära teeninud senisest suurema usalduse.

Organisatsiooni tegevuse efektiivsuse suurendamise huvides peaks Kaitseliidu juhtkonna ja kollegiaalsete organite pädevust ja vastutust pigem laiendama, mitte veelgi piirama.

Üks juriidiline isik

Kehtiv juriidiline lahendus, mille kohaselt kõik Kaitseliidu malevad on avalik-õiguslikud juriidilised isikud, ei ole organisatsiooni sees probleeme tekitanud. Probleemiks võib pigem pidada Kaitseliidu mõne struktuuriüksuste väiksemat haldussuutlikkust konsolideeritud raamatupidamise tagamisel ja aruannete esitamisel, mitte aga nende praegust juriidilist staatust. Küll on praegune lahendus põhjustanud organisatsiooni ülesehituse ja tegutsemise raskestimõistetavust väljaspool Kaitseliitu.

Sellest tulenevalt soovitakse Kaitseliidu üksused liita üheks avalik-õiguslikuks juriidiliseks isikuks. Nimetatud "probleemi" lahendused võivad anda küll mingeid tagajärgi haldus- ja juriidilistes küsimustes, ei mõjuta aga peaaegu üldse organisatsiooni põhitegevust, võimekust. Samas toob malevate praeguse juriidilise staatuse kaotamine ja ühe avalik-õigusliku juriidilise isiku loomine kaasa palju lisatööd ja üleminekuperioodi, mille kestel on organisatsiooni normaalne tegevus ilmselt pärsitud.

Samuti ei saa mööda vaadata sellise muudatuse psühholoogilist aspektist. Malevate kui juriidiliste isikute likvideerimine ning juhtimispädevuse ja vastutuse täiendav loovutamine keskjuhtimisele võib halvasti mõjuda just Kaitseliidu vabatahtliku liikmeskonna aktiivseima ja teotatulisima osa motivatsioonile, kahandades nende omaalgatuslikkust.

Juhul, kui seadusandja peab niisugust muutust Kaitseliidu õiguslikus regulatsioonis hädavajalikuks, ei saa Kaitseliit sellele mõistagi vastu seista, samas oleks arukas käsitleda seda küsimust tasakaalustatud kujul koos teiste, Kaitseliidu arengule sisuliselt kaasa aitavate abinõude rakendamisega. Avalik-õiguslike juriidiliste isikute ühendamine ei tohiks olla Kaitseliidu seaduse uuendamise peamiseks eesmärgiks ja sisuks. On kindel, et isegi kui Kaitseliidus see n-ö juriidiline reform läbi viiakse, otsitakse ja leitakse midagi uut, mida meile ette heita. Kuni on Kaitseliit, on neid, kellele oleme pinnuks silmas.

Kaitseliit on rahva tahe

Kogu arutelu juures peaks iga uue ettepaneku puhul põhjalikult kaaluma, kuidas ja kes selle rakendamine Kaitseliidule (sõjalisele ja tsiviilvõimekuse-

le) kasuks tuleb. Seni selliseid arutelusid praktiliselt pole. Diskussioonis osalejatel on paratamatult eri huvid. Mõni on sunnitud osalema tööülesannete tõttu, mõni loodab endale kõrgemat positsiooni (või teenetemärki või järgmist auastet), mõni senisest suuremat käsuõigust jne.

Koputan kõigi osalejate südamele, et Kaitseliit ei ole pelgad kastikesed skeemid ega kaitseliitlased lihtsalt numbrid – Kaitseliit koosneb elavatest inimestest, kaitseliitlastest. Pidagem pidevalt mees, et praegune Kaitseliit ei ole mitte riigivõimu asutatud riigiasutus, vaid on rahva omal algatusel taasloodud organisatsioon. Kaitseliitu ei tohi reformida selle liikmete enamiku arvamus ära kuulamata ja sellega arvestamata, üle nende peade.

Samas kutsun kaitseliitlasi üles mitte reageerima praegu toimuvale mõtlematult, kiirustades. Tegevteenistuses kaitseväelastele kehtivad piirangud, aga vabatahtlikel liikmetel on ju täielik sõna- ja mõttevabadus. Ärge jääge passiivseteks, osalege ise aktiivselt diskussioonis, korraldage oma üksustes arutelusid vahemalt juhatuse tasemel, soovitavalt muidugi laiemas ringis. Ja kindlasti andke oma seisukohtadest teada võimalikult paljudele. Kui teie ise seda ei tee, teeb teid puudutavad otsused teie eest keegi teine.

Ettepanekuid

Lõpetuseks, et olla konstruktiivne, ka mõned konkreetset ettepanekud Kaitseliidu seaduse kohta:

- täpsustada Kaitseliidu eesmärki ja ülesanded (eriti mittesõjaliste ülesannete osas);
- suurendada Kaitseliidu tegutsemiskindlust ja arengu stabiilsust;
- täpsustada ülesehitust ja juhtimist puudutavaid sätteid (näiteks Kaitseliidu juhtorganite pädevuse ja vastutuse laiendamine, malevast väiksema üksuse juhtimine, juhtmalevad);
- muuta Kaitseliidu koostööd teiste isikutega (eeskätt politsei, Päästeamet, piirivalve, omavalitsusüksused) puudutavad sätted paindlikumaks;
- loobuda üleregulatsioonist (näiteks kaitseliitlaste relvadega seonduv);
- viia Kaitseliidu liikmete õiguslik seisund ja tagatised vastavusse tegelike vajadustega (riigi- ja erasektoris töötavatele liikmetele suurem võrdsus);
- kehtestada Kaitseliidu kui omaniku täielikud õigused oma vara kasutamisel;
- kiirendada varade üleandmist Kaitseliidu omandisse. ■

Andres Mihkels on Kaitseliidu Tallinna maleva Toompea malevkonna malevlane.

ASJU OTSIDES EHK KAITSELIIDU ARENGUKAVAST MINEVIKUS JA TULEVIKUS

Praegu Kaitseliidu ümber käiva suhteliselt emotsionaalse ja pinnapealse muutmistuhina taustal pean vajalikuks heita pilk ka kehtivale arengukavale, kust võib leida mõndagi tarvilikku.

Erik Reinhold, kapten

Kui kodus tahab tegemist mõni hädapärane remonditöö, vaatab mõistlik peremees enne kui poest lisa nõudma läheb kõigepealt omaenda tööriistakastist järele, et äkki on vajalikud tööriistad ja naelad-kruvid juba olemas. Tihti on nii mõnigi vajalik tööriist ja materjalijupp ammu unustatult kusa-gil vedelemas, puhu ainult tolm pealt ja anna tööle valu.

Praegu Kaitseliidu ümber toimuva, minu hinnangul suhteliselt emotsionaalse ja pinnapealse muutmistuhina taustal pean täna kehtiva Kaitseliidu arengukava ühe koostajana vajalikuks heita pilk ka Kaitseliidu vanasse tööriistakasti. Äkki on seal mõni tarvitamiseks kõlbulik tööriist juba olemas? Näiteks seesama arengukava.

Roheline valguskiir

Algatuseks tuletagem meelde, millal ja milleks Kaitseliidule arengukava koostama asuti. Oli ju organisatsiooni selle ajaloo jooksul nii loodud kui ka kaks korda taasloodud ilma, et keegi oleks pidanud vajalikuks mingit arengukava koostada. Miks siis äkki 2002. aastal seda vaja oli?

2002. aasta oli Kaitseliidule mitmes mõttes murranguline. Kaitsejõud olid seoses meie NATO-liikmelisuse püüdlustega suutnud arendada oma tegevusplaanid nii kaugele, et esmakordselt nüüdis-Eesti Kaitseliidu ajaloos sai organisatsioon konkreetse sõjalise ülesande toota konkreetne kogus sõjalist suutlikkust, mõõdetuna tollel ajal "pataljoni ekvivalentidena", täna kaitseväge operatiivstruktuuri üksustena.

Nimetatagu mõõtühikuid kuidas tahes, nad on ja jäävad mõõdetavaks. Võrreldes seni käibel olnud Kaitseliidu ülesandepüstitusi stiilis "olla totaalkaitse alustala" uute, konkreetsetl ajas ja ruumis fikseeritud ülesannetega, oli olukorramuutus Kaitseliidu juhtkonnale ilmselge.

Oli toimunud ka teine oluline muutus Kaitseliidu elus. Alates 1998. aastast Kaitseliidus ettevaatlikult katsetatud uus väljaõppemudel reservväelaste õppekogunemine oli 2002. aastaks kujundatud sõjalise suutlikkuse tootmise vaata et peamiseks administreerimise meetodiks.

Niisiis olid justkui märkamatult aset leidnud kaks muudatust, mille mõjud Kaitseliidule kannavad väga tõsiseid ja kaugeleulatuvaid tagajärgi. Esiteks algas Kaitseliidu muutmine vabatahtlikust riigikaitseorganisatsioonist üheks kaitseväge rahuaegseks väljaõppeasutuseks. Et sõjaaja üksuste tootmine oli ainus selgelt sõnastatud ja mõõdetav tegevus, oli prognoositav, et järgnevate aastate areng sunnib Kaitseliitu joonduma ainult selle ülesande täitmisele – seda põhiliselt just ressursijaotuse osas. See prognoos on kolme aasta jooksul leidnud piisavat kinnitust.

Teiseks muutus kaitseliitlase tegelik staatus ja senisest omast vabast tahtest riigikaitsejõududele harjutustel osalevast kodanikust pidi saama reservväelane. Reservväelane, kes vastab kellegi poolt kusagil seatud nõuetele ja kelle vaba tahe tegelikult enam kedagi ei huvita. Tõsi, kaitseliitlane oli kohustatud varemgi, kuid varem lahendati selle kohuse täitmise-mittetäitmise ehk distsipliini küsimusi Kaitseliidu siseselt. Nüüd otsustasid tulemiste-minemiste üle kaitseliitlasele tundmatu RKO ametnik ja arstliku komisjoni tohtrihärra, kes pahatihiti pakkusid kõigi probleemide lahendamiseks lihtsaimat lahendust, Kaitseliidust lahkumist.

Niisiis olid muudatused tõsised, need ei toimunud üleöö ja need ei toimunud 2005. aastal.

Kahjuks olid need muutused samal ajal ka väga ühesuunalised ja puudutasid vaid murdosa kogu organisatsiooni reaalselt tegevusväljast. Väga konkreetsetl väljendatav ja mõõdetav muudatus tõmbas samas endale olulise osa juhtide tähelepanust, varjutades teisi teema-

sid, mis olid küll abstraktsemad, kuid samas mitte sugugi vähemolulised.

Tuletame meelde vana anekdooti mehest, kes öösel laterna all valgusvihus ennastunustavalt midagi otsib. Mõõdakäija küsimusele vastab mees, et otsib kadunud võtmeid, mis, tõsi küll, kaotatud kusagile hoopis kaugemale. Kuid siin lambi all on ju valgum otsida. Mõelda vaid – kui inimlik!

Ka Kaitseliidu peale oli hakanud paistma kaitseväge roheline valguskiir, mille valgusvihust me tänagi Kaitseliidu probleemidele lahendusi püüame leida.

Olukorrahinnangust visioonini

Pärast üsna pikka ja põhjalikku olukorra analüüsi jõudis Kaitseliidu peastaabi juurde loodud arengukava töörühm rea järeldusteni, millest kandvama tähendusega olid kolm:

1) organisatsiooni 2002. aasta seisund ei võimalda tegelikult lähiaastatel kaitsejõududele saadud ülesannet täita ja organisatsioon vajab tõsist sisemist korrastamist ja uuendamist;

2) Kaitseliidu areng ei saa olla foku-seeritud vaid sõjalise ülesande täitmisele, sest sel juhul kaotaks organisatsioon oma juured ja sisu, mis lõppkokkuvõttes viiks organisatsiooni sisulise hävinguni. Uuendamine peab hõlmama kogu organisatsiooni, kõiki liikmeskonna grupe ja tegevusvaldkondi, mitte nende mingeid meelevaldselt valitud osi;

3) kui Kaitseliit ei asu viivitamatult jõuliste juhtimisabinõudega end sisemiselt uuendama, järgneb varem või hiljem uuendamisinitsiatiiv väljastpoolt organisatsiooni, kuid Kaitseliidu sees kaotatakse seejuures igasugune kontroll organisatsiooni üle ja selline "saneerimine väljastpoolt" võib anda ettearvamatuid tagajärgi.

Arengukava loomise lähteülesandeks oli sõnastada Kaitseliidu visioon ja määratleda kõigi tegevusvaldkondade strateegilised arengueesmärgid. Täna

näib üsna huvitavana fakt, et juhtkond seadis ühe kõigutamatu piiranguna töörühma ette Kaitseliidu seaduse säilitamine muutmata kujul.

Oli ka selge, et strateegiaid ja visioone tuleb sõnastada piisaval üldistusastmel. Liigne detailsus seob käsi. Olukorras, kus Kaitseliidu sõjalised ülesanded olid küll sõnastatud, kuid neid muudeti ülima agaruse ja sagedusega, oli selge, et organisatsiooni arengustrateegilisi eesmärke ei saa sõnastada üksnes neile ülesannetele tuginedes. Tuli leida organisatsioonile olemasolevate tegelikud olulised probleemid ning piisavalt ambitsioonikad ja pikaajalist mõju omavad lahenduskäigud.

Lähtusime ka arusaamast, et vaatamata sellele, et Kaitseliit on kaitsejõudude osa, ei saa ega tohi Kaitseliidu arengukava olla kaitsejõududest saadud ülesannete "ilusamini ümberkirjutamine". Vajasime vaimset lisaväärtust, vajasime tegelikke uusi ideid. Kogu arengukava juhtmõtteks kujunes efektiivselt toimivate organisatsiooniliste aluste loomine, millele tuginedes saaksid välja areneda erinevad suutlikkused, sealhulgas ka kaitsejõudude poolt nõutav sõjaline suutlikkus.

Seega ei olnud meil algusest peale kavas disainida "ülesande järgi organisatsiooni", vaid luua organisatsioon, mis oleks eeldatavalt võimekas täitma nii nüüdseks juba täpselt sõnastatud ülesandeid kui ka neid, mille tekkimist me praegu suudame vaid üldsõnaliselt prognoosida. Ehk piltlikumalt väljendades: püüdsime mitte õmmelda pintsakut nõõbi külge, vaid ikka vastupidi.

Pikaajalisi arenguid ei saa kujundada tänaste lühiajaliste huvide ning aktuaalsete sündmuste ja emotsioonide alusel – nii uskumatuna kui see meie juhtimiskultuurilises hetkeolukorras ka ei kõla.

Umbes aasta kestnud pingelise töö tulemusena valmis Kaitseliidu arengukava kuni 2008. aastani. Olgu märgitud, et arengukava kooskõlastati nii kaitseministeeriumi, kaitsejõudude peastaabi kui ka siseministeeriumi esindajatega.

Pean tänaseni arengukava olulisimaks saavutuseks Kaitseliidu kui organiseeritud jõu kohaloleku tagaja rolli määratlemist organisatsiooni visioonis. Olen veendunud, et see on tulevikku suunatud doktriin, mille sõnastamisega Kaitseliit oli ehk 2002. aastal veidi ajast ees, kuid mille elujõulisust tuleviku kaitsestrateegilised arengud veel kindlalt hakkavad.

Edukad rakendused

- Struktuuri korrastamine malevkondade tasandil.
- Juhtmaleva juhtimistasandi osaline rakendamine.
- Kaitseliitlaste paigutamine ametikohtadele.
- Suurem tähelepanu juhikoolitusele on loonud tugeva vabatahtliku juhtkonna rühmade ja kompaniide tasandil.

Eduvad rakendused

- Kaitseliidu faktiline tegevus sisekaitse tagamisel on küll arenenud, kuid me pole suutnud oma kaitsejõudude partneritele piisavalt selgitada selle rolli olulisust.
- Kaitseliidu integreerimine siseministeeriumi valitsemisala reageerimisplaanidesse on jätkuvalt puudulik (siin, tõsi küll, tuleb ebaedu jagada sõbralikult siseministeeriumiga).
- Puudub selgelt sõnastatud personalipoliitika nii kaadrikaitsevälaste kui ka vabatahtliku liikmeskonna personaliarenduseks.
- Puudub Kaitseliidu liikmete keskregister.
- Ressursside rakendamine on väga ebaproportsionaalselt kallutatud sõjalise suutlikkuse tootmise suunas. Mittesõjalised suutlikkused, nagu töö noortega, valmisolek hädaolukordade lahendamiseks, spordi- ja seltsitegevus, on taandunud "toetavateks tegevusteks" ja see tendents on süvenev. Siin toimub organisatsiooni tegelik areng arengukavas ettenähtule sisuliselt vastupidises suunas.

Samuti sõnastati arengukavas Kaitseliidu baasil sõjaliste ja mittesõjaliste suutlikkuste loomise põhimõtteline mudel. Selle mudeli aluseks on arusaam, et Kaitseliitu tuleb käsitleda kui püramiidi, mille aluse loovad lai toetajaskond ühiskonnas ja suurearvuline liikmeskond, millele tuginedes on võimalik välja kasvatada esmalt mittesõjaline suutlikkus rahuaegsete hädaolukordade lahendamisel osalemiseks ja sealt omakorda sõjaline suutlikkus kaitseväge tarvis toodetavate allüksustena.

Kasutades siinkohal viimasel ajal populaarsust kogunud paralleelide tõmbamist igapäevase toidulaua, saime aru, et õunamoosi söömiseks ei ole mitte vaja muretseda niivõrd lusika ega isegi mitte õunte pärast, vaid tuleb mõelda õunapuu juurte kastmisele ja väetamisele.

Arengukava ei ole veel areng

On ju kena, kui organisatsioonil on sõnastatud visioon ja arengustrateegia. Kuid see fakt iseenesest ei käivita veel mingeid tegelikke protsesse. Täpselt nagu puldil vedelev noodiraamat ei kanna meie kõrvadeni ühtki kaunist heli. Läheb vaja dirigenti, pillimehi ja ka pille, lisaks veel hulka tööd, enne kui saalis hakkab kõlama muusika.

Kui Kaitseliidu arengukavale saab midagi ette heita, siis ennekõike seda, et selle rakendamise algus kujunes väga vaevaliseks ja suurt osa kavast ettenähtust pole senini asutudki täide viima.

Samas on muidugi mitmeid asju, mis on realselt ellu viidud. Olgu siin näiteks malevkondade struktuuri korrigeerimine, mille tagajärjel kadusid 2003.

aastal Kaitseliidust seitsmemehelised malevkonnad, rühmasuurused kompaniid ja muud sellised ebastruktuurid. Uue juhtimistasandi loomine, mis tekiks Kaitseliidu peastaabi ja malevate vahele, jõudis rakendusplaanini ja juhtmalevate käivitamisel on saavutatud teatud edu.

Suurimateks murelasteks on jätkuvalt personalipoliitika, finantsjuhtimine ja logistiline tagamine. Kõigis neis ülalolulistes valdkondades pole tänaseks jõutud selgete rakenduspoliitike sõnastamiseni. Jätkuvalt teeme siin otsuseid hetkeolukorrast ja kohati ka "kõhutundest" lähtuvalt, jättes pahatihti arvestamata asjaolu, et paljude detailsete küsimuste lahendamine kooskõlastamatult pikaajaliste arengueesmärkidega võib summeeruda organisatsiooni kui terviku arenemisega meile soovimatus suunas.

Võtaksin lühidalt kokku, millised on minu hinnangul olnud arengukava rakendamise peamised õnnestumised ja millistes olulistes küsimustes pole õnnestunud tulemusi saavutada.

Meist märksa kogenumate, suuremate ja rikkamate organisatsioonide kogemused laias maailmas näitavad, et igasuguse strateegia rakendamine reaalsesse ellu on vaearikas ja aeganõudev protsess. Kiiret ja kerged edu pole siit objektiivselt võimalik oodata. Kiiresti on võimalik luua segadust, mitte korda.

Niisiis tuleb ka Kaitseliidu arenguraskustesse suhtuda rahulikult ja käituda siin nii riigi- kui ka sõjamehelikult. Ilmselt on saabunud aeg teha kainelt kaalutletud vahetõttu, hinnata

kujunenud olukorda ja viia sisse vajalikud muudatused nii arengukavas kui ka rakendusotsustes. On täiesti ilmne, et 2003. aastast on Eesti julgeolekumaastikul toimunud olulisi muudatusi, millelega Kaitseliit oma arengus peab arvestama. Siiski ei näe mina kusagil niisuguseid muutusi, mis sunniksid meid radikaalselt ümber hindama Kaitseliidu peamisi ülesehituspõhimõtteid ja toimimisviise.

2003. aastal loodud arengukava oli oma sünnihetkel väga ajakohane ja ka tulevikku vaatav. Organiseeritud jõu kohalolek kogu riigi territooriumil ja valmidus reageerida kõige erinevamatele meid ähvardavatele ohtudele – olgu need sõjalist või mitesõjalist laadi – on Kaitseliidu vastus üldise ohupildi komplitseerumisele ja sellest tulenevale sise-, välis- ja rahvusvaheliste kaitsemehhanismide üha tugevneva integratsiooni vajadusele.

Viimasel ajal Kaitseliidu suunas lendu lastud koolipapalikul manitsused *“la pole enam 20. aastad”* ja *“maailm ja selle julgeolek on muutunud”* näivad sellel taustal suisa pahatahtlikena. Kaitseliit ei ole paurate vanainimeste punt, kes unistab partisanisõja pidamisest kodutalutaguses soos. Kaitseliit ühendab endas teotahtelisi, aatelisi ja mõtlemissõimealisi Eesti kodanikke, kes tahavad anda oma parima panuse meie ühise julgeoleku tagamiseks. Nendesse inimestesse ja sellesse organisatsiooni tuleks suhtuda vastava respekti ja vastustundega.

Arendagem arengukava

Mida võiks siis Kaitseliidu arengukavas muuta või sinna lisada? Pean siin kõige olulisemaks üht mõtet – Kaitseliidu visiooni käsitus vajaks laiendamist. Täna sõnastatud visioon räägib sisuliselt loodud suutlikkuse rakendamisest – organiseeritud jõu kohalolekust. Oleme siin eiranud teist üliolulist osa probleemist – suutlikkuse tootmist. Niisiis võiks Kaitseliit oma organisatsiooni visioonina kirjeldada ka vabatahtliku kaitse suutlikkuse loomist ja alalhoidmist.

Peame endalt küsima, millisest “toorainest” siis ikkagi “toodetakse” kõik need suutlikkused, võimekused, kaitsetahted jms väga kergekäeliselt paberile laotavad toredused. Oleme sattunud libedale teele, liites kokku sõdurile tehtava kulu ja korrutades selle soovitud sõdurite arvuga ning arvates saavat nii teada sõjalise suutlikkuse tootmiseks vajaliku kulu.

Peame õppima adekvaatselt käsitlema märksa abstraktsemaid teemasid kui üksusepõhine kuluarvestus. Tuleb õppida aru saama, et kogu kaitse suutlikkuse aluseks on ühiskonna kaitsekultuur, mille komponentidena eristuvad näiteks kaitsetahte, teenistusmotivatsioon, kodanike hoiakud riigikaitse institutsioonide suhtes ja riigi julgeolek poliitiliste eesmärkide legitiimsus kodanikkonna silmis.

Alles seejärel saame hakata tõsiselt rääkima kodanike vabatahtliku kaitse tegevuse sihipärasest suunamisest, vastavate protsesside prognoositavusest ja juhitavusest. Alles siis võime hakata lootma, et meie elukutseliste sõjaväelaste värbamise edukust ei dikteeri pelgalt tööjõuturul puhuvad juhuslikud trendituled.

Kaitseliit tuleb kujundada üheks olulisimaks Eesti ühiskonna kaitsekultuuri edendavaks organisatsiooniks. Ainult Kaitseliidul on täna potentsiaali selleks saada. Vaid Kaitseliidul on Eesti sõjalistest struktuuridest täna olemas üleriigiline organisatsioonivõrgustik, mis ulatub peaaegu igasse Eestimaa valda. Kaitseliit saab mõjuda kodanikele väga pika aja vältel, alustades kodanikuga tegelemisega lapseas, tehes seda väärka veteranieani välja. Kaitsevägi, millega puutub oma elus vahetult kokku suhteliselt väike osa kodanikest ja sedagi vaid loetud kuude jooksul, ei saa endale nii ambitsioonikat rolli lubada. Ja pole ka tarvis, sest kaitsevæele võiks ja peaks kiipeasjalikult jääma “lõpptarbija” – toodetud suutlikkuse rakendaja – roll.

Kaitseliit ei saa ja ei tohi kujuneda kaitsevæe konkurendiks ega “filiaaliks”. Kaitseliit ja kaitsevægi on ühe organismi – Eesti riigikaitse – erinevad organid, millele kujunevad erinevad funktsioonid. Erinevad asjad ongi erinevad. Süüdistada Kaitseliitu selles, et see ei suutvat luua niisama tugevaid sõjalisi üksusi kui kaitsevægi, on sama hea, kui süüdistada madu selles, et tal pole jalgu.

Võib-olla tuleks mõelda hoopis sedapidi, et sõjaline tegevus Kaitseliidus ei ole mitte eesmärk, vaid vahend. Vahend, mis “meelitab” inimesi atraktiivsel viisil kaitsejõududega tuttavaks saama, paneb noori valima sõjaväelase elukutses, kallutab neid kodanikuna suhtuma riigikaitseesse positiivselt.

On räägitud “kahe samba” mudelist. Need sambad on ka täna olemas – on olemas Kaitseliidu tegevus ja on ole-

mas kaitsevæe tegevus, mida viib läbi Kaitseliit. Kaitseliidule antava rahalise ja ainelise ressursi piires peakski toimuma Kaitseliidule ainuomaste ülesannete täitmine, millest eespool juttu tegin. Või tahab keegi tõsimeeli väita, et ühiskonna kaitsekultuuri edendamine, kogu sõjalise suutlikkuse aluste eest hoolitsemine ei ole sõjalise riigikaitse ülesanne?

Teine samm on Kaitseliidus läbi viidav kaitsevæe tegevus, reservväelaste õppekogunemised (ja me ei räägi siin enam ainult Kaitseliitu kuuluvatest reservväelastest), kaitsevæe objektide valve või miks ka mitte pikemas perspektiivis ajateenistuskohustuse realiseerimise alternatiiv ajaliselt hajutatud kursustena. Kaitseliidus on olemas hea kvaliteediga instruktorkoosseis ja teisedki ressursid, mille rakendamine kaitsevæe vajadusteks on enesestmõistetav. Raha nende ülesannete täitmiseks peaks aga tulema sealtamast kust ülesandedki – kaitsevæest.

Niisiis on need kaks sammast meil praegugi olemas ja nende selge erisus peaks aitama mõlemal sambal kenasti kasvada ja areneda, mitte panema neid teineteise najale toetuma, kuni mõlemad ümber kukuvad.

Meie riigi asutajad pärandasid meile midagi väga väärtuslikku – organisatsiooni, mis seob vaba riigi vabu kodanikke vajadusel ühiseks kaitseks. Täna heaolule orienteeritud liberaalses ühiskonnas muutub kodaniku sunnimine üha keerukamaks ja kodaniku vabast tahtest saab üha kallihinnalisem ressurss. Kaitseliidu tulevikuvisioniks võiks olla selle ressursi taastootmine ja rakendamine.

Selleks ei ole Kaitseliitu vaja muuta – pidagem lugu oma esivanemate tarkusest, kes selle organisatsiooni löid, ja neist kodanikest, kes sellega on tänaseks ühinenud –, vaid Kaitseliitu on vaja sihikindlalt ja targalt arendada. Alustada tuleb aga Kaitseliidu olemuse lahtimõtestamisest. Sihitu sahmimine tehniliste detailidega, nagu struktuurikastikesed ja eelarveread, ei anna peale asjaosaliste inimeste traumeerimise midagi. Püüdkem suured mõtted selgeks mõelda, siis võivad väiksemate küsimuste lahendused ühtäkki ootamatult lihtsasti silma hakata.

Otsigem asju mitte sealt, kus on valgem, vaid sealt, kuhu me need kaotasiime. Liiga ei teeks ka käsi taskusse pista – võib-olla polegi midagi kadunud. ■

OPERATIIVSTRUKTUURI RAKENDAMINE KAITSELIIDU TALLINNA MALEVA NÄITEL

Jätkame eelmises Kaitse Kodus! kapten Indrek Raudsepa algatatud teemat sealt, kus see pooleli jäi: mida otseselt toob kaasa operatiivstruktuuri rakendamine malevas, täpsemalt Kaitseliidu Tallinna malevas.

Valjo Tooming, nooremleitnant

Kaitseliidu Tallinna malev on Eesti suurim – koos Naiskodukaitsega (edaspidi NKK) on seal liikmeid üle 1600. Malevlaste keskmine vanus on 39,7 aastat, suurimaks vanuserühmaks on 22–26-aastased – 255 inimest. 2005. aasta 6. oktoobri seisuga on operatiiv-¹ ja formeerimisstruktuuri paigutatud 383 kaitseliitlast, 430 on neid, keda riigitöö ei võimalda sõjaaja üksustesse määrata, ülejäänud jagunevad valvekompanii ja mitteoperatiivstruktuuri vahel.

Maleva eripäraks on juhtide rohkus – pealinna on koondunud enamik suurte võtteid, riigiasutusi ja suhteliselt palju väeosi ning vähegi edukad inimesed on auastme saanud juba enne Kaitseliidu astumist või soovivad seda teha Kaitseliidus. Nii ongi Tallinna malevas kahe malevlase-reamehe-kaprali kohta üks allohvitser või ohvitser. Veelgi ilmekamalt: kui me kogu maleva üles rivistaksime, siis on iga kaheksas rivisseisja nooremohvitser.

Naised jagunevad peaaegu võrdselt Kaitseliidu (147) ja NKK (112) vahel. Reservväelasena on operatiivstruktuuris neli naist, formeerimisüksustes on veerand kogu NKK Tallinna ringkonnast. Veel mõni aeg tagasi tekkisid NKK liikmetes küsimused, et miks ja milleks

me peaksime tegutsema koos kaitseliitlastega – las meie ajame oma asja ja teie ajage oma –, kuid nüüd on koostöö Tallinna malevas ilusti käima läinud.²

Ka Noorte Kotkaste Tallinna malev ja Kodutütarde Tallinna ringkond on suurimad Eestis, koondades üle 500 noorkotka-kodutütret. Ka nemad on seni eksisteerinud suhteliselt iseenesest ja –seisvalt, kuid peaksid astuma Kaitseliidu malevaga koos – põhiülesandeks ja –eesmärgiks peaks olema järelkasvu tootmine Kaitseliidule ja NKK-le.

Maleva ülesanded ja komplekteerimine

Kaitseväge juhataja direktiivide, Kaitseliidu arengukava ja arengukava rakendusplaani kohaselt on Tallinna maleva ülesandeks ette valmistada pataljoni staap, staabikompanii, jalaväekompanii, tagalakompanii ja võitlusgrupp, lisaks veel seitsme meeskonnaga formeerimiskeskus.

Üldistavalt võib öelda, et lähiminekuni viidi Kaitseliidus väljaõpet läbi viisil, et mehed kadusid metsa, täristasid relvi ja tulid õnnelikena taas metsast välja, tagudes uhkelt kõlaval häälel rusikatega vastu rinda stiilis, et küll nüüd sai Eestit kaitstud. Väljaõpe oli kaootiline. Kes oli midagi lugenud-kuulnud, õpetas seda ka teistele. Üksuse koostöö-

harjutuste valdkonnas jõuti heal juhul jao tasandini.

Operatiivstruktuur

Kaht erinevat struktuuri oli (ja on) suhteliselt keeruline ülal pidada. Malevkondade baasil üks-üheselt operatiivstruktuuri allüksuste komplekteerimine ei andnud tulemusi. Tallinnas on tulevalt ajaloost palju n-ö alamõdulisi³ malevkondi (enne reformi ulatus nende arv isegi üheteistkümnene praeguse seitsme asemel). Ilmselgelt oli näha, et mingi üksuse komplekteerimine malevkonnapõhiselt nõuetele vastavate kaitseliitlastega on võimatu. Siiski üritati võimalusel komplekteerida vähemalt rühm ühe malevkonna baasil (mis osaliselt on ka õnnestunud), kuid enamasti käis komplekteerimine ülemalevaliselt.

Paralleelstruktuurid tekitavad hulgaliselt probleeme, millele lahenduste ja kuldse kesktee otsimine käib seniajani.

Võrdluseks: enne sõda oli planeeritud, et üksusena lähevad mobilisatsiooni korral ainult soomusautode kompanii ja merekaitseliidu üksused, ülejäänud – vaatamata sellele, et malevkonnapõhiseid õppusi korraldati kogu aeg – läksid mobilisatsiooni korras komplekteeritavatesse üksustesse. Rahuaegne õpe ainult kinnistas või hoidis alal vajaminevaid üksikvõitleja oskusi.

Tabel 1. Malevkonna ja operatiivstruktuuri erinevused

	Malevkond	Operatiivstruktuur
Käsuliin	Jah (toimis/toimib, suhteliselt anonüümne)	Jah (toimib, konkreetne)
Sõjaväeline juhtimine	Ei (malevkonna pealik ei pruugi olla hea sõjaväeline juht, tal ei pruugi olla isegi vastavat väljaõpet ega auastet)	Jah (toimib, konkreetne, allüksuste juhid on saanud vastava taseme koolitust)
Spetsialiseerumine	Ei	Jah
Rahuaegne administreerimine	Jah	Pigem ei (vabatahtlike allüksuste juhtidel puudulik, maleva poolt olemas)
Teiste rahuaegsete ülesannete täitmine	Jah	Ei
Struktuur	Amorfne, pidevalt muutuv	Kindel ja konkreetne
Motivatsioon	Segane	Jah
Väljaõppe eesmärk	Eesmärgita	Eesmärgistatud
Maleva liikmeskonna kaasamine	Jah	Ei

Kahe struktuuri võrdlus

Järgnevalt kirjeldan vana ja uue süsteemi puudusi ja eelised veidi pikemalt.

Malevkonnapõhine väljaõpe

Hea

- õppusel käidi ühise väljakujunenud seltskonnana – kõrval olid alati tuttavad näod, kellega suheldi ka õppustest vabal ajal ja käidi koos malevkonna rahuaegsel administreerimisel, st juhatuste ja pealike koosolekutel;

- toimis väljakujunenud territoriaalsuse põhimõttel teavitamisskeem – kriisi või ohu korral oli lihtne allüksus kokku kutsuda;

- iga malevkonna juurde oli kinnitatud oma instruktor, kes aitas korraldada dokumentatsiooni ja oli vajadusel sideohvitseriks malevkonna ja maleva staabi vahel.

Halb

- erialadevalikul kehtis põhimõte: kes ees, see mees. Iga kord enne õppust komplekteeriti juhuslikkuse alusel erialad – nii juhtuski, et ühel õppusel oli kaitseliitlane sidemehe, teisel aga hoopiski kuulipilduri osas. Igauks oskas enda arvates kõike, kuid puudus süsteem ja polnud võimalik minna süvitsi;

- puudus ülevaade õppusel osalevate malevlaste terviseseisundist – õnneks pole seni Kaitseliidu õppustel midagi traagilist juhtunud.

Kui Kaitseliid hakkas ette valmistama operatiivstruktuuriüksusi kaitseväge operatiivstruktuuri, muutus kogu senine süsteem.

Hea

- kindlad erialad (kuulipildur, sidemees, tankitõrjuja jne);

- kindel motivatsioonisüsteem (austmed, õppimisvõimalused jne);

- ühildumine teiste jõustruktuuridega – kompanii on ikka kompanii –, juhtimisprotseduurid ja väljaõpe on ühildatud NATO protseduuridega jne;

- stabiilsus – mehed teavad, et igal õppusel on nende lahingupaariliseks seesama kes alati ja see motiveerib õppusel osalema, sest ei taheta ju kamraadi alt vedada.

Halb

- malevkondade, eelkõige just malevkonnapealike motivatsioonipuudus tegelda operatiivstruktuuri asjadega – võõras mure;

- paralleelstruktuurid, käsuliinide hägusus, küsimused: millal mis struk-

Tabel 2. Tallinna maleva malevkonnad

	Kalevi malevkond Veteranid, abipolitseinikud, Kaitseliidu langevarjurite rühm, päästeameti reserv
	Meredivisjon Sadamate ja laevade koosseisud
	Toompea malevkond Riigiametnikud ja kaadrikaitseväelased
	Akadeemiline malevkond Üliõpilased, korporandid, ülikoolide vilistlased ja õppejõud
	Lääne malevkond Õismäe ja Mustamäe kaitseliitlased + maleva orkester
	Nõmme malevkond Nõmme, Pääsküla, Laagri kaitseliitlased + Eesti Reservohvitseride Kogu reservohvitseride rühm + gümnasiste koondav Juuniorkompaai
	Ida malevkond (alates 2004. aastast – Ühendmalevkond) Lasnamäe kaitseliitlased
	Põhja kompanii (alates 2004. aastast – Ühendmalevkond) Põhja-Tallinna kaitseliitlased
	Lõuna malevkond (alates 2004. aastast – Ühendmalevkond) Keslinna kaitseliitlased

tuuri pidi mis infot jagada ja millal kellele alluda? Segane on üksuse kokkukutsumine rahuajal;

- operatiivstruktuurile info jagamine: väliõppusel on kõik lihtne, aga kuidas korraldada seda sügaval rahuajal?

Praeguseks on loodud malevatele ülevaltpoolt selline argiolukord, kus operatiivstruktuur on A ja O ning malevkondade ülesanne on tipnend ehk mõne rahuaegse koostöörütusega kohaliku linna- või väeosaga. Ka liikmeskond on juba hoomanud, et ilma operatiivstruktuuri kuulumiseta on Kaitseliidus tulevik tume, et mitte öelda olematu – puudub karjääri tegemise ja auastme saamise võimalus jne. See pärast käiakse juba ükshaaval saabis pa-

lumasa ja läbirääkimisi pidamas, et ennast operatiivstruktuuri sisse saada.

Aga kes tegelikult üleüldse saab operatiivstruktuuri kuuluda?

Operatiivstruktuuri isikkoosseis

Operatiivstruktuuri võivad kuuluda noored ja terved reservväelased vanuses 19–60 eluaastat.⁴ Kuidas operatiivstruktuuri isikkoosseis välja kujuneb, võib kirjeldada järgmise valemiga:

$$OS = \Sigma - (N) - ToL - ((v < 29) + (v > 55)) - B - T - A,$$

kus

OS = operatiivstruktuuri kandidaat;

Σ = kogu maleva liikmeskond;

N = naissoost isik (soovi korral võib ta ennast siiski operatiivstruktuuri sisse kirjutada);

ToL = toetajaliige (Kaitseliidu seadus, § 9 lg 10, Kaitseliidu kodukord § 44–47), põhiliselt on toetajaliikmeteks maleva orkestri koosseis, lisaks neile on Tallinna maleval üle 30 välismaa kodakondsusega toetajaliikme;

$v < 29$ – vanust vähem kui 29 eluaastat, kuid siia all kuuluvad ka kõik kuni 29-aastased kutsealused, kel ajateenistus läbimata;

$v > 55$ = vanust üle 55 eluaasta;⁵

B = ei määrata ameti- või töökoha tõttu (kaadrikaitseväelased, kõrgemad riigiametnikud jne);⁶

T = terviseseisundi tõttu kustutatud arstliku komisjoni poolt kaitsevägekohustuste keskregistrist;⁷

A = ebasobiv auaste (puudu on malevlastest-reameestest-kapralitest, üle on allohvitsere ja ohvitseri); siia alla võib paigutada ka tingimisi nn mittesobiliku isiku – mõni on hea administreerija ja/või allüksuse juht rahuajal, kuid tema olemus tõuseb esile alles reaalsel väliõppusel ja nii mõnigi esialgselt struktuuri paigutatud rühma- või jaoulem on tulnud välja vahetada, sest tema eeldused, teadmised ja/või juhiomadused ei vasta eeldustele.

Seega võime järeldada:

1) operatiivstruktuuri paigutub tühi osa Kaitseliidu liikmeskonnast;

2) jaoulemate ja rühmaülemate tootmist tuleks vähendada ja keskenduda pigem liikmeskonna väljaõppe ühtlustamisele;

3) NKK, Kodutütard ja Noorte Kotkaste liikmeid peab paremini integreerima maleva tegemistesse.

Lahtised küsimused

1. Operatiivstruktuuri komplekteerimine

Olemasoleva liikmeskonnaga ei ole võimalik lähiaastatel täielikult kõiki

üksusi täita. Pakun siinkohal välja mõned lahendused:

- võtta õppekogunemistele ka Kaitseliitu mittekuuluvaid reservväelasi ja täita nendega puuduolevad sõduri ametikohad;
- alandada kaitseliitlase jaoks reservväelasele ettenähtuid tervisenõudeid – praegu kehtib ühesugune määrdulatt nii 19. aastasele kutsealusele kui ka 50-aastasele härrasmehele – tõsi ta on, et viimane ei jookse nii kiiresti kui noorem, aga samas on ta võib-olla väga hea arst, tehnik, loogistik või kes iganes;
- vähendada Kaitseliidu ülesandeid.

2. Võimaluste pakkumine kõigile organisatsiooni liikmetele

Tallinnas ei leidu teist nii suurt vabatahtlikkusele põhinevat massiorganisatsiooni, mis koondab endas liikmeid gümnaasistidest pensionäride, töötust suurfirma juhi, külavanemast presidendini. Peame pakkuma igale Kaitseliidu liikmele tegevust alates sõjalisest väljaõppest ja lõpetades kas või tantsuõhtutega. See, kas Kaitseliit pöörduki ainult sõjalise riigikaitse poole või võetakse suund ka suuremale seltskonnaelu edendamisele, nagu see oli sõdadevahelisel ajal, näitab tulevik (ja võib-olla ka uus Kaitseliidu seadus), kuid juba praegu lahkuvad liikmed ajuti just seetõttu, et tegeldakse ainult operatiivvendadega. Ülejäänud aga tunnevad end mittevajalikuna.

Lisaks ka üha tihenev konkurents vaba aja turul. Pealinn pakub tuhandeid võimalusi oma vaba aja sisustamiseks: kinod, teatrid, kõrtsid, ööklubid... Seega peame pidevalt konkureerima ja end paremini müüma. Peab täpsemalt sõnastama oma liikmetele Kaitseliidu prääniku, sõnaga põhjendama paremini, miks nad peaksid just väljaõppele ja/või õppusele tulema.

3. Andmete haldamine

Tänapäeval on edukas ainult see, kes valdab infot. Mida suurem organisatsioon, seda raskem on teda hallata, sest e-posti aadressid, telefoninumbrid, eluja töökohad vahelduvad väga kiiresti. Kuigi personalitöö on väga mahukas, ei ole malevas ette nähtud eraldi personalitöötajat. Tänu vabatahtliku malevlase loodud heale andmebaasile tegime Tallinna malevas töö kergemaks üldise tsentraliseerimisega: kogu personaliarvestus, sõjalise väljaõppe juhtimine ja organiseerimine jne toodi maleva staapi ühtsesse andmebaasi. Malevkondade enda üritused on muutunud marginaal-

seks, piirdudes ainult mõningate laskeharjutuste ja rännakutega. Kuid kindlasti ei pruugi selline lahendus maamalevatele sobida – on ju seal malevkonnad suhteliselt autonoomsed.

Probleem: Kes siiski peaks andmebaasi (-baase) haldama? Selge on see, et mida lähemal alumisele tasandile on andmebaasi haldaja, seda adekvaatsemad kontaktid tal on. Kuid kuidas käib andmete parandamine kõrgemalt tasandilt? Äkki tuleks anda pataljoni koosseisu arvestus pataljoni S1-le ja formeerimiskoosseisud formeerimiskeskusele?

4. Organisatsiooni avalikud suhted ja propaganda

Tallinna malevas on 1600 täiskasvanud liiget, lisaks noorteorganisatsioonid. Kas keegi kujutab ette sama suurt ettevõtet, kus puudub avalike suhete osakond? Osalt on süüdi personalinappus – pole palgalist, kes sellega tegeleks, ja vabatahtlikel malevkondade propagandapealikel pole oskusi või ei jõua nad põhitöö kõrvalt seda ülesannet täita. Kui väljaõpe toimub ainult operatiivstruktuuripõhiselt, puudub ka huvi oma malevkonda või maleva liikmeskonda üldiselt suurendada.

Probleem: Seni pole ka süsteemselt mõeldud maleva tutvustamisele. Mõned ettepanekud: maleva infomaterjalid linnavalitsuse teenindussaal, oma rubriik linnaosade lehtedes, kas või oma igakuine telesaade jne.

Kuidas edasi?

Kaitseliit on massiorganisatsioon. Peame pakkuma võimalust ja tegevust igapäevale, mitte ainult vähestele väljavalitutele. Riigikaitse ei ole ainult pataljoni kuulumine, riigikaitse on ka formeerimine ja NKK poolt ellukutsutav kriisibi. Noorte Kotkaste ja Kodutütarde tegevustki võib käsitleda kui riigikaitse alustalade vundamenteerimist.

Malev on ühest pendli äärmisest asendist (ainult operatiivstruktuur) läbi tulnud ja nüüd üritame uuesti malevkondadele elu sisse puhuda, sest malevkondade toetuseta ei kasva ka operatiivstruktuurid (keegi peab tegelema inimesega ka enne ja pärast tema operatiivstruktuuri kuulumist).

Kaitseliit peab ajaga kaasas käima, ka riigikaitse tuleb nii potentsiaalsetele liitujatele kui ka vanadele malevlastele huvitavaks teha. Selleks on internetis üles pandud oma koduleht (<http://tallinn.kaitseliit.ee>), kus antakse teavet ettevõtmistest; malevkondade (ja isegi operatiivstruktuuri allüksuste) kodulehed

kajastavad omakorda nende ettevõtmissi. Kõigele lisavad emotsiooni mõtisklused, mälestused, pildid.

Kavas on algatada ka virtuaalne e-õppe, mille programmi on valmis kirjutanud maleva vabatahtlik. Programmi alusel oleks võimalik kodus õppida, sooritada teste, esitada instruktoritele küsimusi ja anda tagasisidet. Erinevate koosolekute-infotundide asemel on kiiremateks ja ajakohasemateks teabeedastusviisideks kujunenud või kujunemas Skype, MSN, e-post ja infolistid.

Kirjeldamata jäi Kaitseliidu olematu tagala. On imestamistväär, kuidas on suudetud senini liikuvat tehnikat ja paigalolevaid hooneid üldse hallata. Põhirõhk sai pööratud meie kõige tähtsamale varale – inimesele; liikmele, kes on nõus tulema oma vabal ajal pere rüpest ja töö kõrvalt ning andma oma tagasihoidlikku panuse nii raha kui aja kujul Eesti riigikaitse hüvanguks. Müts (või kiiver) maha kõigi vabatahtlike ees, kes veel viitsivad ja tahavad seda teha.

Kaitseliidul on arenemisruumi küllaga, paraku jääb areng toppama kahe (täpsemalt nelja) heinakuhja vahele: kehtiv seadusandlus ja tegelik elu, kuulsurikka ajaloo malevkonnad ja operatiivstruktuur.

Eespool kirjeldatu oli ainult üks näide, kust otsida kuldset keskteed. Ootan, et ka teised jagaksid oma kogemusi ja mõtteid selles vallas, sest kardan, et kui midagi kardinaalselt ei muudeta, ootab Kaitseliitu pikemas perspektiivis ees tüpik. ■

Kommentaariid

¹ Operatiivstruktuuri all peetakse silmas ainult pataljoni allüksusi ja võitlusgruppi.

² Naiskodukaitse Tallinna ringkond ka vabateh isegi viia oma baasväljaõppesse sisse formeerimisõppe.

³ Malevkonna suuruseks on Kaitseliidu kodukorra § 171 järgi 300 kaitseliitlast.

⁴ Kui malevlane pole läbinud ajateenistust, on ta kuni 29-aastaseks saamiseni kutsealune.

⁵ Kaitseväeteenistuse seaduse § 3 lg 2 kohaselt on meessoost kodanik kaitseväeteenistuskohustuslane kuni 60. eluaastani, kuid selle vanuse lähedale jõudnuid pole mõtet paariks aastaks struktuuri paigutada.

⁶ Mobilisatsiooni korral oma töö- või teenistuskohal riigikaitsekohustust täitvaod isikuid loetleb kaitseväeteenistuse seaduse § 138.

⁷ Statistika alusel võib väita, et 2/3 kaitseliitlaste terviseseisund ei vasta normidele.

Nooremleitnant Valjo Tooming on Kaitseliidu Tallinna maleva instruktor.

PIKK EEMALOLEK MUUDAB MEID KÕIKI

MISSIOONITÜSISTUSED ON NÕUSTAJAILE TUNTUD

JA NAD OSKAVAD LEIDA LAHENDUSI

Tiiu Meres

Teenistus ja pereelu näivad sõjaväelasele enamasti teineteisest kaugel olevad valdkonnad. Kodused mõtted, harjumused ja toimetused on kardinaalselt erinevad sellest, mis toimub missioonil.

Ometi on kogemused näidanud, et sõjaväelase vastupidavus ja tervis on selgelt seotud tema käekäiguga eraelus. Selleks, et olla ekstreemsetes oludes toimetulev, vajab inimene sihti ekstreemsusest väljaspool. Seesugust seaduspärasust kirjeldas juba psühhiaater Viktor Frankl pärast Teist maailmasõda, kui ta uuris, miks osa koonduslaagrisse sattunud inimesi õige kiiresti vaimselt ja füüsiliselt murdus, teised aga suutsid vastu pidada. Selgus, et raskusi talusid märksa paremini need, kel oli lisaks koonduslaagris ellujäämisele mingi oluline eesmärk (vangistusest pääsenud lapsed üles kasvatada, oluline töö, mida edasi teha, lähedased inimesed, kelle juurde pääseda).

Ükski pole missioonil ükski

Kriisipiirkonnas missioonil viibija vajab seega kodu, kuhu tahaks tagasi. Paraku on nii meie oma kui teiste riikide kogemused näidanud, et isegi kõige ideaalsemates kodudes võib ühe pereliikme pikk eemalviibimine tekitada olukorra, kus tagasi saabunu ega püsiasukad ei tunne end hästi. Enamik meist elab aga "keskmiselt": suhetes on paremaid ja kehvemaid perioode, majandus seis on nii ja naa, kõikvõimalikke olme-probleeme kuhjub.

Seetõttu toob ühe pereliikme pikk äraolek niigi pingelises tänapäevas ülejäänutele tihti kaasa vajaduse õppida elama ilma äraolijata. Kui too siis naaseb, võib selguda, et tal polegi enam argielus kohta – kõik kodused on muutunud, kuidagi teistsugused, võõraks jäänud. Endistel lähedastel sõpradel on omad asjad ajada, parimalgi sõbral

võivad olla uued huvid ja uued tutvavad.

Enamik sõjaväelasi on missioonil viibides kogenud asju, mis on ka nende mõtlemisviisi ja maailmapilti muutnud – see suurendab võõristustunnet veelgi.

Kuuekuulise äraoleku jooksul on lähedaseks saanud hoopis teenistukaaslased. Hea meeskonnavaim aitab rasketes olukordades toime tulla ja kaitseb võõrsil psüühilise murdumise eest. Samas asendab hea meeskond mitmes mõttes kaugel olevat perekonda. Tekib omavaheline sõnadeta mõistmine, ühised naljad, tunne, et teisi võib usaldada ja nende peale loota. Tagasitulekul tundub, et kodused ei ole sugugi nii lähedased, kui need poisid, kellega koos on elatud viimased pool aastat.

Kohanemisstrateegiaks nn missioonipikendus?

Kui kodu tekitab võõristust ja kõhedust, siis teiste omasugustega on koos olla mugav. Juhtub sedagi, et missioonilt tagasitulek tähendab tegelikult missioonipikendust. Samad mehed saavad päev päeva järel jälle kokku, heietavad ühistest läbielamistest ja võtavad napsi. Kokku toob neid enamasti ähmane halb enesetunne (seotud kohanemisarastustega) ning lootus sõprade seltsi ja alkoholi abiga enesetunnet parandada. Lootus ei peta ja vähemasti mõneks tunniks saab ebameeldivad tunded tuumaks muuta.

Kirjeldatud kohanemisstrateegia nõrgaks küljeks on see, et kodused jäävad endiselt kaugeks ja võõraks. Et nad on missioonilolijat pikisilmi oodanud ja tihti ka taasühinemisele ebarealistlikke lootusi pannud ("siis, kui ta ükskord tuleb, saavad kõik asjad isenesest korda"), on saabumise valmistanud tegelikkuses mõlemale osapoolle pettumuse. Keegi ei saa päris hästi aru, mis just valesti on, aga tunne on

ähmaselt paha. Kui omavahelisi suhteid on vähe (üks joob koos teiste saatusekaaslastega õlut ja teised kodus mõistatavad, mida nüüd siis ette võtta), siis võordumine aina süveneb. Kohtumised tähendavad etteheiteid ja arusaamatusi. Kui suhted on tihedamad, viib tekkinud paha tunne tihti pahuruse ja nägelemiseni kõikvõimalike pisiasjade päevast.

Raskused sõjaväelase pereelus on üsna tavapärased. Sama laadi raskusi on (eriti viimaselaastakümnel) märgatud ka teiste kodunt kaua ära olevate elukutsete esindajate juures. Iga pikk lahusolek sunnib meid kohanema eluga ilma lähedasteta ja iga taasühinemine nõuab uut kohanemist. Muuta tuleb suurt hulka igapäevaseid harjumusi, teadvustada ja uuesti korraldada tuleb tegevusi, mis on vahepeal automatiseerunud.

Missiooniveski jahvatab

Kogu missioonilkäiku võib vaadelda kui tsüklit, milles on viis etappi. Iga etapp on oma eripära ja raskustega.

1. Ettevalmistus missioonile minekuks

Kestab paar kuud, algab missioonile minekust teadasaamisega ja lõpeb nädal-paar enne kodunt lahkumist. Sel perioodil:

- arutab pere, kuidas ühe liikme missioonil viibimise ajal elu korraldada. Hinges mõeldakse kõikvõimalike ettetulevate probleemide lahenduskäikude peale (tilkuv kraan, auk katuses, rikkis auto vms);

- rahulolematud lähedased võivad ette võtta katseid missioonileminejat ümber veenda: lapsed nuiata, et isa koju jääks, ämm miniat mõjutada oma pojale "aru pähe panema" jne;

- elatakse tavalist rahulikku elu;

- valmistatakse suhtlemiseks lahusoleku ajal: uuritakse e-mailide ja kirjade saatmise võimalusi, võimalikke puhkuseaegu, tehakse tuleviku-plaane.

2. Lahkumine

Algab veidi enne kodunt lahkumist ja lõpeb nädala jooksul pärast seda. Sel perioodil:

- kojujääjad mõtlevad oma plaanide ja kavade peale;
- oma mõtetes tegeldakse omaenda kavade ja kujutlustega missiooniperioodi kohta;
- pakitakse asju;
- psühholoogiline kaugus missioonilemineja ja kojujääjate vahel kasvab tasapisi;
- viimastel päevadel enne missioonileminekut tõuseb tihti ebamugav pingeline, sageli soovitatav, et "oleks see lahkumine juba möödunud";
- tuntakse erinevaid tugevaid tundeid: võimalikud on kurbus, viha, hirm, ärevus, aga ka kergendus, rõõm.

3. Missiooniperiood

Hõlmab ka võimaliku puhkuskäigu. Sel perioodil:

- kohanetakse uue olukorraga;
- äraolija rollid jagatakse kojujäänute vahel;
- kogetakse mitmesuguseid tundeid igatsusest, hirmust ja ärevusest rõõmu ja kergendusest;
- oodatakse taasühinemist;
- tehakse plaane ja kavasid ühise tuleviku kohta;
- võimalusel hoitakse kontakti (e-mailid, telefonikõned, kirjad, pakid);
- püütakse äraolijat mitte liialt muretseda panna, kuid hoitakse teda kodus toimuvaga kursis;

• perioodi lõpul tehakse plaane koosolemise kohta ja ettevalmistusi taaskohtumiseks.

4. Missioonilt naasmine

Saabumine ja esimesed nädalad kodus. Sel perioodil:

- tuntakse kohmetust ja võõristust, püütakse sellele vaatamata psühholoogilist kaugust vähendada;
- missioonilt naasnu võtab järk-järgult tagasi oma endisi ja juurde uusi rolle;
- kohanetakse muutunud suhete ja keskkonnaga;
- sageli tuntakse tugevaid tundeid (pettumust, hirmu, pahameelt, aga ka rõõmu ja rahulolu);
- sobitatakse varem tehtud plaane tegelikkusega;
- võib tekkida ohtrasti arusaamatusi pisiasjade pärast.

5. Vaheaeg

Eelmise missiooni ja uuest lähetusest teadasaamise vaheline periood. Sel perioodil:

- elatakse igapäevaelu;
- kui missioonilt naasmine on olnud komplitseeritud, püütakse tekkinud probleemidega toime tulla;
- arutatakse kaugemaid tuleviku-plaane, tehakse plaane pika aja peale;
- arutletakse möödunud missioonist saadud kogemuste üle ja tehakse ellu muutusi, kui see on vajalik.

Spetsialist aitab puntrasolijat

Kogu tsükli on kergemaid ja raskemaid ajavahemikke. Ühe tsükli edukas või ebaedukas läbimine mõjutab järgnevaid.

Iga inimese puhul on midagi unikaalset, mis teeb tema kulgemise teisest erinevaks. Elu kvaliteedi ja heaolu seisukohalt on oluline see, kui lähedased teineteisest eemal olevad inimesed on. Missugused on vastastikused tunded lahkumise hetkel? Missugused on osapoolte isiksused ja kuidas nad on elus varem stressiolukordadega toime tulnud? Missugused on inimeste maailmavaated, mida nad üldse tähtsaks peavad? Emade-isade ja poegade suhetes on probleemid erinevad abikaasade või laste ja eemalviibivate isade vahelistest.

Eri vanuses ja eri soost lapsed reageerivad vanema äraolekule erinevalt. Ka missiooni enda iseloom avaldab mõju: rahulikult kulgenud lähetus mõju koju saabujatele ja ootajatele teisiti kui otseses lahingutegevuses osalemine ja oma kaaslaste hukkamise pealtnägijaks olemine.

Kõige tähtsam hea elukvaliteedi hoidmiseks on iseendast, oma vajadustest, tunnetest ja mõtetest aru saada ja nende muutumist märgata. Nii saab märgata ka probleeme ja nende lahendamiseks midagi ette võtta.

Mõnikord on probleemid keerulised, mõned olukorrad on komplitseeritud. Sel juhul, kui asjad on puntras ja ühtki lahendusteed ei paista, on mõistlik kasutada spetsialistide abi. ■

MISSIOONIPEREDE TOETUSPROGRAMM ON KÄIVITUNUD

2005. aastal on tegusalt töösse rakendunud Naiskodukaitse algatusel loodud missioonidega seotud kaitseväelaste perede toetusprogramm.

Gustav Kutsar, leitnant

Aastatepikkune ettevalmistus ja järjepidev teemaga tegelemine Naiskodukaitstes on vilja kandmas. Sel aastal on jõudsalt käivitunud ja praktilise tegevusega alustanud missioonidega seotud kaitseväelaste perede toetusprogramm. Igakülgselt on selle programmi käimalükkamist toetanud Rahuoperatsioonide Keskuse (ROK) juhtkond. Aktiivsed osapooled selles programmis on ka Eesti kaitseväge kaplani- ja psühholoogiateenistus.

Programmi eesmärgid

Missiooniperede Toetusprogrammi (MPT) eesmärgiks on tagada missioonil viibiva kaitseväelase perele sotsiaalne ja psühholoogiline toetus. Sotsiaalne toetus selles kontekstis tähendab suhetevõrgustiku loomist kojujäänule, sest üksi last kasvatades tundub emale, et laps on isa eemalolekul üle käte läinud. Kui ta kuuleb, et ka teistes peredes on samamoodi, hakkab ta seda pidama tavapäraseks. Nii püüabki MPT aidata omavaheliste kontakte loomisel kokkusaamiste ja ühiste ürituste kaudu ning võimaldab vajadu-

sel psühholoogilist abi paremaks toimetulemiseks.

Väga oluline teema, mille kohta on pooleaastase toimimise käigus peredega kohtumisel peamiselt küsitud, on teabe saamine missioonil toimuva kohta. Seda jagatakse võimaluse piires. Nii on alati MPT üritustest osa võtnud mitmed Iraagis või Kosovos teeninud kaitseväelased ja vastanud pereliikme igat liiki küsimustele. Tagasiside on näidanud, et see rahustab vanemaid ja elukaaslasi kõige paremini, kui nad ise saavad küsida teiste missioonil käinute käest sealsete elu- ja teenistustingimuste kohta.

Missiooniperede Toetusprogrammi toetusgrupi vestlusring 16. juulil 2005 Võsul, kuhu olid kokku kutsutud missioonil viibivate kaitseväelaste abikaasad.

ja Tallinna Laste tugikeskuse psühholoog Tiiu Meres.

Esmalt tutvustatakse MPT programmi ROK missioonile siirduvatele kaitseväelastele väljaõppeperioodi. Kodustel on võimalus sellega tutvuda ROK kodulehe abil, kuhu on üles pandud MPT logo, mille abil pääseb tutvustavale veebileheküljele ja sealt edasi MPT listi. See on üleilmseks kasutamiseks (eriti missioonipiirkonnas) ja omavaheliseks suhtluseks ning info jagamiseks

Regionaalsed keskused

Analüüsid missioonil viibivate kaitseväelaste elukohti, kujunesid välja konkreetsed piirkonnad, kus elas kõige enam perekondi üksteisele lähestikku. Nii oli näiteks Iraagis teeninud eelmise üksuse perede kokkukutsumine kõige mõeldavam Tartus, sest see haaras endasse kogu Lõuna-Eesti. Praeguse Iraagi rühma peredele teabe jagamiseks oli arukas teha väljasõit suvepealinna, kuhu kogunesid lisaks Pärnule ka Kilingi-Nõmmel ja Sindis elavad perekonnad. Kosovo missiooni perede toetamisel lähtusime arvestusest, et kõige enam on noormehi pärit Viru- ja Läänemaalt. Toetudes selle suve praktilisele kogemusele, võeti plaani regionaalsete MPT keskuste väljaarendamine.

Lähitulevikus saavad MPT keskused olema järgmistes paikades: Tallinnas (hõlmaks Harjumaa, Põhja-Eesti, osaliselt ka Läänemaa inimesi), Jõhvis (Ida- ja Lääne-Virumaa), Tartus (suurem osa Lõuna-Eestit) ja Pärnus (Pärnumaa, Läänemaa lõunaosa ja Viljandimaa).

Kuigi on määratlemata Kesk-Eesti piirkond, saavad tegelikkuses pered ise otsustada, millisesse regionaalsesse keskusesse nad üritusele tulevad.

Idee järgi on kavas mehitada need keskused regionaalse MPT tugigrupiga, kuhu kuuluksid Naiskodukaitse ja kaplanaadi esindajad (lisaks teenistuses olevatele kaplanitele ka Kaitseliidu

ja reservkaplanid) ning vabatahtlikud. Neid koolitatakse MPT programmi raames baaskoolitusel (peretoetuse teemadel) ja ühekordsetel koolituspäevadel. Sellise regionaalse võrgustikuga püütakse katta erinevad Eesti piirkonnad ja olla kättesaadavad sealkandis elavale perele.

Sel suvel said need piirkonnad ka läbi sõidetud. Toimusid üritused Tartus (15. juuli, Iraagi ja Kosovo teemadel), Virumaal (17. august, Iraak ja Kosovo), Tallinnas (25. juuli, Kosovo), Saaremaal (7. august, Kosovo), Läänemaal (8. august, Kosovo), Pärnus (18. august, Iraak) ja Tallinnas (4. september, Afganistan). Tinglikult võib nimetada neid "infonõu" üritusteks, sest peamiselt pakuti peredele teavet missiooni kohta ning jagati psühholoogi ja Naiskodukaitse koostatud nõuandeid.

Peamine on olla teavitatud

Juba märtsis kogunes Missiooniperede Toetusprogrammi algatusrühm ja korraldas esimesed üritused. Nüüd on ka teistel aktiivsematel pereliikmetel võimalus liituda selle MPT rühmaga, kellest on välja kujunenud hea ettevalmistusega tugigrupp, mille koosseisu kuuluvad ROK psühholoog Merle Tihaste, Kosovo missioonil viibiva rühma rühmavanema abikaasa Kristi Tuul, Naiskodukaitse esinaine Dagmar Mattiisen, Tartu vangla psühholoog Marika Titova

seks loodud list, kus igal liikmel on oma postkast, võimalus riputada üles missioonipilte, suhelda jms.

Lisaks eelkirjeldatud infonõu üritustele on olnud erilise tähelepanu all abikaasad ja elukaaslased. Nii korraldati Võsul kahepäevane kokkusaamine, kuhu pered olid kutsutud lastega. Kojujääl perel tuleb silmitsi seista varem tundmata olukordadega ja kokkusaamisel kuulnud nõuandeid igati ära.

Võimaluste piires aidatakse lähedasi kirjade-pakikeste saatmisel Kosovo, Iraagi ja Afganistani missioonipiirkonda.

Mitmete missioonil käinute sõnul läheb pärast missiooni üsna mitu kuud, enne kui saavutatakse tavapärase elurütm. Kõigil ei olegi see kahjuks enam võimalik. Üldjuhul on jäänud kaplanite kanda see osa perede toetamisest, mida vajavad need, keda missioon on puudutanud eriti valusalt. Korraldatakse kokkusaamisi tähtpäevadel ja mälestustalitustel. Tubliit on toiminud need endised võitluskaaslased, kes Erna võitluse aegu leidsid võimaluse minna külla Nuiamäe perekonnale. Teised kogunesid oktoobris Martnasse, kus perekond Illenzeer kattis laua nendele, kes olid olnud koos nende hukkunud pojaga Iraagi missioonil. ■

Leitnant Gustav Kutsar on Rahuoperatsioonide Keskuse kaplan.

Tagavaravägi

Nr 13

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne

oktoober 2005

Sõbrad!

Septembri keskel peetud 8. EROK laskevõistlused olid nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt uuel tasemel. Võistlustel osales sadakond võistlejat, kellest peaaegu veerandi moodustasid relvavennad Poolast. Korraldajatele eesotsas nooreleitnant Tanel Järvetiga oli abiks paarkümmend Üksik-Vahipataljoni (JVÖK ÜVP) ajateenijat, kes tagasid ürituse sujuva kulgemise. Suur tänu siinkohal JVÖK ÜVP ülemale major Rene Brusile.

Võistluste läbiviimine ja kavas olnud programm said kõrge hinnangu nii osalejatelt kui ka kaitseväge juhtkonnalt. Kaitseväge juhataja arvamuse kohaselt peaksid juba järgmisel aastal meie võistlusel osalema kõik kaitseväge väeosad ja asutused ning üritus

tuleks korraldada nendega ühiselt. Sellise hinnangu üle võib ainult uhkust ja rõõmu tunda.

Kolme aasta jooksul on Eestil juba kolmas kaitseminister. Ministrite ametissenimetamisel tehtud avaldused nägemustest riigikaitseküsimustes toovad peaaegu alati kaasa elava arutelu. Praegu on jõudu kogumas järjekordne debatt ajateenistuse ja kutselise armee teemal. Loodetavasti on kahe aasta tagusest, tihti viisaka väitluse raamidest väljunud sõnasõjast tehtud omad järeldused ning lahmiva üksteisele "ärapanemise" asemel jõuab arutelu ka kaitsepoliitilise olukorra tegeliku ja ausa analüüsini. Ohupildi, liitlaste ees võetud kohustuste ja põhiseaduses deklareeritu lä-

bikaalumine peaks andma ka ausa vastuse meie kaitsejõudude tulevikumudeli osas. See töö tuleb igal juhul teha lähtuvalt Eesti riigi huvidest, mitte erakondade programmidest.

HEINO PIIRSALU,
kaptan,
EROK juhatuse
esimees

Baltic Talks 2005 Kielis ja 2006 Tapal

Priit HEINSALU, nooreleitnant, koolitustoimkond

Läänemeriikide reservohvitseride seminar *Baltic Talks 2005* viidi läbi 30. septembrist 3. oktoobrini Kielis, EROKd esindasid kaptan Tiit Meren, leitnant Tiit Ling ja nooreleitnant Priit Heinsalu.

Järjekorras kaheksandal *Baltic Talks*il osalesid reservohvitserid Norrast, Rootsist, Soomest, Eestist, Lätist, Leedust, Poolast, Saksamaalt, Taanist, Belgias, Hispaaniast ja Itaaliast.

Korraldajate ettekanded käsitlesid muudatusi Saksamaa relvajõududes, *Bundeswehri* CIMIC-keskuse loomist ja missioone, infooperatsioonide keskuse loomist ning igapäevatööd, Saksamaa politseijõudude kasutamist Kosovos, lisaks põhjalikud loengud islamiterrorismi põhjustest ja ohtudest ning relvajõudude kasutamisest terrorismi vastu

Eesti delegatsioon *Baltic Talks*il 2005 Kielis.

Saksamaa vaatenurgast. Viies töörühmas arutati üksikasjalikult seminari järgmiste aastate eesmäärke ja korraldust.

Et 2006. aasta *Baltic Talks* korraldatakse Eestis, tutvustasime ka oma töökava. EROK korraldab selle seminari 21.–24. septembrini 2006 Tapal koostöös Tapa Väljaõppekeskusega. Seminari sisu on kavas jagada kolme plokki: esiteks iga riigi esindaja lühitutvustus oma ühenduse probleemidest ja lahendusteedest (lühidalt "Organisatsioonikogemus"), teiseks ülevaated reservistide kasutamisest eri riikides uute ülesannete lahendamisel ("Riik ja reservist"), kolmandaks "Läänemerepiirkonna julgeolek" ehk riigiülene loenguplokk.

Sellise ürituse eesmärk on tihe infovahetus eri riikide nooremate reservohvitseride vahel, mida toetab seminari vaba õhk-

kond. Just selline töövorm võimaldab süvitsi uurida ka pisidetaile, et oma organisatsioon edukalt arendada.

Soome riigikaitsemess “Puolustus ja turvallsuus 2005”

Margus HERGAUK, nooreleitnant

Tamperes korraldati 9.–11. septembrini järjekordne Soome riigikaitsemess “Puolustus ja turvallsuus 2005”.

Näitust külastas Soome Reservohvitseride Liidu (RUL) kutsel EROK delegatsioon koosseisus kapten Heino Piirsalu, nooreleitnant Richard Raid ja nooreleitnant Margus Hergauk.

Tormise ilma tõttu jõudsimme Tampereesse väikese hilinemisega, selleks ajaks oli õhtune Tattoo-etendus juba alanud. Heatasemelisele Tattoole järgnes bankett.

Järgmise päeva hommikul osalesime RULi koosolekul, kus kapten Heino Piirsalu pidas ettekande Eesti reservohvitseride koostitusest.

Pärast koosolekut tutvusime väljapane-kutega. Esindatud olid kõik Soome kaitsejõudude väeliigid, lisaks piirivalve, päästetee-nistus, politsei ja kaitsepolitsei. Üks hall oli militaar- ja turvavarustuse müüjate päralt.

Peale selle oli väljas hulgaliselt rasketehnikat, millest väärrib märkimist Leopard 2 ja Teise maailmasõja aegne (täies sõidukorras) liikursuurtükk Sturmgeschütz IV. Soome relvajõudude kuulsusrikas minevikku esindas sõjaaegne hävituslennuk Hurricane. Iga väljapaneku juures oli mõni spetsialist, kes oskas vastata külastajate küsimustele. Kavas olid ka soomustehnika demonratsioonid, langevarjuhüpped ja F18 Hornetite ülelennud.

Messil võis veenduda, et Soome kaitsejõududel on moodne ja igati tipptasemel relvastus, tehnika ja varustus. Soomlased võivad oma kaitseväge üle õigusega uhkust tunda.

Huvi näituse vastu oli väga suur ja külastajaid palju. Soome rahvale on riigikaitse südamelähedane asi.

Tagasiteel külastasime Hämeenlinna lähedal Parolas asuvat tankimuseumi, mis pani militaarteemalisele nädalavahetusele meeldiva punkti.

Neil aga, kes ise Soome ei jõudnud, soovitan vaadata internetist lehekülgi www.puolustusjaturvallsuus.fi, www.rul.fi ja www.pansarimuseo.fi.

Swiss Raid Commando 2005

Raul HINDOV, leitnant

Sõjaväelaste mainekaimat patrullvõistlust *Swiss Raid Commando*, mille moto on “Tah-ta, uskuda, julgeda”, korraldatakse iga kahe aasta tagant ja iga kord valitakse ligi 500 kandidaadi hulgast võistleva umbes 160 võistkonda, seekord oli neid 18 riigist.

Tänavune võistlus korraldati Šveitsi loodeosas: esimene, nn tehniline selektsiooni-etapp Jura kantonis Bure jalaväe väljaõppekeskuse baasil ning seejärel saadeti võistkonnad “missioonidele” Neuchâтели ja Vaud’ kantonitesse.

Eestlased alustasid kaugeimast punktist

Võistkonda kuulus neli liiget, kellest vähemalt üks pidi olema ohvitser. Enamik osalejaid olid professionaalsed sõjaväelased, aga osales ka Šveitsi politsei, piirivalve ja tolliameti võistkondi. Välisvõistkondi oli sel aastal 78.

Selektsioonietapp algas 31. augustil kell 5 hommikul tankipõlvõistluse keskel ühisstar-diga armeelgratadel. Aega oli kõigil 10 tundi ja kontrollpunktide läbimise järjekord vaba. 300 ruutkilomeetri suurusele maa-alale oli hajutatud 34 kontrollpunkti. Igas punktis testiti mingit sõdurioskust ja punkte sai vastavalt tabelile. Selline korraldus tekitab olukorra, mille puhul võivad nn kallites punktides (kus on võimalik palju punkte teenida) tekkida järjekorrad.

Otsustasime mõlema võistkonnaga (Ees-til oli seekord väljas kaks võistkonda: EROK-I (Raul Hindov, Kaido Ruul, Indrek Reismann ja Ralf Neemlaid) ja EROK-II (Tanel Järvet, Tiit Riisalo, Franek Persidski ja Alar Nigul) ning tugimees Lauri Kurvits) sõita kohe alguses kõige kallimasse punkti (milles oli või-

malik teenida 1600 punkti). See asus oli peaaegu kõige kaugemal ja seal tuli läbida keeruline takistusriba köitel.

Algus läks kenasti – Eesti võistkonnad jõudsid esimeste hulgas kohale ja said korralikud punktid (EROK-I 1600 ja EROK-II 1550), hiljem selgus, et EROK-I oli saavutanud päeva parima aja ja sai selle eest võist-luste ülemal eriauhinna (sajandivanused tormilambid ja moodsad käekellad).

Ebaõnnestumine püstolkuulipildujaga

Seejärel sõitsime püstolkuulipilduja *practical* tiiru, kus tuli läbida kaks tuba – esimeses kaks, teises 14 vaenlast ja kaks oma (markeeritud eri värvi väikeste õhupallidega). Aega oli esimeses toas 2 sekundit, teises 7. EROK-I sai esimese toaga hakkama, aga teises kõlasid 2 lasku pärast lõpuvilet (punkte vaid 800, maksimaalne võimalik oli 1400). EROK-II tegutses veelgi õnnetumalt – esimeses toas ei saadud üht valvurit ette-antud ajaga maha ja tulemuseks 0.

Tiirust liikusime edasi sportkaljuronimis-seinale, mis oli 12 m kõrge ja millel kaks negatiivse kaldega osa. Saime normajaga hak-kama: EROK-I sooritas harjutuse puhtalt ja teenis 720 punkti, EROK-II ühe mehe lahti-kukkumise tõttu veidi vähem – 630 punkti.

Sealt sõitsime snaiiritiiru, aga pika järje-korra tõttu ei jäänud ootama. Sama kordus kuulipildujatiirus. Järgnes pumppüssitiir, kus igal mehel tuli lasta 10 sekundiga kolm las-ku 15 m kaugusel asuvasse rinnakujusse. EROK-I sai ühe eksimusega 340 punkti ja EROK-II puhtalt 360 punkti.

Sealt liikusime kõiega laskumisele. Las-kuda tuli 50 m kõrguselt viljahoidla seina mööda. Kohtunikud jälgisid, et oleks pidev

kontakt seinaga. EROK-II sai soorituse norm-ajaga tehtud (525 punkti), EROK-I jäi aja-hätta ja teenis 475 punkti.

Õnnestumisi, ebaõnnestumisi ja taktikalisi vigu

Seejärel tegi EROK-I taktikalise vea ja läks tagasi kuulipildujatiiru, lootuses, et jär-jekord on vähenenud, aga pigem oli oote-aeg veninud. Samal ajal läbis EROK-II vee-takistusriba (see oli võistluse füüsiliselt kõi-ge raskem kontrollpunkt), kus tuli ujuda vor-mis 100 m ja ületada või läbida takistusi (nt puukuubikute supis ujumine, autokummi-dest läbisukeldumine) puhtalt ja sai maksi-maalsed 950 punkti. Ka EROK-I sai maksi-mumpunktid.

Seejärel tuli Porrentruy linna väliujula põhjast militaaresemeid välja tuua. EROK-II jõudis 5 minutiga 54 eset 60st kaldale tuua ja EROK-I 52 eset, punkte vastavalt 648 ja 624. Vee sügavus oli 1,8 m ja sellel soojust mitte üle 10 kraadi.

Sealt sõitsime kummipaadirallile, kus tuli nii mõladega tõmmata kui ka mööda kal-last paadiga joosta. Normajaga me ülesan-net sooritatud ei saanud, aga see ei läinud ka liiga aeglaselt – mõlemad võistkonnad said 525 punkti 600st võimalikust.

Edasi tegi EROK-II taas parema taktika-lise valiku ja jõudis enne kontrollaja lõppu veel 8,6 mm snaiiritiiru, püstolkuulipilduja tiiru, veetakistuse ületamisele köitel, lahing-laskmisele (alakaliibrüst) tanki Leopard-2 kahuriga ja iseliikuva haubitsa laadimisele. Viimased punktid olid võistluskeskuse lähe-dal ja punkte sai neis teenida vähem.

EROK-I läbis viimase tunniga vaid püs-toli *practical* tiiru (215 punkti 220st).

Läbimata kontrollpunktid ja puhkepaus

Läbimata jäid järgmised kontrollpunktid: TOW-laskmine, kaardiharjutus, linnalähingu takistusriba, kauguste hindamine, Dragonist laskmine, 81 mm miinipildujast laskmine, katakombides orienteerumine, Pantzerfaust Illga laskmine, automaadiga granaatide laskmine, raskekuulipildujast laskmine, orienteerumine, miinivälja ületamine ja automaadist laskmine.

Kokku sõitsime selektsioonietapis ratas- tega umbes 50 km. Pärast selektsiooni paigutati võistkonnad suurde halli, kus võistlejad said veidi taastuda (aga pidi jõudma ka automaatide laserseadmed sisse lasta), samal ajal kui võistkonna ülemad istusid järgmise etapi (missioon) koosolekul.

Missioonietapi ülesandeks pantvangide vabastamine

Selle koosoleku ajal arutati kokku selektsioonietapi punktid ja vastavalt paremusjärjestusele said võistkondade ülemad valida missiooni – kõige kallimad ja selle võrra keerulisemad olid pantvangide vabastamised (maksimaalselt 9900 punkti), snaiiriülesanded (8000), seejärel varitsused (7000) ja sabotaažiülesanded (6000 punkti). Ülesandeid oli sama palju kui võistkondi, st viimastel polnud midagi valida.

Oma suureks üllatuseks oli EROK-I selektsioonietapi järel esikümnes ja sai esimesena missiooni valima minna, EROK-II oli teises kümnes ja sai valima järgmise grupiga. Missiooni valimiseks olid seintel kaardid ja laul raamatud ülesannete kirjeldustega. Võistkonna ülemad pidid tegema valiku 5 minutiga. Eesti võistkonnad valisid pantvangide vabastamise.

Seejärel marssisid võistkonnad sõjaväe erirongile ja sõideti 2,5 tundi Burest Neuchâtel'i järve lõunatipu juurde, kus saime öövaatlusseadmed ja täitsime relvade salved paukmoonaga. Sealt läksime kohe edasi helikopteritele. Sõit vaenlase tagalasest kestis umbes 30 minutit. Maandumispai- gast missioonialale oli umbes 15 km. Liikudes olid meil kuulid rauas, aga kaitseriivid peal, sest oli teada, et vaenlane varitsusi ei korralda ja metsa ei kammi, kuid suurema- tel teedel liiguvad mobiilsed patrullid.

Suur erinevus Erna retkega oli see, et ka vastutegevusel olid laservedid seljas ja see- ga võisime ka meie neid kahjutuks teha. Li- sapunkte küll selle eest ei saanud, aga pihta saanud vaenlane ei saanud ka meid enam lasta (ise pihta saades oleksime kaotanud 500 punkti). Sellest tulenes ka oluli- selt erinev käitumisjuhend: vaenlasega kon- takti sattudes mitte mingil juhul joosta, nii et vaenlane saaks selga lasta, pigem maha viskuda ja vastutulud anda.

Missioonialal pidime leidma partisani, kes andis meile täpsemat teavet pantvangi- de asukoha ja nende võtjate kohta. Seal saime kokku ka kohtunikuga, kes jäi meie- ga missiooni ajaks. Ta hindas iga meie tege-

Eesti delegatsioon *Swiss Raid Commandol* 2005.

vust alates ettevalmistusest kuni eksfiltree- rumiseni.

Missioonijaks võisime oma varustuse hoiule anda. Vastu saime rasked killuvestid, maskid, püstolid SIG Sauer 226 ja 9 plastik- kuuli. Partisan viis meid oma autoga 100 m kaugusele sellest majast, kus pidid olema vaenlased (neli meest, samuti plastikkuuli- dega) koos ühe pantvangiga.

Hindamiskriteeriumid

Ülesande tingimused olid karmid – pant- vangi hukkamise korral oleksime praktiliselt nulli saanud. Hindamistabel sisaldab:

Tegevus	Punktid:
• vead ettevalmistamisel	-125
• maketil läbimängimata jätmine	-125
• relvade ja varustuse kontrolli tegemata jätmine	-125
• sideseadmete kontrolli tegemata jätmine	-125
• ajalimiidi (15 min) ületamine	
kuni 10 min	- 250
kuni 20 min	- 500 jne
• vale liikumistehnika	- 250
• kattetule kasutamata jätmine	- 500
• nelja turvareegli rikkumine	- 1000
• vaenlaste ellujätmine	
4	- 1250
3	- 1000
2	- 750
1	- 500
• pantvangi tapmine	- 6750
• pantvangi haavamine koos	
• esmaabi osutamisega	- 1690
• esmaabi andmiseta	- 3375
• võistkonna enda pihtasaamised	
4	- 6750
3	- 1500
2	- 1000
1	- 500.

EROK-I alustas missiooni kell 6 hommikul. Oli pime ja lisaks läksid maskid joostes seest uduseks, aga me saime ülesandega hakka- ma – töömehe pantvangi elusalt majast välja ja viisime auto peale. Kahjuks saime ühe korra ise pihta ja 500 miinuspunkti.

EROK-II sai ka hakkama, aga suurema- te kaotustega: kolm pihtasaamist andsid kokku 1500 miinuspunkti. Vaenlase alt väljumiseks tuli pärast missiooni liikuda veel umbes 20 km, et kokkulepitud kohas heli- kopterile saada. EROK-II sattus oma teekon- nal vaenlase patrullile, aga tulevahetuses polnud kummalgi poolel kaotusi. Helikop- terit oodates läks ilm järjest hullemaks ja peagi selgus, et lõplikult tuleb eksfiltreeruda hoopis veoautoga.

Võitjad

Kaks esimest Šveitsi võistkonnad, kol- manda koha teenis Austria.

Välisvõistkondade parimad kohad: 4. Norra, 6. Prantsusmaa, 7. Itaalia, 11. Sak- samaa, 16. Eesti (EROK-I), 18. Rootsi, 27. Eesti (EROK-II), 44. Taani, 47. Hispaania, 49. Suurbritannia, 53. Kreeka, 69. Soome, 73. USA, 89. Küpros. Katkestasid Poola, Belgia, Holland. Üldse lõpetas 163 võistkonnast 119.

Usun, et Luurepataljoni ja Scoutspatal- joni meeskondadel on reaalne *Swiss Raid Commandol* 2007 kõrgete kohtade nimel võidelda. Võistlustaktika, varustuse ja teh- nika osas oleme igati valmis aitama. Täna- vuse võistluse kohta vaata pikemalt interne- tist (<http://www.src.ch/SRC05/index.php3>).

Novembris-detsembris on koostamisel EROK meeskonna 2006. aasta võistluska- va. Kordan, et kui leidub huvilisi, kes tahak- sid EROK tiimiga ühineda, palun võtta ühen- dust nooremleitnant Tanel Järvetiga (e-mail: tanel.jarvet@kkp.pol.ee, tel 612 3798).

Eesti Reservohvitseride Kogu 8. karikavõistlused laskmises

Tanel JÄRVET, nooremleitnant, EROK 8. laskevõistluse peakohtunik

Eesti Reservohvitseride Kogu 8. laskmise karikavõistlus viidi 17.–18. septembril läbi Kaitseliidu Tallinna maleva Männiku lasketiirus. Osalejaid oli laupäeva hommikul tulejoonel 96.

Peale Eesti Reservohvitseride kogu liikmete osalesid karikavõistlustel ka välisvõistlejad, kes olid saabunud Taanist, Soomest, Lätist, Leedust ja eriti arvukalt Poolast. Võistluskategoriad olid individuaalne, seeniorid (50-aastased ja vanemad) ning võistkondlik (arvesse läksid kõigi nelja võistleja tulemused). Naiste kategoorias auhinda välja ei antud, sest selles ei olnud registreerunud minimaalselt nõutavat viit võistlejat.

Välisvõistlejate baasiks oli VÕK Üksik-Vahipataljon, kus toimus Eestis kasutatavate relvade Galil AR ja *practical*iharjutuse püstoli HK USP tutvustus. Karikavõistluse korralduskomitee poolt sai koostatud põhjalik tödokument, mille ristasime "Field Manualiks" ja mis järgmistel aastatel kindlasti aitab sellist suurt võistlust tulemuslikult planeerida ja läbi viia.

Võistlusaladest

EROK laskevõistlusel märksõnad olid täpsus ja kiirus. Võistlejad olid kõigil laskeharjutustel ajalise surve all. Individuaalselt toimus viis laskeharjutust ja võistkondlikult patrull-laskmine.

100 m tiir. Uudse alana kasutasime NATO CIORi laskevõistluse formaati (üheksa lasku ühe minutiga kolme kiivrikujulise märki). Lisaks toimus 100 m tiirus laskevõistluse ainus "aeglane" harjutus – 10 lasku lamades 5 minuti jooksul.

Juhendis oli võistluse teravamaks muutmiseks ka punkt: kui esikolmikul tulevad võrdsed tulemused, tehakse ümberlaskmismatš 100 m distantsilt kolm lasku ringmärki 10 sekundiga.

Püstoli *practical*itiir. Laskmine toimus püstolist Heckler & Koch USP 9 mm. Situatsioon vastas ruumide puhastamisele distantsilt 3–7 meetrit. Kasutatud oli ka valgeid pantvangi tähistavaid märklehti, mistõttu laskmises tuli tõsiselt keskenduda. Laskude arv oli 12. *Practical*iharjutus vastas olukorrale, kus ühe salvetäiega tuli lahendada taktikaline olukord võimalikult kiiresti. Tulemuste arvestamiseks kasutati *practical*ilaskmise reegleid (www.ipsc.ee), st tabamuste punktid jagati raja ajaga. Näiteks püstoli *practical*i võitja reamees Steve Kümnik laskis 8,74 sekundiga 50 punkti.

Galil Sniper 300 m distantsilt. Lasti tabamuste koondumise peale (määrati kaugeimate tabamuste vahe millimeetrites) kolm lasku prooviks ja viis lasku võistlusena. Siin tekkisid võistlejatel suured vahed, sest Galil Snaiirit olid proovinud vähesed. Oluline oli stabiilsus, sest kõik viis tabamust pidid olema rohelises märklehes.

Tulejoonel on kaitsejõudude peastaabi võistkond, kes saavutas laskevõistlusel III koha.

25 m püstolitiir. Harjutus oli pöörduvatesse märkidesse laskmine. Aega 20 sekundit ja viis lasku (seeriat korraldaks kaks korda).

Tulemustest ja võistkonnavõistlustest

Laupäeva õhtuks olid individuaalarvestuse esialgsed tulemused valmis. Õhtul oli koositumine Maarjamäel Orlovi lossis.

Pühapäeva hommikul toimus Männiku laskeväljal võistkondlik patrull-laskmine. Korraga oli ülesandel kogu võistkond – neli laskurit. Kasutasime tõusvaid märke (süsteem Hardy). Märke oli 40, padroneid meeskonna peale 48. Aeg peatus viimase lasu sooritamise järel. Laskeharjutust aitasid läbi viia nooremseersant Edik Koppelmann VÕK Üksik-Vahipataljonist ja kaks jagu ajateenijaid.

Esimestena asuski tulejoonele ajateenijate võistkond, et proovida, kui reaalne see laskeharjutus on. Sooritus õnnestus ja ajateenijate positiivne suhtumine näitas, et patrull-laskmine on võistlusalana igati asjakohane. Patrull-laskmises oli meeskonnatöö eriti tähtis. Senini on kõrvus võistkonnade võistlusaegsed emotsionaalsed küsimised: Miks sa minu märke lasid? Kas sa ometi ei näinud, et mul märke üleval? Kuidas need padrunid siis nii vara otsa said?

Individuaalne esikolmik üldarvestuses: I Miroslaw Krtysztopik (Poola), II nooremleitnant Kalvi Abel (EROK), III kolonelleitnant Raivo Tamm (kaitsejõudude peastaap). EROK rändkuju parimale laskurile EROK ridadest anti nooremleitnant Kalvi Abelile.

Võistkondlikus arvestuses saavutas esikoha võistkond Kohtunikud I ning teise koha võistkond Kohtunikud II. Tagareast kostis seejärel ettepanek: järgmiseks kolmeks aastaks kohtunike tiimidele võistluskeeld.

Tänan kõiki kohtunikke ja VÕK Üksik-Vahipataljoni EROK laskevõistluse õnnestumisele kaasaaitamise eest.

Järgmise võistluse ettevalmistus

EROK 9. laskmise karikavõistlus on kavas 26.–27. augustil 2006. Tänavu oli kavas viis laskeharjutust-võistlusala. Usun, et EROK laskevõistluse tugevuseks on kujunenud see, et

see on kompleksvõistlus, kus kasutatakse kõiki teenistusrelvi reaalidistantsidelt. Seetõttu tahaksime eelnimetatud viiele võistlusalale lisada 50 m tiirus püstolkuulipilduja Mini-Uzi laskmise põlvelt ja püsti ning individuaalse rifle *practical*i (Galil, AK-4 vmt automaadiga).

Rifle-võistlus annaks osalejatele baasoskusi, kuidas lähidistantsilt (5–75 m) Galili või AK-4 kasutada. See ongi hoonestatud aladel reaalse automaadi kasutamise distants.

2006. aasta EROK laskevõistlusele on oodatud osalema võistkonnad kaitseväge väeosadest, kaitsejõudude peastaabist, Kaitseliidu peastaabist, Kaitseliidu malevatest, piirivalvest, politseist ja kaitseminteesiumist. Iga väeosa, staap või Kaitseliidu malev saab välja panna ühe neljaliikmeline võistkonna. Sõltuvalt registreerunute hulgast on võimalik rääkida ka lisakohtadest.

Täpsem võistluse eelinfo avaldatakse hiljemalt jaanuaris 2006 EROK kodulehel (www.erok.ee). Registreerimiseks kuni 1. maini 2006 saata e-mail Tanel Järvetile aadressil tanel.jarvet@kkp.pol.ee või Kardo Merivaldile kardo.merivald@baltflex.ee või kirjalik taotlus aadressil: Eesti Reservohvitseride Kogu, Narva mnt 8, 10117 Tallinn.

EESTI RESERVOHVITSERIDE KOGU JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul 10. veebruaril 2005

Juhatuses esimees

kapten **Heino Piirsalu**
(heino.piirsalu@baltflex.ee, tel 502 6797)

Üld- ja finantstoimkond
kapten **Andre Lilleleht**
(andre@falck.ee, tel 501 6178)

Personalitoimkond
kapten **Olavi Tammemäe**
(Olavi.Tammamae@ekm.envir.ee, tel 501 1675)

Propagandatoimkond
nooremleitnant **Priit Heinsalu**
(raul.hindov@rk.ee, tel 693 5778)

Välistoimkond
kapten **Tiit Meren**
(meren.est@neti.ee, tel 502 4084)

Teabe- ja tavanditoimkond
leitnant **Lauri Kurvits**
(lauri.kurvits@eelk.ee)

Väljaõppeimkond
lipnik **Tanel Järvet**
(tanel.jarvet@kkp.pol.ee)

EROK postiaadress:
Narva mnt 8, 10117 Tallinn

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht
Tagavaravägi ilmub ajakirja *Kaitse Kodu!* vahelehele.

Toimetaja leitnant **Lauri Kurvits**
(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)

KAKSTEIST AASTAT ARENDAVAT KOOSTÖÖD

Kaitseliidu ja Marylandi Rahvuskaardi koostöö põhineb sõprusel, on tugevdatud ühiste kogemustega ja taotleb jätkuvat edu.

Aldona Wos

Mul on hea meel tõsta pärast oma esimest aastat Ameerika Ühendriikide suursaadikuna Eestis esile edukaid Kaitseliidu ja Marylandi Rahvuskaardi koostööüritusi 2005. aastal. Ühine väljaõpe keskendub rahutagamissmissioonide ettevalmistamisele, mis toetab otseselt Eesti jõupingutusi terves maailmas.

Kaitseliidu liikmed koos Marylandi Rahvuskaardi esindajatega treenisid missiooniks Saksamaal ja Eestis. Omandatud kogemused ja järgnev väljaõpe Rahuoperatsioonide Keskuses valmistab neid ette NATO koordineeritud operatsioonideks Bosnias 2006. aastal, võimalikuks osalemiseks Eesti peamistel rahutagamissmissioonidel Iraagis ja Afganistanis ning teisteks operatsioonideks tulevikus.

Vahetute kontaktide käigus jagasid Marylandi instruktorid Bosniast, Kosovost, Afganistanist ja Iraagist saadud kogemusi ning kaitseliitlased õppisid ohinaga kõrgtasemelisi taktika- ja tehnikavõtteid. Mõlemal õppusel esindasid kaitseliitlased Eestit professionaalselt, näidates üles kõrget motivatsiooni ja head meeskonnatööd. Marylandi Rahvuskaardi ja USA regulaararmee sõduritele avaldasid muljet Kaitseliidu liikmete esitus ja tase.

Edukas koostöö 2005. aastal põhineb 12 aastat kestnud raskel tööel ning Eesti, Marylandi, USA armee, valitsuse ja kodanikuühiskonna ühistel pingutustel. Kaitseliit on arenenud

kodukaitsese suunatud ühiskondlikust organisatsioonist rahvusvaheliselt kasutatavaks jõuks. Ühendriikide armee ja Marylandi tolleagedsed esindused oleksid uhked arenguprotsessi üle, mille Kaitseliit on 1993. aastast läbinud.

Kaitseliidu liikmed on Eesti kaitseväge üksuste koosseisus teeninud juba Iraagis ja Afganistanis. Varsti alustab üksnes kaitseliitlastest koosnev üksus rahutagamissmissiooniga Balkanil. Nagu peaminister Andrus Ansip oma Iraagi-visiidi käigus kuulis, tõstetakse sealse Eesti üksuse kõrgetasemelist teenistust esile. Meie Ameerika Ühendriikides oleme tänuksid Eesti toetuse ja ohverduste eest, mida kaitseliitlased iga päev teevad.

Kaitseliidu ja Marylandi Rahvuskaardi sidemed on suurepärase näide kahe riigi heast koostööst. Eestil ja Ameerika Ühendriikidel on tõhus partnerlussuhe, sest meil on ühine eesmärk. Meie eesmärk on aidata kaasa ühinenud, rahumeelse ja stabiilse Euroopa kujunemisele. See püüdlus rajaneb ühistel väärtustel, nagu vabadus, demokraatia, vabaturg, seaduste ülimumslikkus, inimväärikuse austamine. Seistes külje kõrval NATO liitlasena Balkanil ja Afganistanis või võideldes koos terrorismiohu ja Iraagi uut demokraatiat destabiliseerivate jõudude vastu, on Eesti ennast tõestanud partnerina, kellele USA saab loota üleatlandilise koostöö tugevdamisel kogu Euroopaga. ■

Aldona Wos on Ameerika Ühendriikide suursaadik Eestis.

Marylandi Rahvuskaardi sõjaväepolitsei instruktorid tutvustasid õppusel *Cobra* 2005 Kaitseliidu tulevaste missiooniüksuste liikmetele sõjaväepolitsei tegutsemist.

ESTGUARD 1 EES ON TERENDUMAS BOSNIA-HERTSEGOVIINA

Aasta lõpul Bosnia-Hertsegoviinasse lähetatava esimene Kaitseliidu missioonirühma ESTGUARD 1 liige räägib üksuse väljaõppest Paldiski Rahuoperatsioonide Keskuses.

Margus Müür, nooremseersant

Enamikule Kaitse Kodu! lugejatest peaks teada olema, et alates juulikuust on Paldiskis Rahuoperatsioonide Keskuses (ROK) väljaõppel esimene Kaitseliidu missioonirühm ESTGUARD 1. Üksus saadetakse detsembris Bosnia-Hertsegoviinasse, kus tema ülesandeks saab olema Tuzla lennuvälja valve. Kõikide rühma liikmetega on sõlmitud tegevteenistuslepingud ja palka maksab meile ROK. Sealt saadakse ka varustus.

ESTGUARD 1 rühmatülem on leitnant Margus Võsu, rühmavanem veebel Kaido Õim ja jaotülemad nooremveebliid Margus Bergmann ja Tarmo Amer ning veebel Rainer Sõsojev.

Õppused on olnud pingelised

Alates 18. juulist õppisime neli nädalat inglise keelt. Õppijad olid jagatud nelja tugevusgruppi, mis koostati testi tulemusena. Kursuse lõpus tuli test uuesti sooritada, et saaks kontrollida meie inglise keele alast arengut.

Pärast keelekursust, s.o alates 15. augustist alustasime sõjalise väljaõppega. Esimesel väljaõppenädalal tegelesime topograafia ja välioskuste kordami-

sega. Samuti tutvusime oma teenisturvelva Galil SARiga. Relvaõpe lõppes testiga, mis tuli kõigil sooritada positiivsele tulemusel. Lisaks pidevad füüsilised treeningud.

Teisel nädalal jätkasime topograafia ja välioskuste õppimisega. Näiteks tutvustati meile aerofotodega seonduvat ja õppisime joonistama tulekaarte ning seda, kuidas anda ja täita tulejuhtimiskäsku. Relvaõppes jõudsime oma kuulipildujate – MG 3ni. Ka see õpe lõppes relvatestiga.

Kolmandal nädalal lisandus pioneerriõpe. Tutvusime erinevate miinidega, mida võib Bosnias leiduda, ja harjutasime tegevust mineeritud alale sattumise korral. Endiselt jätkasime välioskuste lihvimist: maastikumudeli ehitamist, leppemärkide ja signaalide edastamist ning tunnimehe tegevust. Lisaks sellele tuli ajusid ragistada topograafiatesti tehes. Nädala lõpus lasime sisse oma automaadid.

Neljas nädal algas öise orienteerumisega Pakri poolsaare metsades ja väljadel. Samuti tutvustati meile ROKs kasutusel olevaid sidevahendeid. Alustasime ka taktikaõppega: jao ja rühma lahingurivistuste ning jao kiirrünnakuga. Reedel käisime taas laskmas, kuid sedakorda kuulipildujatest.

Viies nädal oli füüsiliselt pingeline. Kõikidel päevadel harjutasime jao ja rühma kiirrünnakut.

Kuuendal nädalal oli põhirõhk suunatud meditsiinile. Õppisime elustamist, verejooksu peatamist, haavade sidumist, luumurdude lahastamist. Ka räägiti meile mürgitustest, söövitustest, põletustest, külma- ja kuumakahjustustest. Lisaks tutvustati meile ravimeid.

Seitsmes nädal algas laskeharjutustega. Sel korral lasime märki taas kord oma automaatidest. Praktiseerisime ka varitsusvastase tegevuse drilli ja vaatlusposti tegevust. Lisaks tuli meil valmistada kahel korral maastikumudelid ja saime kuulata ka oma jaotülemate patrullikäske. Nimelt sooritasime kaks patrulli: luure ning vaatlus.

Elust õppekeskuses

Meie rühma võitlejatele on eraldatud kindlad toad, kusjuures ühes ruumis ei ela üle kuue inimese. Igapäev on oma voodi ja kapp. Söömas käiakse ROK söökla, ka on võimalik osta süüa sõdurikodust. Kasarmus on pesemisruumid, tualetid, puhkeruumid ja pesukuivatusruum. Keldris asub jõusaal. Vaba aega saab veeta Paldiski kesklinnas asuvas kaitseväelaste kasiinos. Raamatukogust saab laenutada raamatuid, ajakirjandust, VHSil ja DVD-l filme ning kasutada interneti. Osasse tubadesse on veetud internetiühendus. Kes soovib, võib pärast tööpäeva lõppu minna koju ja naasta järgmisel hommikul.

Järgmiste missioonirühmade liikmetele võib öelda, et enne Paldiskisse tulekut võiks üle korrata üksikvõitleja oskused, samuti topograafiateadmised. Ka füüsiliselt peaks tulija olema kõigiti vormis. Arvestada tuleb, et tööpäevad on pikad ja pingelised.

ESTGUARD 1 on üle poole oma väljaõppest läbinud ja detsembrikuu, mil Bosniasse siirdutakse, ei olegi enam mägede taga. ■

ESTGUARD 1 liikmed rühmaharjutusel Paldiskis Rahuoperatsioonide Keskuse instruktoriga selgitusi kuulamas.

ESTGUARD 1 liige nooremseersant Margus Müür kuulub Kaitseliidu Harju malevasse.

COBRA TÕSTAB PEAD

EHK KAITSELIITLASTE VÄLISLÄHETUSÕPE KOGUB HOOGU

Septembrikuu keskel möllas nädal aega endises N. Liidu tuumaraketibaasis Piirsalus USA Marylandi rahvuskaartlaste ja kaitseliitlaste ühine missioonieelne õppus *Cobra*.

Ivar Jõesaar, kapten

Kaitseliitlaste ja USA Marylandi rahvuskaartlaste ühisõppus oli suunatud Bosnia-Hertsegoviinas Euroopa Liidu juhitavale missioonile ALTHEA kandideerivatele kaitseliitlastele sõjaväepolitsei tegevuse tutvustamiseks. Õppusel osalesid koolitajatena 24 Ameerika Ühendriikide Marylandi osariigi Rahvuskaardi ohvitseri ja allohvitseri (115. Sõjaväepolitsei pataljon), kellel on sõjaväepolitseiinstruktori väljaõpe ja ka missioonikogemus maailma erinevatest kriisipiirkondadest. Õppusel mängiti läbi erinevaid rahvuskaartlaste missioonipraktikas ette tulnud situatsioone. Suur osa Marylandist tulnud külalistest on tavaelus tsiviilpolitseinikud, nende seas olid ka mõned vangivalvurid ja tudengid ning väike osa oli USA armees teenistuses olnuid.

Õppust Kaitseliidu peastaabi poolt koordineerinud kapten Rein Luhaoru sõnul ei kuulu sõjaväepolitsei väljaõpe

Kaitseliidu tavaväljaõppe hulka. Viimati tutvusid kaitseliitlased selle tööga 1997. aastal õppusel *Baltic Challenge* Paldiskis ja samal aastal Puurmanis peetud Kaitseliidu päevadel, kui need oskused olid sõdurioskuste võistluse osaks.

Rahvuskaartlaste missioonikogemuse kõrgendatud ohtlikkusega eksootilise roomaja nime all Eestisse toomise idee tuli USA sõjaväemissioonilt ja ettevalmistus õppuseks algas juba läinud aastal. USA rahvuskaartlastele on kodust kaugel korda hoidmas ja ka sõda pidamas käimine harjunud asi ning oma uusi NATO partnereid tahetakse selle tööga võimalikult hästi kurssi viia. Endastmõistetavalt tulid Eesti kaitseliitlasti koolitama kauaaegsed koostööpartnerid Maryland Rahvuskaardist.

Uue teema sissejuhatus

Esimene kaitseliitlastest koosnev rühm ESTGUARD 1 leitnant Margus Vösu juhtimisel suundub pärast väljaõpet Rahuoperatsioonide Keskuses

(ROK) Paldiskis oma missioonile Balkanil detsembris. Järgmise kahe rühma ülemad leitnant Kristjan Muld ja leitnant Riivo Piirson on rühmade koostamisega ametis juba mõnda aega. Kaitseliidul pole veel välja kujunenud oma missiooniuksuste ettevalmistamise kogemust ja rutiini ning seetõttu on vaja rühmades kokku harjutada üle Eesti kokku tulnud mehed-naised. Logistika lihtsustamiseks on kokku lepitud, et leitnant Muld koondab oma rühma valdavalt Lääne- ja leitnant Piirson Põhja-Eestist pärit võitlejaid, kuid loomulikult on kõik erandid võimalikud.

Rühmade olematu kokkuharjutamine andis õppuse juhiks määratud leitnant Piirsoni sõnul algul tunda ka Piirsalus. Ameeriklased eeldasid, et õppusele tulevad rühmadena koos tegutsema harjutatud üksused. Paraku tuli erinevatest malevatest pärit kaitseliitlastel alles õppuse käigus üksteisega tuttavaks saada ning käsuliin ladusalt tööle panna. See nõudis õppuse juhtidelt tublisti

lisatööd. Kuid kokkutulnute motiveeritus ja kaitseliitlik koostegutsemisvaim aitasid siiski nendest raskustest kiiresti üle ning meeskonnatöö kujunes ladusaks. Leitnant Piirsoni sõnul avaldasid rahvuskaartlased õppuse lõpul kaitseliitlastele distsipliinile ja tegutsemisvalmidusele tunnustust ning Rahvuskaardi seersant vabandas, et nende oma mehed polnud mitte alati niisama distsiplineeritud.

Kaitseliitlastel oli õppusel läbi tehtu valdavalt uus kogemus. Mehed jäid rahule ja nad said uusi teadmisi. Leitnant Piirsoni sõnul oli meestelt hiljem kuulnud tagasiside valdavalt positiivne ja suurem osa kohalolnuid oli jätkuvalt valmis missioonile minema. Jutud liiguvad suust suhu ja mitmed on tundnud huvi, kas saab end veel missioonile minema kandidaadiks kirja panna. Et õppusel osales ka mõni kahtleja, jätkatakse soovijate registreerimist.

Sõjaväepolitsei koolitus

Ameeriklaste missioonikogemused olid valdavalt värskest toodud Afganistanist ja Iraagist. Kaitseliitlasi ootab aga missioon Balkanil. Kuigi seal on võrreldamatult rahulikum olukord, hõõgub etniline vaen vaikselt tuha all ja valmis tuleb olla kõigeks.

Õppuse teemasid olid välja kuulutatud neli. Esiteks kontroll-läbilaskepunkti tegevus. Siin tutvustati USA kontrollpunktide ja teede blokeerimise rakendusprotseduuride üldisi põhimõtteid. Piirsalus rajati liivakottidest ja teele pandud sõidukiirust mahavõtivatest prussidest aeglustusradadega nn ajutine kontrollpunkt. Alaline kontrollpunkt suletud territooriumi värvavas oleks eeldanud betoonrajatise. Siin õpiti erinevaid tegevusi kontroll-läbilaskepunkti töös. Punkti sise- ja välisjulgestus, tegutsemine ründe korral, sõidukite ja reisijate läbiotsimine ning kontrollimine. Mängiti läbi situatsioone mida ameeriklased olid missioonidel kogunud, ja kaitseliitlased pidid olukordi lahendama.

Teine teema oli läbiotsimine ja kinnipidamine. Kaitseliitlased said üldisi teadmisi USA läbiotsimis- ja vahistamismetoodikast ning rakendusprotseduuridest. Hoonete läbiotsimisel oli palju linnalahinguõppest tuttavaid toiminguid. Kuid kui linnalahingus puhastatakse ruume granaadi ja valanguga, siis nüüd õpetati, kuidas elanikud majadest välja toimetada ja ruumid läbi otsida. Ameeriklased püüdsid luua pildi tegevusest asustatud punktis. Selliseid tead-

misi läheb vaja nii missiooniüksuste laagrite püstitamisel, ümbruskauseid maju läbi otsides ja vastase ohutuks tegemisel kui ka keelatud esemeid ja reductavaid isikuid otsivate politseiüksuste julgestamisel rühma tasemel. Õpiti ka inimeste ja autode läbiotsimist, mis suitsiiditerroristide ohu tingimistes nõuab kannatlikkust ja tähelepanu.

Kolmandaks teemaks oli konvoeriimine. Siin õpiti USA konvoi liikumise ja julgestamise (kaitse) tagamise meetodeid ning nende rakendusprotseduuride üldisi põhimõtteid. Need teadmised kuldavad ära selliste missiooniüksuste igapäevaste varustusteede läbimiseks, mida ei hoita pideva lauskontrolli all. Paljuski oli siin kaitseliitlastele tuttavaid rännakuelemente, kuid õpiti ka palju uut. Kuidas eskortida VIPe või konvoerida kinnipeetuid, kuidas teha marsruudiluuret, vaadata ümbersõite, kuidas tegetseada, kui masinad üles ütlevad. Kuidas panna tähele ebaloomulikke liikumisi, esemeid või muutusi tee läheduses jne.

Vii mane teema oli tegutsemine mas-sirahutuste ohjamisel. Siin tutvustati üldisi USA arusaamu tsiviilrahutuste ohjamise tehnilistest võtetest ja protseduuridest. Kaitseliitlased said kogemuse, et mässava jõugu maharahustamine ongi raske ning oskusi ja koostööd nõudev pingutus, nagu televiisorist näha on olnud. Ameeriklased püüdsid olukordi võimalikult reaalseks teha. Väljaõppega hakati üksikmehe tasandil pihta, et kuidas kumminuiade ja käeraudadega tegetseada. Järgnes jao tasandi õpe: kuidas rivistuda ja ründe all koos püsida. Edasi tegetseti rühmana. Selle väljaõppe läbiviimiseks olid kohale toodud kilbid, kumminuiad ja muud erivahendid ning õppuse korraldajad olid hirmul, et midagi ära ei lõhutaks. Kaitseliitlased said võimaluse ägedalt peale tungivaid rahvuskaartlasi väänata ja solgutada. Kuigi enda kaitseks kasutati kuulivate ja kiivreid, saadi ka muhke ja sinikaid.

Leitnant Piirson ei loonud illusiooni, et nii lühikese õppusega kõik see meeskonnatöö selgeks sai, aga inimesed on nüüd sellega tutvunud ja kui kokku puutuvad, siis teavad, mis see on.

Missioonitutvustusõppus

Missioonieelse õppuse *Cobra* eesmärk oli tutvustada end missioonikandidaadidena üles andnud kaitseliitlastele nelja tegevusala, millega kokku puututakse. Õppus oli jagatud kahte etappi, mille vahel oli väike seltskondlik lõõgast-

tus jalgpallimängu, köieveo ja -lukkamisega. Õppust võib paljuski pidada värbamispropaganda ürituseks, sest üldiselt teavad kaitseliitlased välismissioonidest suhteliselt vähe ning sõjaväepolitseiistest tegevustest ei tea nad midagi. Nüüd said kohal käinud kaitseliitlased tegevuse kaudu teadmisi, mida omavahel arutada ja uutele huvilistele edasi anda. Leitnant Piirsoni sõnul tundusid rahule olevat jäänud ka ameeriklased, sest nad kõik tahtsid järgmisel aastal tagasi tulla. Eestlased olid õppusel tüüpiliselt tagasihoidlikud. Keegi ei julgenud eriti küsida ega end avada. Ameeriklased ei teinud viisakate inimestena ka kriitikat, kuigi arvasid, et õppust oleks võinud veidi teisiti ette valmistada.

Õppuse kordaminekust annavad tunnistust positiivne tagasiside ja helistajad, kes soovivad end missioonile kirja panna. Kuigi on arvatud ka, et asi oluks tulemuslikum, kui rühmad oleksid eelnevalt kokku harjutatud ja *Cobra* olnuks omamoodi kontrollõppus enne Rahuoperatsioonide Keskusesse põhjalikule väljaõppele minekut.

Teise kaitseliitlastest koostatud missioonirühma väljaõpe algab järgmise aasta veebruaris ja neli kuud hiljem juunis minnakse missioonile. Aga juba oktoobrist alates käib personalitöö. Viiakse läbi täiendav värbamine, sest rühmade koosseis polnud veel täielik ja ROKsse väljaõppele minekuks komplekteeritakse üksused väikese reserviga. Järgneb meeste tausta kontroll, julgeolekukontroll, meditsiinikontroll – ühesõnaga vaadatakse, kas kõik vastavad nõuetele. Kui väljavalituks osutunud mehed jõuavad ROKsse, ollakse võrdisel alusel elukutseliste sõduritega. Kolmas rühm peaks missioonile siirduma tuleva aasta detsembris.

Seni pole veel täpselt otsustatud neljanda ja edasiste rühmade tegemine, kuid NATO poolt endale võetud ülesannetest võib näha, et ega need tulemata jää. Edaspidi hakatakse missioonirühmi ilmselt komplekteerima juhtmalevate kaupa. Lähiaastatel peaks igas malevas olema väljaõpetatud kiirreageerimisrühm. Sel aastal pidi igas malevas olema loodud üks kiirreageerimisjagu ja paljud nende jagude liikmetest on praegu esimese missioonirühmaga ROKs väljaõppel. Kaitseliidu kiirreageerimisüksused peaks tulevikus olema kõik missioonikogemusega. Väljakutsetest nende kogemuste täiendamisel ei paista puudust tulevat. ■

KAITSELIIDUD PIDASID ROOTSIS NÕU

Rootsis Kodukaitse Lahingukoolis Vällinges peeti 3.–5. oktoobrini 2006 Põhjamaade ja Balti riikide vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide koostööläbirääkimised.

Carmen Brus, nooremleitnant

Kohtumisel olid esindatud Eesti, Läti, Leedu, Taani, Rootsi ja Norra. Teadmata põhjusel ei osalenud Soome (Soome osalus oleks olnud esmakordne). Kaitseliit oli esindatud koosseisus kolonelleitnant Toivo Jõgilaine, kapten Meelis Pernits, lipnik Katrin Veelma, nooremleitnant Carmen Brus ja koosseisuväline osaleja kaptenleitnant Jens Koefoed.

Eriline kohtumine

Staabikõnelused peeti esimest korda põhjariigis – Rootsis. Senimaani roteerus korraldamise kohustus kolme Balti riigi vahel (2005. aasta algul olid need Eestis). Et Balti riigid on nüüdseks nii NATO kui ka Euroopa Liidu liikmed, oli selge, et tuleb kehtestada kõikidele staabikõnelustel osalevatele pooltele võrdsed osalemistingimused. Kui Kaitseliit sellekohase ettepaneku 2005. aastal tegi, oli Rootsi see, kes otsustas järgmiste kõneluste korraldamise enda õlule võtta.

Seni on koostööläbirääkimisi peetud iga aasta jaanuaris. Et riikide järgmise aasta finants- ja tegevuse planeerimine algab eelmise aasta esimesel pooltel ning kestab novembrini, otsustati muuta koostöökohtumise aega ja korraldada 2006. aasta kohtumine 2005. aasta oktoobris.

Koostööürituste põhikorraldajad on kodukaitseorganisatsioonide väljaõppekeskused, Eestis näiteks Kaitseliidu Kool. Sellest lähtuvalt otsustati väljaõppekeskuste ülematele korraldada üldiste kõneluste raames eraldi kokkusaamine. Edaspidi ilmselt kujunebki ainsaks koostöövormiks väljaõppekeskuste kontakt.

Kuigi Eesti ja teiste Balti riikide vabatahtlikud riigikaitseorganisatsioonid (Kaitseliit, Zemessardze ja KASP) on kõik üle võtnud Taani pedagoogika- ja juhtimisõppe süsteemi, on selge, et iga riigis rakendub see siiski oma nüanssidega. Siit tuleneb jällegi üks põhjusi väljaõppekeskuste ülematele kokkusaamiseks – vaadelda erinevate riikide kogumusi sama süsteemi rakendamisel ja saamaks ideid oma süsteemi täiendamiseks.

Koostööläbirääkimistel osalenud Põhjamaade ja Balti riikide vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide esindajad Vällinges.

seks. Koostöö regresseerumine on ootuspärane, sest Balti riikide organisatsioonid on saavutanud ilma välise abita piisava iseseisvuse ja pädevuse.

Neljandaks ja mitte vähem oluliseks muudatuseks on kokkusaamise olmestandardi alandamine. Seni korraldati kokkusaamised hotellides, kus osalejad elasid ja söödi restoranides. Rootsi tegi julge sammu ja tõi kõik osalejad Kodukaitse kooli, kus igapäev eraldati kahe inimeseboksis paiknev kursantituba. Söödi koolisööklas koos kursantidega. Erandiks oli vaid 4. oktoobri pidulik õhtusöök Stockholmi eksklusiivses ratsaväerügemendi ohvitseride kasiinos.

Miks rõhutada korralduslikku külge ja selle taset? Vällinges olid kõrvaldatud kõik segavad faktorid, kool asus keskusest kaugel, seega ei olnud kellelgi võimalik kibeleda linna ja sealviibimine oli kontsentreeritud vaid ühele – läbirääkimistele.

Läbirääkimised

Traditsiooniliselt algasid läbirääkimised vooruga, kus iga organisatsioon tutvustas lühidalt oma koduriigi sõjalises süsteemis ja organisatsioonis tehtavaid muudatusi ja reforme ning viimase aja arenguid. See ülevaade on vajalik eelteave läbirääkimiste pidamiseks, teadmaks organisatsioonide koostöövõimalusi ja andmaks uusi võrdlusmõtteid ja ideid.

Läbirääkimiste põhiteema oli 2006. aasta, kuigi korraldajamaa Rootsi soovitusel oli kontsentreeruda 2007. aastale. Et aga enamikus riikides on tegemisel süsteemide muudatused, mis võivad olla väga kiired, ei söandanud keegi 2007. aastast täpsemalt rääkida. Kaitseliidu seisukohalt võib öelda, et põhikoostööpartneriks on endiselt Taani, kellega koos on kavas jätkata kaugõppesüsteemi loomist ja värbamisprojekti ning alustada üksuse hindamise projektiga. Taanlased abistavad III juhtimiskursuse läbiviimisel ning täiendust saavad I ja II juhtimiskursus.

Koostöös Rootsi Kodukaitse Lahingukooliga korraldatakse pataljoni taseme täiendkoolitus ja noorteorganisatsioonide võistlus. Rootsi muude riigikaitset toetavate organisatsioonide toel alustatakse koortekoolituse projekti ja jätkatakse püstollaskmise kursust. Koostöös Norraga viiakse esmakordselt Kaitseliidus 2006. aastal läbi talvetaktika kursus ning üks Kaitseliidu instruktor läheb Norra Kodukaitse väljaõppekeskusesse viima läbi talvesõja kursust. Samuti on kavas saata Kaitseliidu esindajad Norrasse sealset kriisireguleerimise õppust vaatlema. Koostöös Läti ja Leeduga on traditsiooniliseks ühisürituseks kujunenud õppus *Baltic Fox*. Osaletakse ka üksteise spordi- ja seltskondlikel üritustel. ■

RIIGIKAITSEÕPETAJA KALLE REA: RELV ON VÕHIKU KÄES SAMA HEA KUI PUUTÜKK

Üks Eesti Vabariigi esimesi riigikaitseõpetajaid Kalle Rea Tallinna Polütehnikumist peab oluliseks äratada huvi riigikaitse vastu ja õpetada mõistma selle vajalikkust.

Anu Jõesaar

Ma ei kujuta ette meest, kes ei oska relvaga midagi peale hakata, ütleb Tallinna Polütehnikumi õpetaja kaitseliitlane Kalle Rea. Ta on taastatud Eesti Vabariigi üks esimesi riigikaitseõpetajaid ja pälvis tänava selle töö edendamise eest Valgetähe V klassi teenetemärgi.

Tähtis on äratada huvi

“Vaata relvaõpetuses ei ole meil mingit loogilist lähenemist,” teeb õpetaja Rea laskeharjutusel poistele ranget häält. “Mujal lähenege loogiliselt, aga siin on ainult pähetuupimine. Kuuli ei ole võimalik pärast enam kinni püüda ega tagasi kutsuda!”

Kui Kalle Rea (61) 15 aastat tagasi riigikaitseõpetajana klassi ette astus, valitses paljude noormeeste seas skeptiline hoiak: mis see eestlaste kaitse ka on, venelased astuvad meile peale ja kogu lugu. Selle vastu aitas selgitus meie geograafilisest asendist, sildadest, soodest ja metsadest, sellest, et peame pidama vastu mingisuguse aja, kuni välismaailm jõuab reageerida.

“Aga viimastel aastatel leiavad poisid, et kaitseväeteenistus on lihtsalt mahavisatud aeg. Sellist hoiakut muuta on raskemgi,” nendib õpetaja. “Ütlen siis tavaliselt, et mina teenisin kolm aastat Nõukogude armees, kuid seegi ei olnud täiesti raisatud aeg, ka need oskused on osutunud elus vajalikuks.”

Kalle Rea on veendunud, et koolis ei ole peamine anda poistele edasi konkreetseid lahingulisi oskusi. Isegi teoreetilised teadmised NATO kohta pole nii tähtsad. Kõige olulisem on muuta noorte mõtteviisi ja selgitada, et kui tahad iseseisvas riigis elada, pead olema valmis seda vajadusel kaitsma. Et isegi meie põhiseadus (paragrahv 54) annab kodanikule võimaluse asuda omal algatusel riiki kaitsma, kui mingeid muid võimalusi enam ei ole.

“Koolis tuleb panna rõhk sellele, mis on huvitav. Poisse huvitavad relvaõpetus ja metsaelu. Siis võtamegi kavasse rohkem seda. Isegi kui minna üle meditsiini teemade juurde, muutuvad noored ükskõiksemaks. Ütlen küll, et sa pead ju teadma, mida teha, kui sõbral on käsi otsast ära – siis ikka huvi natuke tõuseb.”

Võrreldes teiste eakaaslastega on riigikaitset õppinud poisid kaitseväes kindlasti eelisolukorras. Ilmselt ei oska nad kõike, mis kaitseväes ette tuleb, aga pärast seda, kui on relv kaasas ja asjad seljakotiga seljas kiirrännak läbi tehtud, teavad nad, mis kaitsevägi endast kujutab ja mis seal ees ootab. Samuti selgitab Kalle Rea tundides kaitseväelase elukutse eeliseid.

Üks Tallinna Polütehnikumis hariduse saanud kaitseväelasi, praegu Saksamaal Heidelbergis viibiv kolonelleitnant Ilmar Tamm meenutab Rea kui innustavat õpetajat ja kooli korvpallimeeskonna treenerit. “Raske on alahinnata sportliku vaimu kasvatust ja pro-

Foto: Anu Jõesaar

Kalle Rea: Riigikaitsetunnis ja ajateenistuses saadud kogemus aitab mehel igas olukorras hakkama saada.

pageerimist, mis mul on aidanud edukalt toime tulla nii ajateenistuses kui elukutselise sõjaväelase karjääris. Kalle Rea puhul meenub eelkõige tema suhtumine oma töösse ja kindla suunitlusega tegelemine meiesuguste noormeestega.”

Alguse juures

Kehalise kasvatuse õpetajast Kalle Reast sai värskest taastatud Eesti Vabariigi üks esimesi riigikaitseõpetajaid.

Tookord tekkis sõjalise õpetajatega kohe probleem, sest mõneski koolis olid selles ametis Nõukogude polkovnikud. Nii oli ka Tallinna Polütehnikumis, kus Kalle Rea töötas kehalise kasvatuse õpetajana. “Olin siis ka Kodukaitstes, nägin, mis siin toimus, kuidas Interrinne tegutses. Koos teise kehalise kasvatuse õpetajaga mõtlesime, et oma riigis peaks muutuma ka riigikaitse sisu ja otsustasime teha direktorile ettepaneku, et hakkame seda ainet ise õpetama. Toonane direktor Mati Palu oli päri. Niimoodi alustasimegi.”

Algul polnud programme ega õppematerjale. Õpetajad seadsid eesmärgiks pakkuda poistele midagi huvitavat ja ekstreemset, et aine vastu huvi äratada. Kõige põnevam osa riigikaitseõpetusest on mõistagi laager. Esimesed laagrid korraldati oma jõududega. Üüriti Aegviidus Tallinna Polütehnilise Instituudi (praeguse Tallinna Tehnikaülikooli) puhkelaager, poisid võtsid ise kaasa telgid ja toidu. Pandi laager püsti ja harjutati välioludes kolm päeva: takistusriba, õhkrelvadest laskmine, traditsiooniline tsiviilkaitsekooolitus, sangpommi tõstmine, granaadiheidet. “Poistele meeldis,” meenutab Rea. “Mõnedel sangpommitõstjatel niris lõpuks lausa verd sõrmede vahelt, aga katkestada ei tahtnud keegi.”

Kuid põlve otsas pusimine ei võinud kesta kaua. Peatselt tekkisid kontaktid kaitseministeeriumiga. Kalle Rea tegi ettepaneku, et riigikaitseõpetajaid tuleks

hakata ette valmistama pedagoogikaülikoolis.

“Kaitseministeerium võttis mõttest tuld ja korraldatigi esimene 320 tunni pikkune riigikaitseõpetajate täiendkoolitus. Meid oli kursusel umbes 50, enamik kehalise kasvatusõpetajad, sest nendel oli koolis poistega kõige rohkem kontakti.”

Nüüd oli Kalle Rea ametlik paber riigikaitseõpetaja lisaeriala kohta ja näidisainekeha, mis aitas tööd korraldada. Ka laagrite korraldamisel tuli appi kaitseministeerium, algul viis neid läbi piirivalve Narva-Jõesuu õppekeskus, siis mitmed väeosad. Praegu korraldab laagreid Tallinna sivepataljon, kellele tehnikum osutab vajadusel abi sideväelaste koolitamisel.

Kaitseministeeriumi riigikaitse hariduse ja teabe büroo nõunik Reet Viljasaar ütleb, et ministeeriumil on Kalle Reaga olnud tihe side. “Ta on tubli mees, kelle sügav veendumus on, et iga mehe kohus on oma kodu kaitsta.”

Tänavu vabariigi aastapäeval andis president Kalle Reale kui teenekale riigikaitseõpetajale ning riigikaitseõpetuse populariseerijale ja arendajale Valgetähe V klassi teenetemärgi.

Kohustuslik või mitte?

Alguses oli Kalle Rea veendunud, et riigikaitse tuleb muuta kohustuslikuks õppeaineks. Juba 1991. aastal tegi ta kirjajaliku pöördumise kaitseministeeriumile, et riigikaitse peab jõudma kõikidesse koolidesse kohustuslikuna. Praegu on ta tagasihoidlikum. “Täna vaadates on ehk liialt pakutud, et õppeaine oleks kohustuslik. Esiteks peaksid selleks olema õpetajad, keda pole. Täna on asja eestvedajaks kaitseministeerium ja haridusministeeriumi osa on minimaalne. Nad aktsepteerivad, et see valdkond on olemas, kuid tõsist abi nendelt ei tule.

Teiseks on näha, et kui asi muutub kohustuslikuks, kaotab õpilane asja vastu huvi. Võib-olla on parem, kui riigikaitset õpetavad ikkagi need koolid, kes on sellest huvitatud ja selleks suutelisemad.”

Vabatahtlikkusse suhtub Tallinna Polütehnikumi juhtkond nii, et kui kool on otsustanud riigikaitseõppe kasuks, peavad selle läbima kõik. Mõnedes koolides võib osalemise otsustada iga õpilane ise. See võib olla otstarbekas, kui koolis on ka palju tütarlapsi. Polütehnikumi vähestele tüdrukutele on kohustuslik ainult teooriatund, laagrisse tulek on vabatahtlik.

Veel üks oluline asi – ehkki erialasid õpetatakse polütehnikumis eesti ja vene keeles, on riigikaitseõpetus ainult eesti keeles. Paljudel siin õppivatel venelastel pole ka Eesti kodakondsust.

“On väga raske muuta noore inimese meelsust. Näeme oma koolis selgesti, et Eestis on erineva meelsusega venekeelsed piirkonnad: näiteks Maardu vene poisid ütlevad otse, et neil pole eesti keelt tarvis. Ka Lasnamäe ja Paldiski on sellised paigad, samal ajal kui mujalt tuleb meile vene poisse, kes räägivad eesti keelt nagu kulda,” selgitab Rea.

Viieteistkümne aasta jooksul on riigikaitseõpetuse meetodika muutunud veidi loogilisemaks ja korraldatumaks, kuid põhiolemus ja eesmärgid on jäänud samaks. Kolm aastat on olemas ka õpik ja tulekul töövihik. Esimesele õpetajate koolitusele järgnes pärast vaheaega järgmine, sel aastal alustab jälle uus lend. “Kui algul oli meid seitsmes-kaheksas koolis, siis täna juba enam kui seitsmekümnes,” nendib Kalle Rea.

Reet Viljasaare hinnangul on kooli juhtide huvi aine vastu erinev. “Nende koolide direktorid, kes on võtnud riigikaitse valikainena oma õppekavadesse, on sellest kindlasti huvitatud. Teised kas seisavad probleemi ees, kust leida õpetaja, või ei tunne aine vastu huvi. Oleme koolidirektoritele teinud kolmepäevaseid riigikaitsealaseid seminare, mis on aidanud tutvustada ja populariseerida riigikaitseõpetust ja kogu riigikaitse teematikat. Kui koolid on meie poole pöördunud, oleme aidanud leida ka õpetajaid.”

Koolist Kaitseliitu

Kalle Rea on rahuliku jutu ning selgete veendumustega õpetaja. Ta ei kujuta ette, et üks mees ei tea, mida relvaga teha. Ta ei ole rahul ka ühiskonnas leviva arvamusega, et kaitsevägi peaks muutuma palgaliseks. “Kuidas me saame enda vabadust palgata kaitsma kedagi teist? Kõigepealt on palgaarmee kallis, aga teiseks – mida teevad siis kriisilukorras need inimesed, kes selleks valmis ei ole? Nad on nagu lambakari, kes ei saa väravast välja!”

Kaitsevæteenistus on Rea arvates vajalik igale mehele. Kõik ei pea hakama kriisi korral relva kandma, kuid kõi-

Foto: Kalle Rea

Tallinna Polütehnikumi õpilased 2004. aasta aprillis viiepäevases laagris Sivepataljoni Pahkla polügoonil riigikaitsetarkusi saamas. Sivepataljonist oli pärit ka poiste varustus ning pataljoni ohvitserid ja ajateenijad aitasid laagrit läbi viia.

gil peaksid olema teadmised, kuidas vajadusel siiski ennast, oma kodu, lapsi, abikaasat, naabritädi ja ka oma vara kaitsta. “Ja kui on selline olukord, et on vaja relva kätte võtta, siis mees vähemalt teab, mis relvaga teha, mitte ei vaata seda nagu puutükki!”

Tema enda tee Kaitseliitu oli loogiline samm pärast Kodukaitse likvideerimist. Ka Kalle Rea õpilastest on nii mõnigi Kaitseliidus ja loodetavasti jõuab neid veel rohkem sinna pärast kooli lõpetamist. Õpetaja hinnangul ei peaks poisse tingimata veenma kooli ajal Kaitseliitu astuma, sest selles vanuses on omad huvid ja koolitöö on ka üsna pingeline. “Kuid osa mu õpilasi ongi juba Kaitseliidus, isade jälgedes.”

Side Kaitseliiduga toimib ka teisipidi – kogenud kaitseliitlased aitavad tundides mõnda teemat lähemalt käsitleda. Kaitseliidu malevad saaksid kindlasti oma piirkonna koolide riigikaitseõpetajatega senisest veelgi rohkem koostööd teha. Kaitseliidus on palju huvitavaid inimesi, kes oskaksid erinevaid riigikaitse tegevusvaldkondi poistele huvitavalt tutvustada. Sellisest tihedamast koostööst võidaksid mõlemad pooled. Kool saaks kaasahaaravamad tunnid ja malevad endale ehk edaspidi uusi liike. ■

RIIGIKAITSEÕPETAJAD KÄISID SEMINARIL

Gunnar Richter

Kaitseministeerium korraldas 22. – 23. septembril Viimsis Laidoneri Muuseumis (Eesti Riiklikus Sõjamuuseumis) riigikaitseõpetajatele seminari, mille raames külastati LtVÕK Tapa Väljaõppekeskust.

Kohale olid saabunud riigikaitseõpetajad enam kui neljakümnest koolist üle Eesti. Avapäeval juhatas seminari sisse kaitseministeeriumi avalike suhete osakonna juhataja Madis Mikko.

Eesti riigikaitse arendamise teemal võttis sõna kaitseministeeriumi kaitseplaneerimise asekaptenmajor Lauri Tumm. Kaitseressursside Ameti peadirektori asetäitja kolonelleitnant Peep Tambets tutvustas vastloodud riigikaitsealist asutust Kaitseressursside Ametit. Akna välismaailma avas Kaitsealiidu välis- ja avalike suhete ülem kapten Neeme Brus, kes osales Iraagi missioonil ja tõi sealt kaasa kogemusi üha enam vaibuvast sõjategevusest. Laidoneri Muuseumi direktor Indrek Tarand ei pidanud paljuku arutleda teemal sõjamuuseumidest Eestis ja põhjustest, miks peaksid õpilased neid külastama. Huvitava ajalootunni viis läbi Riigikogu liige ajaloomagister Mart Laar, kes pidas vajalikuks korrata riigikaitseõpetajatele üle Kaitsealiidu loomislugu, juhtides tähelepanu kirja pandud ajaloos leiduvatele lünkadele.

Tutvumine muuseumi ekspositsiooniga

Tiheda seminaripäeva lõpuks olid riigikaitseõpetajad infotulvast küllastunud ja kellelgi polnud õiget indu minna giidi monotoonse jutu saatel muuseumiga tutvuma. Kuid õnneks näitas elu, et Laidoneri Muuseumi giid Irene Lään kuulub nende ajalooliste asjade ja sündmuste valvurite hulka, kelle juhtimisel tormatakse eksponaatide saali uurima ka siis, kui eksponaatide asemel on neli seinu. Autori arvates on üheks põhjuseks, miks koolilastel tuleks külastada Laidoneri Muuseumi, ainuüksi see, et nende teejuhik on positiivse ellusuhtumisega muuseumiteadur. Selles muuseumis tundub esmapilgul, et vaeveldakse eksponaatide puuduse üle, samas on väidetavalt kogutud sõjaajaloomaterjale sellisel hulgal, et puudub võimalus neid koiki ruumikitsikuse tõttu eksponeerida.

Teadaolevalt on muuseumis loodud suurepärased tingimused sõjaajaloo teadusuurimiseks. Seda on asunud kasutama ka sõjakooli kadetid. Kui aga heita pilk sõjaajaloo olukorrale, jagub uurimisteemasid käsitlemata ajaloolünkade täitmiseks rohkem kui pataljoni täiele ajaloo uurijatele. Ajaloomagister Mart Laar ütleb, et Vabadussõja ajalugu on uuritud üsna kasinalt.

See on ilmselt ka üks põhjusi, miks meil käib kemplemine vabadussamba loomise ümber või ükskõik missuguse teise sõjakoleiduse meelde tuletava mälestusmärgi pärast. Eestlased on kandnud mälestusi kodumaad laastanud sõdadest põlvest põlve edasi, kuid ei taha sellest eriti rääkida. Kas tõde saabki kunagi teda, kui rindemehed ei taha sellest rääkida? On muidugi ka võimalus püüda rinnet toetanud tagalameeste jutust tõde välja sõeluda.

Kes on tänane riigikaitseõpetaja?

Eesti riigikontrolör Mihkel Oviir on öelnud ühes raadiosutluses, et Eesti rahvale rasketel aegadel on eestlasele nõuandjateks ja lohutajateks olnud kooliõpetajad. Selle teadmiselega võib väita, et riigikaitse teemadel on konkurentsituult parimaks nõuandjaks koolis riigikaitseõpetaja.

Kes on täna riigikaitseõpetaja? Autori teada on riigikaitseõpetajate hulgas pedagoogilise haridusega tublid kaitsealiitlased, tegevteenistuses olevad ohvitserid või allohvitserid ja militaarhuvilised kooliõpetajad. Viimastel on ette näidata ainult Nõukogude Liidu aegadel antud sõjaline auaste. Kahtlemata on nad arvatud ka Eesti reservväelaste hulka.

Kaitseministeerium on teinud ponnistusi ühtlustamiseks riigikaitseõpetajate pilti. Järgmise aasta alguses on kutsutud need riigikaitseõpetajad, kellel puudub pedagoogiline taust või kes peavad ise vajalikuks ennast täiendada, Tallinna Ülikooli nn atesteerimiskursustele. Selleks tuleb end registreerida kaitseministeeriumi avalike suhete osakonnas nõunik Reet Viljasaare juures, kelle käest saab teavet ka muudes riigikaitseõpetusega seonduvates küsimustes.

Milleks meile riigikaitseõpetus

Samas meenub autorile vestluses ühe koolidirektoriga esitatud küsimus: "Mis on see, miks riigikaitseõpetus on hädava-

jalik minu koolile, milleta ei saa kuidagi läbi?" Teatavasti on riigikaitseõpetus gümnaasiumi õppekavas kirjas kui vabaaine. Eelnenu kahtleva küsimuse tõenduseks on ühe rügemendi ülema kinnitus, et väeosa ümbruskaudsed koolid ei ole huvitatud riigikaitseõppesest, sest puudub üldine huvi. Samas teab iga väljaõppekeskuse (pataljoni) ülem, et vähemalt kord aastas ja sagedamini avaldavad lasteaiad soovi tuua oma maimukesed väeosa külastama. Lasteaiaekskursiooni läbiviinud teabeohvitser võib tunnustada, et mitte alati pole ta suutnud, isegi kaasates erispetsialiste, vastata uudishimuliku mudilase pealtnäha lihtsale küsimusele.

2002. aastal oli autoril võimalus korraldada väeosa külastuspäeval ajateenijate perekonnaliikmete küsitlus. Üllatavaks osutus, et peaaegu kõik lapsevanemad mäletasid oma sõjalise õpetaja nime ja auastet, mida ei võinud väita näiteks loodusloo- või keemiaõpetaja kohta. Samuti oskas enamik isadest võtta lahti Kalašnikovi automaadi ja panna selle uuesti kokku. Sealhulgas oli ka neid emasid, kes väitsid, et sellealane kiirusrekord on hoopis "perekonna kaela" nimel.

Kõik aega teenivate noormeeste öed teatasid kui ühest suust, et riigikaitseõpetus peaks olema kindlasti ka tüdrukutele – niigi pidi olema ülekohtune, et sõjaväkke võetakse ainult poisse, aga sellekohase sooviga välja tulevatele tüdrukutele vastatakse reeglina eitavalt. Seega pole põhjust arvata, et riigikaitseõpetuse vastu pole huvi. Küsimus on pigem selles, kas abituriendil on aega riigieksamite eel metsalaagrisse minna või kas arvata see õppeaine kohustuslike õppeainete hulka.

Kas riigikaitseõpetajaid on vaja? Sellele küsimusele andis parima kinnituse kindralmajor Ants Laaneots. Ta on Eesti üks eesmärgikindlaim sõjamees, kes on tõusnud oma karjääriredelil kindrali auastmeni. Silmates auditooriumisse sisenenud riigikaitseõpetajaid, oli ta näol äratundmisrõõm. Tavaliselt mureliku väljanägemisega kindralil oli taas silmis rõõmusäde, kui ta seminaril osalenutele tunnustused üle andis.

Ei tasu unustada tõsiasi, et Eesti riigi loomisaastatel, kui iseseisvus ja vabadusepüüdlus rippusid mõnelgi korral juuksekarva otsas, olid teiste hulgas koolipoisid need, kes astusid vaatamata elukogematusse olg õla kõrval relvaga tänavale ja aitasid kallutada jõudude vahekorra Eesti Vabariigi poole. ■

USA ARMEE UUS DIGITAALMUSTRILINE VÄLIVORM

Ameeriklased töötasid välja uue mustriiga universaalse välivormi, mis võimaldab sõduritel sulanduda nii metsa-, kõrbe- kui ka linnakeskkonda.

Liisa Mäemets
(internetiallikate põhjal)

Ameerika Ühendriikide armee võttis kasutusele uue välivormi ametliku nimetusega *Army Combat Uniform* (ACU), mis vahetab välja 1981. aastast kasutusel olnud *Battle Dress Uniformi* (BDU). Uut vormi peetakse eelmisest funktsionaalsemaks ja ergonoomilisemaks, senise kahe värvilahenduse – kõrbe- ja metsalaik – asemel töötati välja üks universaalne moondamismuster.

Väljatöötamise meetod: sõdurilt sõdurile

Uue vormiriietuse hulka kuuluvad jakk, püksid, vormimüts, niiskust pidav T-särk ja spetsiaalsed saapad. Rõivad on tehtud rebenemiskindlast materjalist (50% puuvilla, 50% nailonit) ja töödeldud kortsuvabaks. Vormi n-ö töötasid välja sõdurid sõduritele ja eelkõige on silmas peetud võitlejate vajadusi lahingus.

USA armee hakkas uut vormi välja töötama 2003. aasta alguses. Ühtekokku loodi kolm erinevat prototüüpi, mida testis 10 000 sõdurit nii Iraagis kui ka kodustes väljaõppekeskustes ja mille

versioone iga etapi lõpul sõdurite tagasisidele toetudes parandati. Pärast kuid kestnud katsetusi võeti uus välivorm 2005. aasta veebruaris kasutusele ja 2007. aastaks loodetakse lisaks regulaarvägedele varustada sellega ka reserv ja Rahvuskart.

20 põhjalikku muudatust

Vormi väljatöötamisel tehti 20 põhjalikku muudatust, mille puhul pole tegemist kosmeetilise kohendamisega, vaid funktsionaalsete ümberkorraldustega. Muu hulgas eemaldati moondamisriidelt must värv ja arendati välja nn digitaalne kamoflaažmuster. See ei sobi küll täielikult igasse keskkonda, kuid seda peetakse siiski parimaks võimalikuks lahenduseks, sest ekspertide sõnul peaks uus roheline-, kollakaspruuni- ja hallisegune moondamislaik aitama sõduritel sulanduda nii metsa-, kõrbe- kui ka linnakeskkonda.

Iga muudatus on ajendatud funktsionaalsetest vajadustest. Näiteks vormijaki allosas olnud taskud on ümber paigutatud käistele, et tagada kuulivesti kandmisel neile parem juurdepääs. Samal põhjusel on ka rinnataskud ettepoole kaldu. Vormijaki kinnisel asendati nõõbid lukuga, mis avaneb nii alt kui ka ülevalt, on kergemini käsitsetav ja hoiab ära võimaliku hõõrdumise kuulivesti kandes. Takjapaelaga kinnituvad auastmetunnused ja nimesildid on võimalik enne pesemist kergesti eemaldada, samuti säästab isekinnituv takjapael sõduri tülikast õmblustööst. Lukuga kõrge kaelus hoiab ära mustuse ja võõrkehade sattumise põue, samas saab kraed kanda ka lahtiselt.

Spetsiaalsetesse taskutesse jakikäistel ja püksisäärteil saab vajadusel sisestada küünarnuki- ja põlvekaitsmed. Elastsed käise- ja säärekinnitused või-

Armi Combat Uniformi kuuel on kõrge krae, ees tõmblukk ja takjakinnitused ning uudse lahendusega taskud.

maldavad riietust vastavalt kandja individuaalsetele vajadustele kohendada. Vormi mõlemal õlal on identifitseerimismärk, mis aitab omasid vaenlasest eraldada ja millega loodetakse vähendada *friendly fire*'i võimalikkust. Laiem käiselõige lubab käsi liigutada ilma, et vorm üles rulluks või käised pikkust muudaksid.

Välja vahetatakse ka senised mustad sõdurisaapad. Nende asemel saavad võitlejad kaks paari kõrbeliiva värvi pööratud nahast jalatseid, millest üks paar on mõeldud kuuma, teine mõõdukas kliimasse. Sellised saapad on väga vastupidavad ja lasevad hästi õhku läbi. Need ei vaja viksimist, sest see ainult riiks saapa pinda ja värvi.

Uus vorm on kallim

Uue vormi üksikhinnaks kujunes 88 dollarit, mis teeb selle 34 dollari võrra eelmisest kallimaks. Samas loodab armee pikemas perspektiivis raha säästa, sest tänu universaalsele moondamismustrile on seda võimalik kasutada

Uut USA ja vana Eesti välivormi kandvad allohvitserid väliolukorras varasügisel Pakri poolsaarel.

TEISTE KOGEMUS

kõikjal maailmas. Kokku loodetakse hoida ka õmblus- ja puhastuskulude pealt, sest aastast aastasse ja nimesildid on isekinnituvad ja vorm valmistatud kortsumatust materjalist.

Uus välivorm on vaid osa Ameerika Ühendriikide armee laiema uuendamise protsessist, mille loodetakse suurendada armee lahinguvalmidust ja varustades sõdurid prima olemasoleva varustusega.

Kasutatud allikad

Wood Sara, USA American Forces Press Service 2005. Top Army Sergeant Outlines Transformation, Promotes New Uniform. *Amerikacn Forces Informantion Service: New articles*. United States Department of Defense (http://www.defenselink.mil/news/Jun2005/20050614_1723.html).

PEOSoldier – The new Army Combat Uniform. *Program Executive Office Soldier*

(<https://peosoldier.army.mil/acu.asp>).

Army Combat Uniform FAQs / Soldier Equipment FAQs. PM Soldier Equipment – FAQs. *Program Executive Office Soldier* (<https://peosoldier.army.mil/pmequipment/faqs.asp>).

New US Military Uniform. StrategyPage's Military Photos. *Strategy Page* (http://www.strategypage.com/gallery/articles/military_photos_2004616.asp). ■

EESTI SAAB DIGITAALMUSTRIGA VORMIRIETUSE 2006. AASTAL

Kaitse Kodu! toimetuse palus kaitseväe peastaabi logistikaosakonna ülemal kolonelleitnant Raivo Tammel kommenteerida uudsete lahenduste rakendamist sõdurite vormiriietuse juures.

Eesti kaitseväe logistikakeskus on jälginud USA vormirõivaste uuendamise projekti alates 2004. aasta kevadest. Uut Eesti kaitseväe vormi kavandades vaatasime ka, mis toimub Kanadas, Suurbritannias ja Saksamaal. Lisaks oleme olnud kontaktis Taani ja Soomega, kes on osalised Põhjamaade vastavas arendustöös.

Nn Põhja-Ameerika projekt sai alguse kümme aastat tagasi ja praegu on isegi raske öelda, kas algatus tuli Kanadast, kes tänu oma sõjaväe väiksusele sai mehed varem uudsesse digilaigulisse vormi, või USAst, kes tegi põhjalikumate ettevalmistustööd. USA oli algul katsetamisel kaks erinevat maskeerimislaigu varianti – kõrbe- ja roheline kliimavöötmega jaoks. Aga ilmselt ärgitas Iraagi õppetund neid saadud kogemust integreerima. Need, kes on uut USA vormi Iraagis näinud, mõõnavad, et see töötab seal hästi. Kuid nagu iga asjaga, mis sobib igale poole, ei sobi see kusagile ideaalselt ja meie kliimavöötmesse passib roheline muster ilmselgelt paremini. Ka britid katsetasid 1990. aastate algul universaallaiku, kuid nemad on jõudnud ikkagi kahe värvikombinatsiooni juurde.

Teiseks suuremaks kontseptsiooniks võib pidada arendustööd, mis on tehtud Põhjamaades, Saksamaal ja Suurbritannias. Kuigi oma uuringuid on nad teinud eraldi, on projektide lõpptulemus kõige lähemal nendele põhimõtetele, mis tugineb brittide pikale sõjalisele kogemusele laias maailmas. Sõduri heaolust lähtudes on võetud aluseks brittide vormiriietused ja täiendatud neid oma elementidega.

Saksamaal algas varustuse uuendamine 1990. aastate lõpul, kui otsustati välja arendada Suurbritannia SASi laadsed eriuksused, mida nad ise kutsuvad KSK (*Kommando*

Spezialkräfte). Nende koolitajateks olid inglased ja pärast seda on seal ilmselgelt tuntav Briti mõju ka sõduri varustuse disainimisel. Saksa tulevikusõduri projektis on aluseks võetud Briti vana langevarjurivorm, mida siamaani peetakse paljude maailma sõjaväelaste poolt üheks õnnestunumaks ja praktilisemaks. Ka Põhjamaad jõudsid oma kõrbevormi arendamise projektiga samasuguste lahenduste juurde.

Kõik nad kasutavad ühe suure nõobiga taskuklappe, kuubede ja pükste lõiked on väga sarnaste põhimõtete, erinevusi on vaid kõrgete kraede kinnituse osas. Ka tunnusmärkide kinnitused ja paiknemine vormil on arenemas ühes suunas.

Võib öelda, et Eestil on oma vormiriiete uuendamise eeskujuks võtta Ameerika ja Suurbritannia koolkonnad. Kuivõrd me ei näe põhjust oluliselt muuta Eesti ameerikaliku lõikega suvist välivormi, oleme sellele lisanud mõningaid brittilikke täiendusi. Kavas on teha rinnataskud suletavaks vertikaalsete lukkudega, mis võimaldab neile ligipääsu nii rak-

mete kui ka kuulivestiga käimisel, ja panna alumiste taskute kinnisele üks suur nõop. Ka uue USA vormi rinnataskute lahendus on väga brittilik. Seega võib öelda, et ka USA vorm läheneb brittide kogemusele.

Eesti uue vormilaigu digitaalmustrit on kujundatud Kanada eeskujust lähtuvalt. Seal looduse värvid on väga Eesti omade sarnased. Proovisime algul praegust nn Eesti laiku digiteerida, aga see ei andnud soovitud tulemust. Senisest tunduvalt erguma rohelisega värvilahenduse näidiseid on praegu kaks. Uudsenäe tuleb meie laikudesse sisse neljas värv – must. Kuigi USA oma vormil mustast loobus, on meil looduses musti varje ja puutüvesid piisavalt palju.

Digitaalmuster pole midagi uut. Kui vaadata meile Rootsi abina tulnud välikatlad, siis nende katted on ka kohati selliselt värvitud. Digitaalmustri efekt seisneb selles, et ta ei meenuta konkreetselt ühtegi kujundit ja teda on raske meelde jätta ning silmaga eristada. Moodustub ebamäärane ja seosetu pilt, mis on aga maskeerimiseks väga hea.

Kamufleerimustri erinevad põlvkonnad. Digitaalse mustriga Kanada uue välivormi ja Eesti praeguse välivormi kõrvutamisel paistab ebamäärane ja raskesti meelde jääva digimustri maskeeriv eelis selgelt silma.

TEEMA: Jätkake tööd samas vaimus!

NIMI: Rodney, Hill AFB, Utah

LUGU: Austatud CamelBak!

Naasin äsja kuuekuulisest teenistusest Kuveidist Doha laagrist. Meie ülesanne oli operatsiooni Iraagi Vabaduse toetamine. Ma ei oska isegi kirjeldada, kui aivaline oli tãnu CamelBakile enda kasutamine jaheda veega kuumuses 120 °F. See on midagi hoopis muud, kui tũitud vanamoodsad veekanistrid. Ma ei kujuta ette, kuidas oleksin CamelBakita toime tulnud. Jätkake oma tũõd samas vaimus ja tehke valitsusega sama head koostõõd kui seni, varustamaks meid niisuguste suurepõraste abivahenditega.

Seersant Rodney

Hũdraatimine? Milleks see?

Nũõd on võimalik kaasas kanda rohkem jahedat joogivett kui tavalise kanistriga ja vesi ei saa nii kiiresti otsa. Juua on aga võimalik kõigult, mis tähendab, et silmad ja kõõed on samal ajal missioonile keskendatud. Joimine on kiire ja efektiivne. Pealegi hoiab isoleeritud CamelBak vee mitu tundi jaheda, tãnu millele omastab keha vedelikku paremini. Võime uhkusega õelda, et CamelBaki hũdraatimissũsteem sobib peaaegu igale sõjavõelasele, meremehele, lendurile, maavõelasele ja staabiõhvitserile.

CamelBaki hũdraatimissũsteem on kergeim viis missioonil olles jahedat joogivett tarbida. Hũdraatimise olulisimad eeliseid on:

- kõõed-vabad-sũsteem – silmad ja kõõed on tegutsemiseks vabad;
- mahutab rohkem vett – mahutab kuni 3 liitrit ja vett jãtkub kauemaks;
- hoiab vedelikku kaua jaheda – isoleeritud mahuti, mistõõtu jood rohkem.

CamelBak:

- kaitseb sõjavõelase tervist – dehũdratsiooni õrahoidmine vãldib kuumarabanduse teket;
- on efektiivsem – sõjavõelased on keskendunud ja erksad;
- tegevusvalmiduse sãilitamine – dehũdratsioon võib põhjustada tõsist vãsimust ja lihastõõnuse nõrgenemist.

Toimemehhanism? Kũsi eksperdilt!

Kũsimus: Astusin hiljuti sõjavõeteenistusse kuumas ja niiskes piirkonnas. Arvatavasti on mul raske uue keskkonnaga harjuda, sest mind vaevab pidev vedelikupuudus. Mida soovitaksite?

Vastus: Vedelikupuudus on kiire tekkima, kui ollakse kuumas ja niiskes kliimas. Sellele aitab kaasa ka suur fũsiline koormus. Piisab, kui kaotada vee arvelt 2% kehakaalust, st umbes 1,4 kilo 68 kg kohta, et hakata tundma esimesi vedelikupuuduse märke – tõõnus ja vastupanuvõime võivad langeda kõigest paari tunniga. Tasub mees pidada, et veepuudus tekib kergemini nendel, kes ei ole raske tũõõga harjunud, ja see kestab nii kaua, kuni keha harjub suurenenud koormusega. Vedelikupuuduse vãltimiseks jooge nii tihti kui võimalik. Uuringud on nãidanud, et sportlastel, kes pidevalt vett joovad, on vedeliku tasakaal paremas seisus kui neil, kes joovad ebakorrapõraselt.

1997. aastal tehtud uuring nãitis, et CamelBaki kasutanud võistlusratturid tarbisid 160 km sõidu ajal 46% rohkem vedelikku ja jõid just sõidu ajal 152% rohkem kul veepudelil-joojad. Seda seetõõtu, et neil oli mugavam juua. Teadupõrast on sõjavõelased ja korrakaitsjad võrreldavad hãsti treenitud sportlastega, jãrelkult kehtib see uuring ka teie puhul.

TEEMA: Seitse kuud Mosulis

NIMI: John Bonk, Tacoma, Washington

LUGU: Tere!

Olen ettevõtja, kes toetab sõjavõe Stryker-brigaadi esimest ja teist lahingurõõhma Iraagis viibimise ajal. Otsin CamelBaki, et kasutada seda seitse Mosulis viibimise kuud, ja see pãõõstis mu mitmel korral neljakuuliste vahetpidamatute reise ajal. Suur osa vett tarnitakse pudelites, aga pidevalt sõidus olles on enam kui õhe pudeli kaasavõtmine parajalt tũõõlikas... Nii et vesi CamelBakil! Nũõd USAs tagasi olles kasutan CamelBaki matkates, tekkides ja rattasõidul Vaikse ookeani ranniku loodeosas. Aitãh teile selle suurepõrase toote eest, mille olete valmistanud meile, kes me elame USAs, ja neile, kes riskivad oma maa eest eluga.

John

<http://www.bac-military.ee>

Baltic Armaments Co. Ltd, Veerenni 56 PK 21 Tallinn, 11313, Eesti
Tel: +372 6 460 113, faks: +372 6 460 113, e-mail rifle2@rifle.ee

REBASE RETK 2005

Sügis töi Kaitseliidu Sakala malevale selle pealiku kapten Mehis Borni algatatud Laidoneri marsile lisaks Rebase retke – 30 km pikkuse koormusmatka kõrvalteedel ja metsaradadel.

Priit Silla

Sportdivõistlusi tuleb aina juurde. Tulevikule mõtlevad inimesed tunnevad muret noorte kehva kehalise arengu pärast. See häda on tuntud paljudes riikides, kus televisioon, arvutid ja kiirtoit on levinud. Eriti on liikumisvaeguse tagajärgedega hädas meditsiin ja riigikaitse, seda ka meil, seda ka Kaitseliidus.

Alfons Rebase meenutuseks

Sakala maleva pealik kapten Mehis Born, kes aasta hakul algatas maleva liikmetele Laidoneri marsi (20 km kolonnis marssimist mööda käidavaid teid), lisas sellele sügisese Rebase retke (30 km pikkune koormusretk aja peale mööda kõrvalisi teid ja metsaradu). See meelitas hulga inimesi liikuma, mis oligi asja mõte.

Tõsi ta on, et Alfons Rebane teenis aastail 1935–1939 Kaitseliidu Sakala malevas instruktorina. Tema tegevuse kohta pole öelda midagi laivat. Leitnant Rebane oli hea laskur ja laskeasjanduse arendajana malevale oluline inimene. Peale kõige muu õpetas ta laskma ka noorkotkaid ja oli nendegi silmis tehtud mees. 1941. aasta suvel ei jäänud ta ootama, mil kommunistid ta arreteerivad, vaid läks metsa ja alustas võitlust punaste okupantide vastu.

Siiani klappib kõik kõigile. Rebase edasine tegevus pole samuti muud kui võitlus Eesti Vabariigi hävitanud Stalini väe vastu, hävituspataljonlaste ja küüditajate vastu, tõrjudes neid Eesti piiridest itta ja püüdes seal paigal hoida. Selleks tuli tal kasutada Saksa mundrit ja relvi. Viimane seik on see, millest natsikütid ja Putini propagandistid õhinal kinni on haaranud: peksis meie omi, tähendab, oli nats. Aga mille eest peksis, sellest vaikitakse.

Rebane oli inimese ja sõdurina kangeline. Natside vastu tundis ta samasugust põlgust nagu suursakslaste vastu. Ta pidas end väikese Eesti pojaks ja ainuke soov, mis teda sõdima sundis, oli Eesti riigi taastamine. Rebane jätkas

Pikk jalgsirännak robustses sõdurisaapas on harjumatu jalale alati valus katsumus.

võitlust Eesti vabastamiseks ka pärast Teist maailmasõda, tehes seda koos Briti luurega. Ei sõltunud temast, et asi lõppes nurjumisega.

Ligi poolsada retkelist

Rebase retk 2005 korraldati 24. septembril Viljandi-Ramsi-Loodi-Paistu-Viljandi piirkonnas. Kömu, et retk on eriti raske, meelitas kohale 47 startijat. Kas ikka on nii raske, et mina seda ära ei käi? Peale meeste tulid kohale 8 naist ja 13 noorkotkast, kellest nooremad olid 11-aastased. Retke läbis ajapiiri sees 31 alustanut, katkestas või ületas ajapiiri 16. Eriti tähelepanuväärne oli noorkotkaste mehisus: nad ei tahtnud mingit koormuse kergendamist ega loobunud relvast – kõik pidi olema täpselt nagu täiskasvanud meestel.

Sellistel tingimustel läbis raja üheksa noorkotkast. Neist Tanel Reiman lõpetas teise, Marko Vildersen neljanda, Einar Vendelin seitsmenda ja Ragmar Koks üheksandana. Järgnesid Kaspar Merivälja, Leo Laane, Sven Rätsep, Ants Karpa, Priit Haidak, Henri Oliver Haljasoks, Mihkel Liiv, Reymo Rebane ja Magnus Sams. Kõige noorem ja südime oli Henri O. Haljasoks, alles äsja Noorte

Kotkaste hulka vastu võetu, kelle visadus ületas mitmekordselt tema kasvu ja vanuse.

Poiste rohke osavõtt annab tulevikuks lootust. Silmas tuleb pidada veel seda, et paljud noorkotkad ei saanud Rebase retkest üldse teada. Et tegemist oli prooviüritusega, ei püütudki väge suureks paisutada.

Poiste kõrval hakkasid visadusega silma naised, kellest teenekad kaitseliitlased ja sportlased Veronika Toma ja Sigrít Mark lõpetasid ajapiiri sees. Neile järgnesid Triinu Ivanov ja Aili Mägi, samuti tuntud tegijad.

Kui katsumus lõppenud, sai sauna ja süüa. Seni ainuke selgunud möödapanek oli saunavihtade puudumine. Saanuks end läbi kuumutada ja vihelda, poleks jalad jäänud pulkkangeks. See ju vana rahvatarkus. Järgmisel päeval, õnneks pühapäeval, ei tunnistanud võistlejad mingeid muid jalavarje kui toasussid.

Kogu suure korraldustöö tegid ära nooremseersant Peeter Loit, kapral Janar Kabrits ja leitnant Lauri Nälk. Endastmõistetavalt olid hõivatud ka maleva väikese staabi ülejäänud liikmed. ■

BRIGAADIKINDRAL MÄRT TIRU

10. OKTOOBER 1947 – 18. OKTOOBER 2005

18. oktoobri esimesel tundidel suri pärast rasket haigust brigaadikindral Märt Tiru.

Kaitseministeerium ja kaitsevägi jäävad brigaadikindral Tiru mäletama kui innovaatilist ja intelligentset ohvitseri. Tiru isiklikku pühendumist ja panust Eesti riigi ettevalmistamisel NATOga ühinemiseks on raske ülehinnata.

Märt Tiru sündis 10. oktoobril 1947 Tallinas. 1967. aastal lõpetas ta Tallinna Polütehnikumi tööstusseadmete automaatika erialal. Pärast ajateenistust Nõukogude armees astus Tiru Kiievi Kõrgemasse Sideinseneride Sõjakooli. Tiru on teeninud Nõukogude armees motolaskurdiviisi vaneminseneri, raadiomöötmise inseneri ja väeosa ülema asetäitjana. Perestroikaajal lasi Tiru end Eestisse üle tuua ja töötas 1991. aastani Rapla sõjakomissariaadis.

Novembris 1991 sai ta Raplamaa riigikaitseosakonna ülemaks. Järgnes teenistus kaitsejõudude peastaabis erinevatel vastutusrikkastel ametikohtadel. Mõnda aega töötas Märt Tiru Piirivalveametis. Pärast kindral Aleksander Einselni ametist lahkumist jätkas Tiru teenistust kaitsejõudude peastaabis rahuvalvejaoskonna ja hiljem välissuhete osakonna ülemana. 3. jaanuaril 2000 määras vabariigi president Lennart Meri

kolonel Märt Tiru kaitseväe juhataja kohuse-täitjaks. 30. juunil 2000 ülendati Märt Tiru Eesti esimeseks brigaadikindraliks. Pärast kaitseväe juhataja nimetamist jätkas Tiru teenistust kaitseväe juhataja nõuniku ja hiljem Eesti sõjalise esindajana Ameerika Ühendriikides.

Brigaadikindral Märt Tiru on olnud Eesti, Läti ja Leedu ühise jalaväepataljoni BaltBat arendaja ning tema eestvõttel alustasid 1995. aastal Eesti sõdurid ÜRO vägede koosseisus rahuvalvemissioone Horvaatias, Bosnias ja Liibanonis. Eesti kaitsevälased said hindamatu rahvusvahelise koostöö kogemuse ja Eesti riik

sõjalises mõttest rahvusvahelise dimensiooni. Kolleegid jäävad Märt Tiru mäletama kui nõudlikku ja ettevõtlikku ohvitseri, ent samas väga inimlikku ülemat.

Eesti riik on vääristanud kindral Tiru teenistust ja pühendumust Kotkaristi III klassi teenetemärgiga.

Brigaadikindral Tiru jäid leinama abikaasa, tütar ja poeg, arvukad sõbrad ja kolleegid.

Kaitseministeerium
Eesti kaitsevägi
Kaitseliit

KUIDAS VALMIS FILM HAUKKA GRUPIST

“Kuum külm sõda. Haukka Grupp” pole üksnes film sõjapäevade noorusajast, vaid ka reetmisest ja valikute tegemise raskustest.

Merike Jürjo

See on lugu kolmest poisist, kes ühel päeval peavad tegema valiku, ja viiest luureagentuurist, kes mängivad nende ümber ringmängu, ja vanast maailmast, mis praguneb ühel hetkel igast äärest, ning noortest meestest ja suurtest seiklustest. Ja sellest, et riikidel pole sõpru, vaid ainult huvid. Ja suurest sõjast kõigi ümber ja väikesest sõjast neist igäihe sees.

Nii algab film “Kuum külm sõda. Haukka Grupp”, mis esmalinastus Eesti Televisioonis tänavu 9. mail, kui möödus 60 aastat Saksamaa kapitulatsioonist Teises maailmasõjas. Filmi valmimiseks kulus peaaegu kaks aastat täis arutlusi stsenaariumi üle, otsinguid arhiivides ja jutujamisi nendega, kes ise kujutatavates sündmustes vahetult osalesid.

Ideest ja tegijatest

Idee kuueseerialise filmi “Kuum külm sõda” loomiseks pakkus producent Kiur Aarmale reservohvitser leitnant Erik-Niiles Kross. Stsenaariumid kandsid alapealkirju “Eesti metsavennad 60-ndail ja 70-ndail aastail”, “Eesti

Vabariigi rahvuskomitee ja Haukka grupp”, “ERNA ja Soomepoisid”, “Põgenemised Eestist”, “Sinimäed” ja “Viimased mohikaanlased”. Need on stsenaariumid, mis kajastavad Eesti rahvale pöördelisi sündmusi Teise maailmasõja eel, ajal ja selle järel ning neid läbib joon Eesti rahvuslaste võitlusest Nõukogude okupatsiooni vastu ligi 40 aasta vältel.

Esimese filmina otsustati alustada tööd stsenaariumiga “Eesti Vabariigi Rahvuskomitee ja Haukka grupp”. Koheselt asuti ka meeskonda moodustama – režissöörina nõustus esmakordselt elus dokumentaalprojektiga tegelema René Vilbre, operaator-kunstnikuna Manfred Vainokivi, heliloojana Timo Steiner, toimetajana Pekka Erelt ja allakirjutanu. Ja kui Eerik-Niiles Kross siirdus tööle Iraaki, asus Kiur Aarma kõrval stsenaaristina tööle Tiit Pruuli. Finantsiliselt toetasid filmi valmimist Eesti Filmi Sihtasutus, Kaitseministeerium, Kultuurkapital, Kultuuriministeerium, Piirivalveamet ja Euroopa Liidu fond Media Pluss.

Esialgselt ideest anda põhiorhk Eesti Vabariigi Rahvuskomitee tegevusele aastatel 1942–1944 kandus huvi hoopis-

ki Haukka grupile, mille karismaatiliste juhtide Leo Talgre, Toomas Hellati ja Ülo Jõgi tegemiste ning seikluste läbi joonis- tus välja sõjapäevade noorusaeg, mis pakkus riski, seiklusi ja eneseületamist.

Sõjapäevade poisid

Film algabki kolme noormehe tutvustamisega, kes erineval viisil esimese Nõukogude okupatsiooni (1940–1941) eest Soome pagesid ja seal salaluurealase koolituse said. 1941. aasta sõjasuvel tulid nad Eestisse tagasi ja astusid sakslaste teenistusse lootusega, et kohe-kohe taastatakse iseseisev Eesti Vabariik ja jätkuvad kuldsed kolmekümnendad.

Saksa okupatsiooni tegelikkus pühkis peagi idealismi õigusest ja õiglusest ning ainsaks päästerõngaks näis olevat USA ja Inglismaa poolt Ameerika ristleja Augusta ja Briti lahingulaeva Prince of Wales pardal 9.–12. augustini 1941 välja kuulutatud Atlandi Harta, mille kohaselt kõik enne Teist maailmasõda iseseisvad olnud riigid oma iseseisvuse sõja lõppedes tagasi oleksid saanud. Siit ka poiste soov sakslaste abil lääneliitlasteni jõuda. See soov viis neid rändama Riiga, Saksamaale, Kreekasse ja Bulgaariasse ning otse sõja keskele Lõuna-Venemaale.

Esialgne sakslaste sõjaline edu muutus 1944. aastaks plaanipäraseks taandumiseks läände. Samal aastal valmis- tasid soomlased sakslastega koostöös ette kaugluuregrupi Haukka 15 mehest, kes pidanuks katma Eesti ühtlase luurevõrguga. Haukka juhid sõlmisid ka sidemed lääneliitlaste luurega Rootsis.

Paraku muutus aga sõjaline ja poliitiline situatsioon Balti-Soome ruumis nii ruttu, et kiiruga jõudsid Haukka grupi juhid vaid oma pered Soome kaudu Rootsi saata ja jäid ise Eestisse. Ka põgenesid Haukka grupi partnerid Soome sõjaväeluurest kibekiiresti riigist niipea, kui Soome oli Nõukogude Liiduga va- herahu sõlminud. Haukka grupp jäi Eestisse vaid lubadusega neile millalgi paadid järele saata.

Punaarmee poolt okupeeritud Eestis alustas KGB koheselt Haukka grupi liik-

Fotod: 4 x arhiiv

Tsiviilriietes Erna Grupi liikmed 1941. aastal Staffanil väljaõppel.

Soomes väljaõppe saanud eesti poisid paisati paatidega Eesti põhjarannikule.

mete otsimist ja arreteerimisi. Leo Talgre sai kinnivõtmisel surma, Ülo Jõgi kukkus kinni ja mõisteti 25 aastaks Siberi töölaagrisse, millele lisati viis aastat kõigi õiguste kaotamist. Aga tal oli õnne, sest ainukesena kolmest sõbrast on Ülo Jõgi tänagi veel meie keskel. Toomas Hellat pakkus pärast arreteerimist KGB-le oma teeneid, olles seejuures, nagu nähtub Riigiarhiivi Parteiarhiivis säilitatavast ülekuulamistoimikust, äärmiselt avameelne – ilmselt lootuses punased üle mängida, et KGB poolt läände saadetuna kibekiiresti poolt vahetada.

Kes reetis Haukka grupi?

Filmi lõpulgi jääb õhku küsimus, kes ikkagi reetis KGB-le Haukka grupi – olid need soomlased, keda sunniti vaherahu survele infot andma, inglased, kelle topeltagent Kim Philby Baltikumist saadud andmed Nõukogude Liidule edastas, või kunagise Eesti tuntud riigitegelase Aleksander Hellati poeg Toomas,

kes KGB ülemängimise õhinas liiga jutukaks osutus. Põnev lugu.

Ja nii seisis filmitegijad ülesande ees, kuidas see põnev lugu meie ajaloos visuaalselt huvitavana vaatajani tuua.

Esmajoones siirduti muidugi otsingutele arhiividesse. Riigiarhiivi Parteiarhiivist kasutati Toomas Hellati ja Ülo Jõgi ülekuulamistoimikuid, kusjuures viimase ülestunnistuse tekst muutuski stsenaariumi osaks. Ka vähesed Rahvuskomitee ja Otto Tiefi valitsuse tegevust kajastavad dokumendid pärinevad Riigiarhiivist. Oma kodused albumid avasid Eestis, Soomes ja Rootsis Ülo Jõgi, Väino Villik, Tarmo Hellat, Heiki Muda, Henn Sarv, Hans Salm, perekond Aulio, Jukka Rislakki, Melanie Talgre, Aino Tamjärv jt.

Sobivate kroonikakaadrite otsingud haarasid Eesti Filmiarhiivi ja Soome Sõjajõudude Filmiarhiivi, kust leiti unikaalsed kaadrid Soome mundris eesti noormeestest Jalaväerügemendis

200. Rootsi Televisiooni arhiivist toodi vaatajani kroonikakaadrid Atlandi Harta väljakuulutamisesest. Palju Eestis tundmatuid sõjaaegseid kroonikakaadredeid saadi Saksamaa Bundesarchivi Filmiarhiivist ning Venemaa Riikliku Filmi- ja Fotoarhiivi fondidest Krasnogorskis. Teatud ajastu hõngu aitavad filmi tuua südaöises Tallinna vanalinnas lavastatud kaadrid mõnedest Tallinnfilmi ja Eesti Telefilmi mängufilmidest.

Selle filmiga otsisid loojad võimalust näidata, kui mitmeid valikuvõimalusi pakub elu ka rasketes olukordades – kes hukkub, kellele antakse aga veel võimalust teha valikuid. Ja missugune neist on õige? Ilmselt on vastuse leidmine ees, sest praegu on käsil järgmise seriaali “Kuum külm sõda. Sinimäed” stsenaariumi kirjutamine ning jätkuvad otsingud arhiivides ja pikad intervjuud nendega, kes pidid ise omal ajal valikuid tegema. ■

Toomas Hellat ja Leo Talgre kõrbevormis ootamas Põhja-Aafrika lähetust (vasakul) ja tsiviilriietuses sõjapäevil (paremal).

NAISED JA AJATEENISTUS

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 124 lg 1 sätestab, et Eesti kodanikud on kohustatud osa võtma riigikaitsest seaduses sätestatud alustel ja korras.

Aivar Engel, leitnant

Robert Alexi järgi "[...] enamik põhikohustusi on midagi enam kui ainult ühe põhiõiguse piirid. Enamik põhikohustusi piirab mitut põhiõigust" (Alexy 2001: 30).

Seadusereservatsiooni mõjuväljas

Põhiseaduse § 124 lg 1 sätestatud Eesti kodaniku riigikaitsekohustus on lai mõiste. Kalle Meruski ja Raul Naritsa järgi "põhikohustused võivad olla seotud kas individuaalõiguste tagamisega või üldise heaolu tagamisega" (Merusk & Narits 1998: 178). Riigikaitsekohustus on põhikohustusena seotud just ühiskonna üldise heaolu tagamisega: põhiseaduse § 124 lg 1 kohaselt on Eesti kodanikud kohustatud osa võtma riigikaitsest ja § 54 lg 1 kohaselt on Eesti kodaniku kohus kaitsta Eesti iseseisvust (*ibid.*: 179). Seega on riigikaitsekohustus määratletud ka põhiseaduse II peatükis (põhiõigused, vabadused ja kohustused) ja see on üks kodanike põhikohustusi. Kui võrrelda põhiseaduses kodanike põhikohustusi ja põhiõigusi, on viimased ilmselges ülekaalus.

Kuna põhiseaduse § 124 lg 1 sätestatud põhikohustusega piiratakse ka kodanike põhiõigusi, allub see seadusereservatsioonile (*ibid.*: 193). Teisisõnu, mõiste "seadusega sätestatud alusel ja korras" näol on tegemist materiaalse ja formaalse riivega, mis annab delegatsiooni seadusereservatsiooniks (*ibid.*: 190). Tegemist on lihtsa seadusereservatsiooniga, mille puhul on oluline eesmärk, mida seadusandja silmas peab (Truuväli jt 2002: 335).

"Kaitseväeteenistuskohustus hõlmab väljaõppekohustuse (ajateenistus, mille kestuse määrab KVTS-s [kaitseväeteenistuse seaduses - toim] sätestatud vahemiku piires vabariigi valitsus, ja reservõppekogunemised lisaväljaõppeks) ning kohustuse asuda sõjaseisukorra ajal mobilisatsioonikava alusel kaitseväeteenistusse sõjapidamiseks" (*ibid.* 2002: 557).

Seadusereservatsioon on põhiseaduses (§ 124) sätestatud just seetõttu, et seadusandjal oleks võimalik kaaluda, kas kõik kodanikud saavad näiteks teatud vanuse ja soo tõttu ikka osa võtta riigikaitsest samade kohustuste alusel ja samaväärse panusega. Seega ei tähenda kõnealune säte *expressis verbis*, et kõiki Eesti kodanikke võidakse kohustada võtma riigikaitsest osa, relv käes, kuigi ka selline tõlgendus ja seadusega sätestamine on teoreetiliselt võimalik.

Kaitseväeteenistuse seaduse puhul on üheks olulisemaks küsimuseks isikute ring, kellele ajateenistuskohustus laieneb, samuti ajateenistuse ja asendusteenistuse kestus. Kaitseväes ja asendusteenistuses olevate isikute õiguslik seisund aga sätestatakse põhiseaduse § 124 alusel seadusega.

Kaitseväeteenistuse seaduse valgusel

Kaitseväeteenistuse seaduse § 3 lg 1 täpsustab põhiseaduse määratlust, et kõik Eesti kodanikud on kohustatud osa

võtma riigikaitsest seaduses sätestatud alustel ja korras ning et kaitseväeteenistus on kohustuslik kõigile meessoost Eesti kodanikele.

Eesti Vabariigi põhiseaduse ekspertii komisjoni autorid on seisukohal, et "põhiseaduse § 124 põhimõttelise otsuse järgi, millega Eesti kodanike kaitseväeteenistuse kohustus sätestatakse, ei selgu seega otsestelt, kas naistele ka mingeid riigikaitsekohustusi võib panna. Samas annab praegune korraldus naistele *de facto* näiteks võimaluse ka relvateenistuses osalemiseks, sest kuski pole keeldu, mis välistaks naiste vabatahtliku teenimise" (*Põhiseaduse Ekspertii komisjoni lõpparuanne* 1998: 10. pkt).

Ühtlasi leiavad Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaande autorid, et "kaitseväeteenistuse ajateenistusena võivad vabatahtlikult läbida ka naissoost kodanikud, kuigi seadus seda ei sätesta [- -]" (Truuväli jt 2002: 557-558).

Ometi ei ole võimalik olla ekspertii komisjoni väitega nõus *expressis verbis*, kuigi mõõnan, et mõiste "vabatahtlik relvateenistus" kasutamine on siinkohal õigustatud. Samuti ei nõustu autor Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaande autoritega. Autori arvates on eelnimetatud seisukoht eksitav, sest põhiseaduse § 124 sätestab: "Eesti kodanikud on kohustatud riigikaitsest osa võtma seadusega sätestatud alustel ja korras."

Naiste vabatahtliku ajateenistuse toetamiseks võiks tugineda veel põhiseaduse § 54 lg 2, mille alusel on igal Eesti kodanikul õigus osutada põhiseadusliku korra vägivaldsele muutmisele omaalgatuslikku vastupanu. Kuid ka eeltoodu ei tähenda kaitseväeteenistuse seaduse alusel, et selliseid isikuid loetaks ajateenistuses olevaks. Kaitseväeteenistuse seaduse § 139 võimaldab vaid mobiliseerida kaitseväge juhataja (ülemjuhataja) kehtestatud korras tegevteenistusse vabatahtlikke naissoost kodanikke, kes ei ole kaitsevägekohustuslased. See-

Missiooneielsel väljaõppel Rahuoperatsioonide Keskuses on naissoost sõdurid võrdsetel alustel meessoost kaadrisõduritega ning neile laienevad kaadrisõjaväelastele ette nähtud õigused ja kohustused.

ga on selline võimalus sätestatud ainult mobilisatsiooni korral.

Puudub naiste ajateenistust käsitlev seadusnormistik

Ometi ei saa Eesti naiskodanikud isegi *de facto* astuda vabatahtlikult ajateenistusse ja seda alljärgnevatel põhjustel. Kaitseväeteenistuse seaduse § 3 lg 1 reguleerib ainult meeskodanike ajateenistusega seotud küsimusi. Seega on kaitseväeteenistus kohustuslik meessoost Eesti kodanikele. Sellest järeldub, et puudub naiskodanike ajateenistusega seotud arvestuse ja teenistuse endaga seotud normistik. Muidugi võib kohaldada nendele samu nõudeid, mis kehtivad naiskaadri- ja kaitseväelaste suhtes, eelkõige füüsilisi ja/või meditsiinilisi teste, mis on tegevteenistusse astumise üheks eelduseks, kuid see ei lahenda olukorda, kus puudub asjakohane naiste ajateenistust käsitlev seadusnormistik.

Võib väita, et ei ole olemas vabatahtlikku ajateenistust – ajateenistus on riigi sunniga tagatud kodaniku kohustus teenida kaitsejõududes ajateenistuseks ettenähtud ajal. Seejuures varem kehtinud kaitseväeteenistuse seaduse § 19 andis meeskodanikule õiguse asuda vabatahtlikult ajateenistuskohustust täitma alates 17-aastasest saamisest. See aga tähendab, et oli kindlaks määratud ainult ajateenistuskohustust täitma asuva meessoost Eesti kodaniku vanus, mis ei tähenda, et ajateenistus ise oleks vabatahtlik. Kaitseväeteenistuse kohustuse rikkumine, näiteks omavoliline lahkumine väeosast, väejooks jne toovad kaasa õiguslikud tagajärjed, mille eest karistatakse vastavalt karistusseadustiku (*Riigi Teataja I 2002, 86, 504*) 24. peatükile "Kaitseteenistusala sätteid".

Ajateenistus saaks põhiseaduse § 124 alusel antud seaduse lihtreservatsiooni kohaselt olla naiskodanikele kas kohustuslik või mittekohustuslik. Lähim teadaolev riik, kus kehtib naiste kohustuslik ajateenistus, on Iisrael (*Global Security Organisation*). Kehtivate seaduste alusel oleks õigusteoreetiliselt võimalik võtta vabatahtlikke naissoost Eesti kodanike lepingulisse tegevteenistusse kaadri- ja kaitseväelase ajateenistusega võrdsustatud tingimustel ja korras (autori soovitus vabatahtlikult ajateenistusse pürgivate naissoost kodanike osas, millele eelnesid 1997. aastal massiteabevahendite kirjutised vabatahtlikest naisajateenijatest).

Nii mõneski kaitseväe üksuses teenivad vabatahtlikud naiskodanikud,

Ka Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustes õppinud ja hiljem valdavalt erialaohvitseridena Eesti kaitseväes teenivad naissõjaväelased ei ole üldjuhul läbinud ajateenistust.

kellega on sõlmitud tegevteenistusleping ajateenistusega võrdsustatud alustel ja korras. Selline seaduse tõlgendamine ja rakendamine ongi ajutiseks õiguslikuks lahenduseks. Kaitseväeteenistuse seadus eristab aga ajateenijat ja kaadri- ja kaitseväelast. Nimelt erinevad näiteks kaadri- ja kaitseväelaste sotsiaalsed tagatised ajateenijate omast, samuti on esimestel suuremad kohustused. Niisiis ei saaks ajateenistusega võrdsustatud tegevteenistuse lepinguga muuta kaitseväeteenistuse seaduses imperatiivselt kaadri- ja kaitseväelaste kohta sätestatud.

Eesti kaitseväes teenivad ka naiskaadrisõdurid ja neile laienevad kaadri- ja kaitseväelasele ettenähtud õigused ja kohustused, kuid tegemist ei ole ajateenistusega. Naiskodanike võtmine lepingulisse tegevteenistusse ajateenistusega võrdsustatud tingimustel ja korras oleks võimalik lisaks seaduslikule alusele ainult sellisel juhul, kui kaitseväel oleks loodud selleks kõik võimalused, sealhulgas vastavad ametikohad.

Põhiseaduse § 29 lg 2 sätestab, et kedagi ei tohi sundida tema tahte vastaselt tööle ja teenistusse, välja arvatud kaitseväeteenistus või selle asendusteenistus. Põhiseaduse § 124 lg 1 võimaldab naiskodanikel võtta osa riigikaitsest, küll aga puudub seadusandjal nimetatud sätte alusel kohustus naiskodanike ajateenistuse reguleerimiseks. Pealegi ei rakendu põhiseadus üldjuhul iseenesest, ja nagu eespool öeldud, näeb põhiseaduse § 124 lg 1 ette seaduse lihtreservatsiooni. Selleks, et võtta vabataht-

likke naiskodanikke lepingulisse tegevteenistusse ajateenistusega võrdsustatud tingimustel ja korras, tuleks aga muuta kaitseväeteenistuse seadust või võtta Soome eeskujul vastu eraldi naiste vabatahtlikku relvateenistust reguleeriv seadus.

Võrdlev õigus: Soome ja Eesti

Soomes võeti naiste vabatahtliku relvateenistuse seadus vastu 1995. aasta 17. veebruaril (*Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta* 1995). Seejuures eristab ka osundatud Soome seadus ajateenistust (*varusmiespalvelus*) relvateenistusest (*asepalvelus*). Mõistet relvateenistus (*asepalvelus*) on autori teada Soome seadustes ainsana kasutatud just osundatud seaduse puhul. Ilmselt on mõiste relvateenistus tuletatud Soome seadustes kasutatud mõistest *siviilpalvelus* (asendusteenistus) (*ibid.*: 1995).

Vaatlusaluse Soome seaduse § 1 sätestab, et naise võib (ei ole kohustus) tema taotluse alusel võtta ajateenistusele vastavasse vabatahtlikku relvateenistusse. Sel juhul peab naine olema Soome kodanik vanuses 18–30 eluaastat ning vastama tervise ja muude isikoomaduste poolest relvateenistuseks sobivuse nõuetele. Lisaks sätestab seaduse § 1, et kaitseministeerium määrab iga aasta kohta relvateenistusse võetavate naiste arvu (*ibid.*: 1995). Seaduse § 4 järgi on vabatahtlikult relvateenistusse võetud naisel 45 päeva jooksul alates relvateenistusse asumisest õigus loobuda edasisest teenistusest. Seejuures peab

loobumisavalduse esitatama kirjalikult väeosa ülemale. Paragrahvi 7 järgi võib relvateenistuses oleva naise teenistus lõpetada seoses raseduse või sünnitamisega (*Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta* 1995).

Naissoost kodanike kaadrikaitsevaelasena lepingulisse tegevteenistusse võtmine oli varem problemaatiline. Kehitava kaitsevæeteenistuse § 79 lg 1 alusel võib kaadrikaitsevæelasena lepingulisse tegevteenistusse võtta Eesti kodaniku, kes vastab selles paragrahvis sätestatud nõuetele. Seega on lubatud lepingulisse tegevteenistusse võtta ka naissoost Eesti kodanikke. Küsitav oli seaduse § 79 lg 1 p 2 sätestatud tingimuse täitmise võimalus (lepingulisse tegevteenistusse võetaval Eesti kodanikul peab lisaks nõutavale kvalifikatsioonile ja haridusele olema sõjaväeline väljaõpe).

Nagu eespool märkisin, ei laiene ajateenistuskohustus naissoost Eesti kodanikele. Võimalus sõjaväelise väljaõppe saamiseks on lisaks sõjaväelises õppeasutuses õppimisele veel näiteks Kaitseliidus reservohvitseri kursustel. Alles 2004. aasta detsembris muudeti kaitsevæeteenistuse seadust (*Riigi Teataja* I 2004, 88, 599), mis tänaseks võimaldab nii meeste kui ka naiste erialametikohtade kuni kuuekuulist ettevalmistusteenistust (vt lähemalt kaitsevæeteenistuse seaduse § 15²). Eeltoodud säte võimaldab ka naistel pärast ettevalmistusteenistuse läbimist astuda tegevteenistusse. Küsimus on selles, kas nimetatud kursustel oleks võimalik koolitada ka allüksuse juhti või on see piisav aeg motiveerimaks naiskodanikku valimaks kaitsevæelase elukutset ja astumaks lepingulisse tegevteenistusse nn riviüksusesse.

Põhiseaduse § 29 lg 1 sätestab, et Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta. Põhiseaduse § 12 sätestab, et kõik on seaduse ees võrdsed, kedagi ei tohi diskrimineerida soo tõttu. Samas, nagu eespool kirjeldasin, oli kuni 2004. aasta detsembrini naissoost Eesti kodaniku võimalus astuda lepingulisse tegevteenistusse kaadrikaitsevæelasena mõneti komplitseeritud.

Euroopa kohtu seisukoht

Euroopa kohus on võtnud seisukoha naiste ja meeste võrdse kohtlemise kohta relvajõududes. Nimelt keelasid Saksamaa põhiseaduse artikli 12a lg 4 ja sõdurite teenistuskäigu seaduse artikli 3 naiskodanike relvateenistuse *Bundeswehri*s (Saksamaa kaitsevægi), sä-

testades, et naiskodanikud võivad vabatahtlikult teenida sõjaväe hospitalides meditsiinitöötajatena või sõjaväemuusikutena. Elektroonikuharidusega Saksamaa kodanik Tanja Kreil tahtis astuda *Bundeswehri* teenistusse relvade elektroonika alal. Saanud eitava vastuse, mis tugines Saksamaa põhiseadusele ja sõdurite teenistuskäigu seadusele, läbis Kreil Saksamaa kohtuastmed ja esitas kaebuse Euroopa kohtusse: Tanja Kreil vs Saksa Liitvabariik.

Kreil tugines Euroopa Nõukogu 1976. aasta 9. veebruari direktiivile nr 76/207, mille alusel peavad meestel ja naistel olema võrdsed võimalused töösaamisel, kvalifikatsiooni tõstmisel, töötingimuste osas ja tööalasel edutamisel.

Oma 2000. aasta 11. jaanuari otsuses leidis kohus, et eelnimetatud Euroopa Nõukogu direktiiviga on vastuolus, kui liikmesriigid keelavad naiskodanikel igasuguse militaarse teenistuse (sh relvateenistuse). Ühtlasi leidis kohus, et erandina võib keelata naiste relvateenistuse kaitsevæe eriüksustes (*Euroopa Kohtu otsus 11. jaanuarist 2000 asjas C-285/98*).

Kutsealuste sündivusest

Statistikaameti andmetel sündis näiteks aastatel 1988–1990 keskmiselt 8000 eestlastest poissi, mis on peaaegu kaks korda rohkem võrreldes aastatega 1998–2003 (*Statistikaamet* 2002). Kuid arvestades olukorda, et Eestis on nii ajateenistus kui ka kaadrikaitsevæelastest koosnevad üksused ning meesoost kutsealuste tervislik ja üldfüüsiline seisund on halvenemas, ei saa välistada suurema vajaduse tekkimist naiste vabatahtliku relvateenistuse vastu. Igatahes on praegu selliseid vabatahtlikke naissoost kodanikke realselt koos ajateenijatega teenistuses. Milliseks kujuneks vabatahtlikult relvateenistuses osaleda soovivate naiste arv pärast nn legaliseerimist, on raske ennustada.

Tulenevalt eeltoodud analüüsist ja tuginedes põhiseaduse § 29 lg 1 ning § 12 lg 1, leian, et kaaluda võiks kaitsevæeteenistuse seaduse sellist muutmist, mis annaks aluse naissoost Eesti kodanike vabatahtlikuks astumiseks kaitsevæeteenistusse ajateenistusega võrdsustatud tingimustel ja korras. Teiseks võimaluseks oleks Soome eeskujul naiskodanike vabatahtliku relvateenistuse seaduse vastuvõtmine. Eelnimetatud täiendused rakenduksid näiteks koos piirarvudega nagu Soomes. Ühtlasi annaksid

sellised regulatsioonid naistele lisaeealduse (lisaks erialaametikohta ettevalmistusteenistusele) asuda edaspidi lepingulisse tegevteenistusse allohvitserina pärast kaadrisõduri või allohvitseri kursuse läbimist.

Autor tänab Kaitseliidu ülema nõunikku kapten Andres Mihkelsit soomekeelse õigusterminoloogia tõlkimisel osutatud abi eest.

Allikad

Alexy, Robert 2001. *Põhiõigused Eesti põhiseaduses*. Juridica: Tartu Ülikooli õigusteaduskonna ajakiri, eriväljaanne. Tartu: Iuridicum.

Global Security Organisation. Army Israel (<http://www.globalsecurity.org/military/world/israel/army.htm>).

Eesti Vabariigi põhiseadus. 28. juuni 1992. *Riigi Teataja* 1992, 26, 349; 2004, 64, 429.

Euroopa kohtu otsus 11. jaanuarist 2000 asjas C-285/98: Tanja Kreil vs Federal Republic of Germany. DiscLaw Publishing Ltd. (<http://www.emplaw.co.uk/topinfo/kreil.htm>).

Kaitsevæeteenistuse seadus. 14. märts 2000. *Riigi Teataja* I 2000, 28, 167; 2005, 33, 243.

Karistusseadustik. 6. juuni 2001. *Riigi Teataja* I 2002, 86, 504; 2004, 88, 600.

Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta (naiste vabatahtliku relvateenistuse seadus). 17. veebruar 1995. Finlex (<http://www.finlex.fi/lains/index.html>).

Merusk, Kalle & Narits, Raul 1998. *Eesti konstitutsiooniõigusest*. Tallinn: Juura Õigusteabe AS.

Põhiseaduse Ekspertiisikomisjoni lõpparuanne. 1998. Eesti Vabariigi Justiitsministeerium (<http://www.just.ee/index.php3?cath=1581>).

Statistikaamet 2002. Elusündinud soo järgi, poisid (<http://pub.stat.ee/px-web.2001/dialog/statfilere.asp>).

Truuväli, Erik-Juhan & Kask, Oliver & Lehis, Lasse & Lindpere, Heiki & Lõhmus, Uno & Madise, Ülle & Merusk, Kalle Narits, Raul & Olle, Vallo & Pöld, Jüri & Schneider, Heinrich 2002. *Eesti Vabariigi põhiseadus: Kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura Õigusteabe AS. ■

Reservleitnant Aivar Engel on õigusteaduste magister ja ta töötab Riigikogu riigikaitsekomisjoni nõunik-sekretariaadijuhatajana. Ta on kaitsnud Tartu Ülikoolis magistrinäimekirja "Riigikaitse õiguslike küsimusi taasiseseisvunud Eesti Vabariigis".

ROMAN TAVAST
www.romantavast.ee

*MEDALID JA AUHINNAD, TEENETEMÄRGID, AMETIMÄRGID JA -KETID
SÜMBOOLIKAGA EHTED, RINNAMÄRGID, KINKESEMED, KARIKAD*

KAITSELIIDU MALEVATE MÄRGID

KAITSELIIDU

KÜTI- JA LASKURMÄRGID

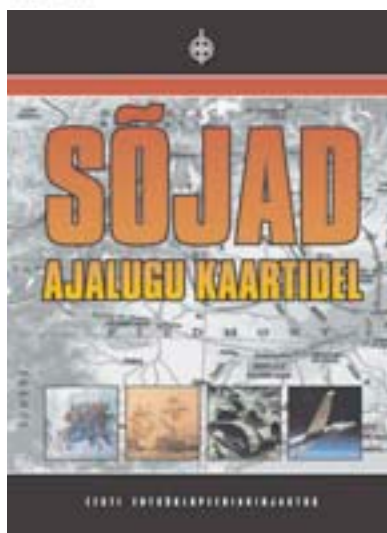
Pärnu mnt 20a, 10141 Tallinn
Tel 6 691 838, Faks 6 997 162
info@romantavast.ee

Sõjandusalaste tõlkeramatute sari "Mõte ja mõök"

vaata ka: www.ene.ee

Eesti Entsüklopeediakirjastuse poolt koostöös Kaitseministeeriumiga välja antava sarja "Mõte ja mõök" põhieesmärk on toetada sõjandusalase mõtte arengut Eestis, luues soliidsema aluse sellekohasteks arutlusteks.

Sarja teine eesmärk on kaasa aidata eestikeelse sõjandusalase mõistemaailma ja sõnavara arengule.

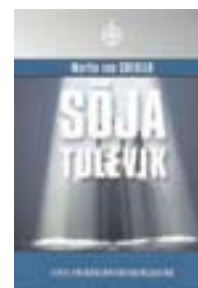
Sari hõlmab raamatuid viiest valdkonnast:

- sõjandusstrateegia,
- sõjanduse teooria,
- sõdade tulevik,
- sõjalised organisatsioonid,
- sõjalised operatsioonid.

Viie aastaga ilmub 25 uut sõjandusalast eestikeelset tõlketeost.

Sarja jaoks tehtud valik on piisavalt mitmekesine ning peaks pakkuma huvitavat ja kasulikku lugemist nii asjahuvilisele kui ka spetsialistile.

Sarja esimene raamat käsitleb sõjapidamise arengut antiikajast 21. sajandi alguseni. Iga peatükk on pühendatud erinevale sõjaaajaloo järgule – antiikmaailma impeeriumidest Napoleoni ajastuni, odast mikrokiibini. Raamat keskendub iga ajajärgu kõige olulisematele sõdadele ja lahingutele. Põhjalikumalt vaadeldakse 20. sajandi tähtsamaid sõdu, kuna tehnika areng on maismaa-, mere- ja õhusõja strateegia ja taktika arenut oluliselt kiirendanud. Teos on illustreeritud 336 selle raamatu jaoks koostatud kaardiga ning 150 fotoga.

GRIFS OÜ

TURVATEENISTUS VÕTAB TÖÖLE:

- Turvatöötajaid
- Valvetöötajaid
- Vahetuse vanemaid
- Objekti vanemaid

**Pakume kindlat tööd
rahvusvahelises turvaettevõttes ja
HEAD PALKA !**

CV-d palume saata:
personal@grifs.ee

Personaliosakond:
Peterburi tee 47, 2. korrus.
E-R 8.30-17.00

Lisainfot saab tel. 606 25 70
www.grifs.ee

Austusega, Teie JULGEOLEK